

Riksdagens protokoll

2009/10:127

Torsdagen den 27 maj

Kl. 12.00 – 18.03

Protokoll
2009/10:127

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 21 maj.

2 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Tredje vice talmannen meddelade
att *tisdagen den 8 juni kl. 12* skulle interpellationssvar lämnas, inte
kl. 13.00 som tidigare aviserats,
att *fredagen den 23 juli kl. 11.00* skulle bordläggningsplenium äga
rum samt
att *fredagen den 6 augusti kl. 11.00* skulle bordläggningsplenium äga
rum.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2009/10:385

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:385 Palestinsk statsbyggnad

av Peter Hultqvist (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2010.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 25 maj 2010

Utrikesdepartementet

Carl Bildt

Interpellation 2009/10:394

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:394 Bosnien och Hercegovina och EU

av Jasenko Omanovic (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2010.

Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 25 maj 2010
Utrikesdepartementet
Carl Bildt

Interpellation 2009/10:420

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:420 Ursprungsmärkning av produkter producerade av israeliska bosättare
av Thomas Strand (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2010.

Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 25 maj 2010
Utrikesdepartementet
Carl Bildt

Interpellation 2009/10:439

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:439 Prioritering av brott mot arbetsmiljölagen
av Eva-Lena Jansson (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2010.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.
Stockholm den 21 maj 2010
Justitiedepartementet
Beatrice Ask

Interpellation 2009/10:446

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:446 Israels mur på Västbanken
av Monica Green (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2010.

Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 25 maj 2010
Utrikesdepartementet
Carl Bildt

Interpellation 2009/10:450

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:450 Situationen i Vitryssland
av Kenneth G Forslund (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2010.

Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 25 maj 2010
Utrikesdepartementet
Carl Bildt

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:459 Polishelikopter till Skåne och samarbete med Danmark

av Göran Persson i Simrishamn (s)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 7 juni 2010.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 21 maj 2010

Justitiedepartementet

Beatrice Ask

Interpellation 2009/10:462

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:462 Polishögskola

av Göran Persson i Simrishamn (s)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 7 juni 2010.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 21 maj 2010

Justitiedepartementet

Beatrice Ask

Interpellation 2009/10:465

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:465 Sveriges agerande i fråga om nedrustning och icke-spridning

av Urban Ahlin (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2010.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 25 maj 2010

Utrikesdepartementet

Carl Bildt

Interpellation 2009/10:486

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:486 Haverikommission

av Maryam Yazdanfar (s)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 7 juni 2010.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 21 maj 2010

Justitiedepartementet

Beatrice Ask

4 § Uppföljning av riksrevisionsreformen

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU17
Uppföljning av riksrevisionsreformen (framst. 2009/10:RS4 delvis).

Anf. 1 BILLY GUSTAFSSON (s):

Fru talman! Vi ska i dag ta ställning till förslag som har kommit fram i anslutning till den uppföljning som har gjorts av riksrevisionsreformen.

Den 22 maj 2007 träffades för första gången den parlamentariska utredning som hade tillsatts och som hade till uppgift att följa upp den reformering som gjordes 2003 av den statliga revisionen. Det var då som Riksrevisionen bildades som en ny myndighet under riksdagen. Jag fick för egen del förmånen att ingå i den utredningen. Det är alltså nästan på dagen tre år sedan det arbete med översynen inleddes som nu ska resultera i ett antal riksdagsbeslut.

Jag ska uppehålla mig vid ett par frågor som har varit föremål för diskussion i utredningsarbetet. Men innan jag går in på några sakfrågor, fru talman, vill jag säga att jag tycker att det är positivt att kunna konstatera den enighet som har funnits både i utredningen och i konstitutionsutskottets behandling av riksdagsstyrelsens framställan. Det finns en stor samsyn mellan de olika partierna. Jag tror, fru talman, att samsyn kring organiseringen av revision är en väsentlig förutsättning för att skapa legitimitet för revisionen som sådan och inte minst för de iakttagelser och påpekanden som en revisionsinsats leder fram till.

Utredningen mynnade ut i både stora och små förslag till förändringar. Jag tycker inte att det finns någon anledning för mig att försöka kommentera alla, utan jag kommer att nöja mig med att lyfta fram tre frågor som har varit föremål för relativt omfattande diskussioner och som jag för egen del har tyckt vara väsentliga.

En av de frågorna har varit på vilket sätt revisionsrapporter och efterföljande iakttagelser ska komma riksdagen till del. Dagens ordning med två vägar in i riksdagen har haft uppenbara brister. Ordningen med att regeringen har redovisat sina bedömningar av gjorda revisioner i samband med budgetpropositionen har lett till att det materiella innehållet i budgetpropositionen har tagit överhand och kommit att skyla över intresset för revisionsrapporten. Behandlingen av revisionsrapporterna har inte fått sin berättigade uppmärksamhet.

Inte heller ordningen att Riksrevisionens styrelse kan lämna över en revisionsrapport till riksdagen har varit särskilt effektiv. Det vanliga när aktuellt utskott skulle behandla en framställan från Riksrevisionens styrelse blev att man var tvungen att vända sig till regeringen för att efterhöra vad som eventuellt hade gjorts och vad som planerades. När aktuellt utskott hade ställt den frågan stannade processen av därför att man var tvungen att avvakta vad regeringen skulle komma att svara.

Därför tycker jag att förslaget som finns i betänkandet nu är bra, att granskningsrapporterna ska lämnas direkt till riksdagen i kontinuerlig ordning och att regeringen till riksdagen inom fyra månader – det var tre månader i utredningsförslaget, men processen i riksdagen har lett till en utökning till fyra månader – i en skrivelse ska redovisa vilka åtgärder man har vidtagit eller planerar att vidta. Efter det äger riksdagen frågan

på ett helt annat sätt och kan ta ställning till om de redovisade planerade åtgärderna eller vidtagna åtgärderna är tillräckliga.

Här förtjänar också, tycker jag, att nämnas att det har varit en tämligen omfattande diskussion om vem som ska vara mottagare av rapporterna och av regeringens skrivelse i anledning av rapporterna. Det diskuterades väldigt mycket om ett särskilt revisionsutskott eller om det skulle vara befintliga fackutskott. Jag tycker att det har gjorts en klok avvägning när förslaget har landat i fackutskottsprincipen.

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att hela riksdagen både känner sig delaktig i och känner ansvar för att ta vara på vad som har framkommit i genomförda revisioner. Då tror jag att det hade varit olyckligt om vi hade inrättat ett nytt organ för revisionsfrågor. Risken är enligt min mening uppenbar för att stora delar av riksdagen hade känt sig utanför hanteringen och behandlingen av revisionens iakttagelser.

Den tredje frågan jag ska ta upp och kort kommentera är frågan om det så kallade tredelade ledarskapet. Det har diskuterats mycket nogsamt, vägts för och emot. Jag känner mig trygg i att det slutligen blev en ordning där vi bibehåller det delade ledarskapet samtidigt som det tydliggörs att en riksrevisor ska ha ansvar för den administrativa ledningen.

Här kan man naturligtvis väga för och emot, men en dimension i det, fru talman, är att vi i princip har oavsättliga revisorer. Genom det finns det faktiskt, tycker jag, också en viss form av maktdimension i hur vi organiserar revisionen. Bland annat mot den bakgrunden tycker jag att det delade ledarskapet är bra och att det är positivt att det bibehålls.

Det var tre sakområden, tre områden som har varit föremål för diskussion som jag som sagt ville kommentera. Jag ska, fru talman, sluta med något kanske ovanligt, nämligen att ställa en fråga. Vi ställer ofta frågor till varandra i det här huset. Ibland förväntar vi oss vissa svar och ibland ställer vi frågor för att den vi ställer frågan till förhoppningsvis inte ska kunna svara. Nu ställer jag en fråga som jag inte har något svar på själv, men som jag har funderat lite grann över. Det handlar om kvalitetsdimensionen. Förutsättningen för att revisionen ska uppfattas som legitim är att den har hög kvalitet. Hur utvecklar vi kvalitetskriterier? Hur tillser vi att de kvalitativa aspekterna i revisionsarbetet utvecklas? Då kommer jag till min fråga som jag inte har något svar på: Vem granskar granskaren?

Med den frågan, fru talman, hängande lite grann i luften, yrkar jag bifall till förslaget i KU:s betänkande och avslag på aktuella motioner.

Anf. 2 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Det är ett intressant ärende vi har att diskutera, och det har varit en lång process. Jag tillhörde en gång i tiden en av dem som motionerade om att skapa ett oberoende revisionsorgan. Sedan fick jag vara med om att i KU:s beredningsdelegation hantera hela problemet med uppbyggnaden av den nya myndigheten. Det blev främst jobbigt därför att vi var oense. Det var sex partier, och ett parti var emot reformen. Man ingick så småningom en kompromiss; det blev tre riksrevisorer i stället för en, och det blev en styrelse med vissa funktioner. Det var ett tungt arbete.

Jag har sedan varit med i Riksrevisionsutredningen, som ligger till grund för det här betänkandet, och har varit med och analyserat de pro-

blembilder som uppstod. I och med att man ingår den här typen av kompromisser som egentligen är ordentligt beredda bygger man dess värre in problem i systemen. Det är ofta en politisk nödvändighet att ingå den typen av kompromisser. Det var därför vi fick tre riksrevisorer. Det är många som i dag kan säga att de inte är riktigt nöjda. Problemet är att när man väl har skapat en institution med tre riksrevisorer är det svårt att återgå till en modell med en riksrevisor, bland annat infasning. Det finns problem i att förändra en sådan reform.

Däremot har vi lyckats hitta en bra lösning i att styrelsen ersätts med ett insynsråd. Vi har också försökt bygga ut den administrativa riksrevisorns roll genom att i någon mån likna den vid chefs-JO:s roll hos justitieombudsmännen. I förslaget har vi också vissa synpunkter på inriktningen av effektivitetsrevisionen.

På det hela taget är det en bra reform. När det gäller förhållandet mellan Riksrevisionens rapporter och riksdagen hade jag velat se en annan inriktning, men jag ville inte skapa en ny konfliktyta som ledde fram till konstiga kompromisser. Därför nöjde jag mig i Riksrevisionsutredningen med att lägga fram ett särskilt yttrande. Jag tror att det i längden hade varit bättre med en särskild revisionsnämnd, inte revisionsutskott, det vill säga en nämnd av den typ som till exempel EU-nämnden är i riksdagen. I många andra parlament har man satt tunga politiker i den typen av nämnder.

Det gäller att hitta en bra form av enighet i sammanhanget. Därför har vi också kommit överens om att skicka rapporterna till utskotten. Förhoppningsvis leder det till ett aktivt agerande i utskotten, men det får framtiden utvisa.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 3 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! Den 1 juli 2003 bildades Riksrevisionen. Det var för svenskt vidkommande en unik händelse. För första gången på nästan 200 år bildades en konstitutionell myndighet.

Riksrevisionen är vårt kontrollorgan. Det ingår i vår grundlagsstadgade skyldighet att granska makten. Det är alltså ett redskap som vi i den här kammaren ska använda oss av för att klokt och effektivt granska regeringen.

Riksrevisionens första år blev kanske inte helt lyckade. Det var kritik om allt, från den interna styrningen till granskningsrapporternas kvalitet och inriktning. Egentligen är detta inte så märkligt. Riksrevisionen var i grunden en sammanslagning av två institutioner, Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket, med två helt olika kulturer. Alla som har försökt sig på att slå samman två så olika institutioner vet att det uppstår problem, och det tar tid att lösa problemen. I stället för att låta Riksrevisionen i lugn och ro finna sina arbetsformer tillsattes redan fyra år efter Riksrevisionens tillblivelse en parlamentarisk utredning med uppgift att utvärdera riksrevisionsreformen.

Utredningen har i två rapporter presenterat sina förslag. Stort och smått blandas. Jag har i två motioner haft synpunkter på förslagen. Den ena av mina synpunkter handlar om hur riksdagen ska ta emot Riksrevisionens rapporter. Där förordar jag att det bildas ett separat revisionsutskott, som man har gjort i nästan alla andra länder. Men av någon egen-

domlig anledning väljer man i betänkandet, som går på utredningens linje och riksdagsstyrelsens linje, att förorda att de olika fackutskotten tar emot granskningsrapporterna. Jag tycker att detta är en olycklig lösning, och jag tycker att det är egendomligt att Sveriges riksdag så sticker ut från vad som är norm i nästan alla andra länder.

Jag tänker inte uppehålla mig mer vid just den aspekten eftersom jag tror att nästa talare kommer att fördjupa sig i den. Jag tänker i stället ta upp den andra aspekten, den som vi inte i dag ska besluta om men som jag menar egentligen är oerhört mycket mer central att begrunda. Det handlar om Riksrevisionens uppdrag som sådant.

Enligt utredarna ska Riksrevisionens granskning begränsas till att huvudsakligen gälla effektivitetsrevision med betoning på de tre så kallade e:na, efficiency, effectiveness and economy – med ett tillbakasättande av regelefterlevnaden. Det som är utredningens förslag blev också riksdagsstyrelsens förslag och har blivit konstitutionsutskottets förslag. Det är det förslaget vi skulle ha beslutat om i dag men som man skjuter upp till hösten.

Jag tycker att det är ett egendomligt förslag att snäva in Riksrevisionens granskningsmandat. Om inte Riksrevisionen ska granska compliance, regelefterlevnad, vilket organ ska då göra det? JO, kanske någon säger. Fel säger jag. JO granskar inte regler. JO granskar juridik och lagar. Om Riksrevisionen ska befrias från denna granskning av regelefterlevnaden blir detta en fråga som kommer att bli helt hängande i luften.

Fru talman! Frågan om vad som ska ingå i Riksrevisionens mandat är extremt viktig. Här tangerar vi den centrala målkonflikten mellan demokrativärden och ekonomivärden. Om bara de ekonomiska värdena granskas kan det lätt bli att man upphöjer principen ändamålet helgar medlen till norm, underförstått att om bara de ekonomiska utfallen blir tillräckligt bra spelar det ingen roll hur de har uppnåtts. Ska vi tolka detta som ett uttryck för att mutor faktiskt är okej bara de ökar den ekonomiska måluppfyllelsen? Så skulle faktiskt den yttersta konsekvensen bli om man rätt ska förstå och läsa utredningens, riksdagsstyrelsens och konstitutionsutskottets förslag.

Hur ska vi tolka en svag måluppfyllelse av de ekonomiska värdena om samtidigt de andra värdena har uppfyllts med bred marginal? Världen är inte så enkel att allt kan mätas längs en ekonomisk måttstock. I politiken inkluderas regelmässigt fler parametrar än de ekonomiska, nämligen jämställdhet, jämlikhet, solidaritet, rättvisa, regional balans, klimatansvar – för att nämna några. Det är inte sällan runt just dessa parametrar som de politiska striderna utkämpas. Hur mycket, fru talman, får rättvisa kosta? Hur mycket får regional balans kosta? Hur ska det ena målet mätas mot det andra när det är bara den ekonomiska dimensionen som ska få ingå i Riksrevisionens mandat?

Allvarligare är det dock om Riksrevisionens mandat begränsas till den extrema form av effektivitetsgranskning som föreslås i betänkandet. Då kan regeringen, regeringsmajoriteten eller regeringsunderlaget i riksdagen underkänna granskningar med argumentet att Riksrevisionen har överskridit sina befogenheter. Därför behöver man då inte fästa något avseende vid de rekommendationer som granskningen givit upphov till. Detta vore mycket illa.

Slutligen är det värt att notera att utredningens förslag, som riksdagsstyrelsen och konstitutionsutskottet därefter har gjort till sitt, bygger på en missuppfattning. I utredningen drivs linjen att Riksrevisionens granskning i alldeles för ringa grad har handlat om effektivitet utan främst gällt regelefterlevnaden. Som stöd för detta hänvisas till en enda rapport – Anders Grönlunds. Det är en utmärkt rapport, kära kolleger. Läs den!

Då kommer ni att finna att i motsats till vad utredaren hävdar och skriver visar Grönlunds rapport i själva verket att huvuddelen av Riksrevisionens granskningsrapporter ligger inom vad som traditionellt betraktas som effektivitetsrevision – låt vara att en merpart av granskningarna därutöver också innehåller ett moment av teknisk-juridisk granskning. Men vad är det för fel på det? Är inte det i själva verket mycket bra?

Och vad ska man då säga om finansutskottets yttrande, som KU lutar sig mot? På ett nästan orwellskt sätt konstaterar finansutskottet att om granskningsmandatet snävas in till att handla främst om de ekonomiska aspekterna innebär det i själva verket en vidgning av mandatet. Det ska tolkas som att effektivitetsrevisionen inte ska snävas in mot regelefterlevnad. Men var står det att läsa någonstans i de lagar och förordningar som styr Riksrevisionens arbete? Den tolkningen finns inte någonstans utom möjligen i finansutskottets fantasivärld. Nej, den dag dessa formuleringar kom på pränt var inte en av finansutskottets bästa dagar. Jag undrar om någon ledamot i utskottet över huvud taget har läst Grönlunds rapport.

Fru talman! En enda rapport som därtill har missuppfattats – med detta underlag ska riksdagen nu ge upp en del av sin kontrollmakt. Detta är någonting alldeles oerhört och djupt beklagligt.

Riksrevisionen är ett av de redskap, kanske det viktigaste, som står till riksdagens förfogande för att fullgöra vår kontrollfunktion. Därför kan det aldrig ligga i riksdagens intresse att begränsa Riksrevisionens mandat ty då försvåras automatiskt vårt arbete. Varför ska vi ledamöter i den här kammaren aktivt och frivilligt delta i detta? Vilka signaler skickar det till våra väljare att riksdagens ledamöter helst ser att det egna uppdraget urholkas? Det ligger i vårt demokratiska uppdrag att hålla uppsikt över den verkställande makten. När vi kapitulerar inför detta öppnar vi i stället för maktmissbruk. Alternativt överläter vi kontrollfunktionen till någon annan. Vem kan det vara – medierna kanske?

Vilken blir då vår uppgift i den här kammaren – vi som har valts av det svenska folket för att företräda dem? I betänkandet har det konstaterats att vi inte i dag ska besluta om Riksrevisionens mandat. Det ska skickas över till nästa riksmöte efter sommaren.

Med dessa ord, fru talman, kan jag bara uppmana ledamöterna att under sommaren i lugn och ro begrunda vad man nu har föreslagit att vi ska göra. Förhoppningsvis kommer man då på andra tankar och stryker förslaget om att begränsa Riksrevisionens mandat.

Därutöver yrkar jag bifall till motion 2009/10:K6. Eva Flyborg och jag har två motioner med lika lydelse, och vi har bestämt oss för att yrka bifall till endast en av dem. Det är onödigt att låta dessa ställas mot varandra i kammaren.

Anf. 4 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till min motion K7, för det var det vi kom överens om. Jag vill bara rätta föregående talare i den lilla detaljen; det är K7 som vi yrkar bifall till och även tänker begära rösträkning om senare i kammaren. Nu vet ni det.

Jag instämmer i det övriga som Anne-Marie Pålsson har sagt, särskilt i de delar som rör beredningen av ärendet och hur det kom till, hur utredningen har gått till och så vidare. Där har jag ingen annan mening.

Fru talman! Betänkandet innehåller en genomgång av Riksrevisionen. Det finns en del fel. Det finns större fel och mindre fel. Ett mindre fel är att den kom för tidigt – alldeles för tidigt. Som vi hörde föregående talare säga kom den redan efter fyra år. Vi vet att när vi bildar en ny myndighet, dessutom genom att slå samman två gamla institutioner – åtminstone var den ena, Riksdagens revisorer, mycket gammal – innebär det vissa uppstartningsproblem, helt enkelt. Allting löper inte på smidigt från början. Det var dessutom två helt olika kulturer som här skulle smälta samman. Man skulle också ha ett tredelat ledarskap när man bildade Riksrevisionen, vilket jag tror var ganska bra. Det var en hel del stormar i början, och jag tror att man kunde känna en gemenskap och en trygghet i att vara tre chefer.

Men detta kom som sagt alldeles för tidigt. Genom att göra så här sätter man egentligen i stället krokben för själva reformen som sådan, även om det inte var meningen. Nu, fru talman, efter sju år, hade det varit mycket lämpligare. Det är också den tid man brukar säga att man får ge nya verksamheter och nya myndigheter, särskilt en sådan här viktig myndighet. Man får ge dem den tiden för att hitta former för att sansa sig i det de gör. Det hade varit bättre att göra så. Men detta är ett av de mindre problemen.

Ett av de större är att man på det här sättet också snävar in granskningsmandatet. Det ska vi återkomma till i höst. Jag ska inte lägga mer tid och krut på det i dag annat än att säga att det vore djupt olyckligt om man gick på den linje som man föreslår i betänkandet.

Jag tycker att Riksrevisionen har hittat sina former. Den gör bra och relevanta bedömningar och den ska ha det fria mandatet, fru talman, att göra de begränsningar och de bedömningar som är relevanta. Det är det vi har Riksrevisionen till. Det är Riksrevisionen, och inte vi här i kammaren, som ska göra dessa relevanta bedömningar.

Det är också viktigt, fru talman, att vi tittar på Riksrevisionens output. Vad är det den producerar egentligen? Det är en mängd rapporter. Jag vet att ledamöterna här i kammaren har precis lika mycket rapporter, inkommande mejl, samtal, brev och sammanträden som jag har. Det är fullt på mitt skrivbord, det är fullt i mina väskor och det är fullt i min inkorg och i min utkorg. Och så ska man läsa en riksrevisionsrapport dessutom, som kanske inte ens berör ens eget område! Hur många i kammaren har läst alla Riksrevisionens rapporter från 2003? Det har jag, fru talman, och möjligtvis också Anne-Marie Pålsson och kanske någon mer. Men vi är mycket få. Det är en mycket exklusiv skara och klubb – nästan som presidenternas klubb, fast vi inte har några.

Poängen med detta är att det inte är så många som läser hela revisionsrapporterna. Revisionsrapporter och revisionsfrågor i sig är inte sexiga, så att säga. Det är inte kul och hett att hålla på med uppföljning. Det

blir ingen politisk karriär av det, men det är det revision handlar om. Man tar en stickprovskontroll och ser efter om det man har beslutat har blivit gjort. Blev det som det var tänkt? Blev riksdagens vilja lag, och blev det också verklighet?

Det är däremot viktigt med revisionskompetensen. Man ska läsa och man ska förstå. Man ska kritisera metoderna som Riksrevisionen har valt, till exempel. Är det rätt metoder? Ska man bara läsa rapporter, eller ska man ge sig ut på fältet? Eller är det fel? Får man en felaktig bild då? Ska man göra på ett helt annat sätt? Vilket urval ska vi ha?

Alla ni som har läst statistik på universitetet precis som jag vet att det är en vetenskap i sig hur man gör urvalet och hur man begränsar det. Beroende på hur man gör en avgränsning kan man få helt olika resultat. Det handlar om slutsatser och relevans. Är det som man kommer fram till över huvud taget relevant? Allt det här, fru talman, hänger samman med revisionskompetensen. Hur roligt det än skulle vara tror inte jag att vi kan slå i 349 ledamöter i denna kammare att aktivt bli bra på revisionskompetens, för det är detta det handlar om.

Det är det man inte riktigt har förstått i utredningen. Styrelsen har med åren skaffat sig kompetens. Det får man inte dag 1 och sammanträde 1, utan det skaffar man sig genom åren genom att göra fel och att göra rätt och genom att utvecklas tillsammans. Det var ingen som hade den erfarenheten när vi tillsatte styrelsen.

Jag kan ärligt säga att mitt parti var emot att ha en styrelse. Det säger jag som Riksrevisionens ordförande. Fortfarande tycker jag att det egentligen var fel att ha en styrelse, men det som var bra med styrelsen och som vi inte alls fångar in i detta olyckliga betänkande från KU är just revisionskompetensen. Har KU verkligen tänkt sig att alla ledamöter nu ska börja plugga revision? Det är faktiskt det ni säger. Annars kommer rapporterna inte att bli värdefulla. Kan man inte ställa rätt kontrollfråga vet man inte heller hur värdefull rapporten är.

Billy Gustafsson från Socialdemokraterna frågade tidigare hur vi ska säkerställa kvaliteten. Det var en väldigt bra fråga. Ärade ledamöter av KU, det borde ni ha tänkt på innan ni skrev det här betänkandet! Det är just detta som är problemet – det finns ingen som utvecklar kvaliteten nu. Vi kan ha olika åsikter om styrelsen – jag tyckte inte att den skulle vara där från början – men den har utvecklat den kompetensen.

Nästa fråga som Billy Gustafsson hade var: Vem ska granska granskarna? Det är en ännu bättre fråga, men det finns inget svar på den. Nu finns det en styrelse som granskar granskaren, som står fri från granskaren. Vi granskar budget och hur man gör med personalen, vi granskar rapporter och personaltillsättningar. Jag lovar er att vi har mycket högt i tak i styrelsen. Från höger till vänster har vi samma mål, samma ambition och samma uppriktighet i omsorgen både om riksdagen och om Riksrevisionens väl och ve. Jag vill säga lovord till samtliga partiets företrädare: Detta är en mycket bra styrelse som tar sitt uppdrag på allvar. Det är väldigt sällan några partipolitiska frågor. I styrelsen har vi gemensamt förmått att höja oss över den partipolitiska vardagen. Lycka till med att göra det i vart och ett utskott! Med ena handen ska man driva igenom regeringens politik, och med andra handen ska man säga att det är dåligt och att regeringen ska gå hem och göra om. Det går inte. Det funkar inte så!

Detta har resten av världen förstått. Våra motsvarigheter ute i världen skulle inte komma på tanken att göra så som ni nu föreslår att riksdagen ska göra – aldrig i livet! Jag har pratat med flera ordförande i andra länder, och de säger bara: Oh dear! Are you sure? Det är vi ju tyvärr – eller rättare sagt: Ni är det, för jag är helt emot detta.

Vi kommer att tappa kompetensen, och vi kommer därmed också att förlora granskningsmakt. Och det är mycket olyckligt.

Utskotten kommer inte att hinna med. Finns det något utskott som har för lite att göra i dag? Var snäll och ropa från bänkarna. För protokollet kan jag säga att det inte var några röster som höjdes. Det finns inget utskott som har för lite att göra. Alla utskott har för mycket att göra. Vi hinner inte med det vi ska göra nu. Dessutom har vi själva bestämt att vi ska ha en helt annan uppföljnings- och granskningsagenda och följa upp gamla beslut som vi måste fatta.

Till detta lägger vi EU-frågor, som vi inte heller är särskilt duktiga på om vi ska vara ärliga. Det är ett stort arbete som ska till, och det måste vi också hitta tid, ork och intresse för. Och nu ska vi lägga på alla Riksrevisionens rapporter. Lycka till, säger jag. Det kommer inte att fungera. Det vet vi redan nu.

Utskotten har redan börjat signalera att de inte kommer att orka med detta. Man undrar: Vad tänker de på? Ja, fråga inte mig, svarar jag. Fråga KU!

I andra länder har man ett mottagande utskott som får revisionskompetensen. Man utvecklar den med åren, för den föds man definitivt inte med. Då kan man ha utfrågningar där båda sidor samtidigt får göra sitt framträdande. Riksrevisionen kan komma och ge sin bild av ett problem. Man kan samtidigt kalla regeringsföreträdare som får ge sin bild. Utskottet kan fatta beslut och gå vidare. Det är mycket bra. Man får dessutom publik uppmärksamhet, vilket flera har frågat efter här i dag.

Detta är ett utmärkt sätt att få publik uppmärksamhet, där folket får veta hur vi använder folkets skattepengar. Det är ju inte våra egna pengar vi hanterar, utan det är folkets skattepengar. I England heter det Public Accounts Committee. Det är en bra beskrivning. Människor ska veta hur vi hanterar deras skattemedel, och det hade varit utmärkt att göra det med ett mottagande utskott som har tid att lägga på detta, erfarenhet i revisionsfrågor och som dessutom kan granska den som granskar och ställa kvalitetsfrågor.

Det finns en annan dimension av detta. Hur gör man när en revisionsrapport spänner över många områden? Någon säger att vi kan ha ett sammansatt utskott. Hur gör vi då när det är fyra, fem eller sex utskott som är inblandade? Ska vi hitta tider som passar alla sex, och vem ska ha hand om själva frågan? Hur gör vi sedan med erfarenheter från detta – vem tar det ansvaret? Ingen. Den erfarenheten kommer att försvinna ut.

Man sätter samman ett sammansatt utskott för en riksrevisionsrapport. När det sedan kommer en ny rapport, ska man då sätta till ett till utskott? Nej, då hinner man inte, för man ska ta hand om EU-frågor eller det är något annat som ska debatteras. Så kommer det att bli. Vi kommer inte att hinna med. Vi kommer att förlora granskningsmakten.

I början nämnde man det tredelade ledarskapet, och nu säger man att det ska finnas kvar. Där är alla de tre lika mycket värda, fast en är värd lite mer än de andra fast samtidigt lika mycket. Det är ingen bra ordning.

Det var kanske värdefullt i början att man var tre, för det stormade mycket, men nu hade det varit klokt av KU att sätta ned foten och säga att vi ska ha en myndighetschef. Det är bra för det utåtriktade arbetet, och det är bra för personalen och det inåtriktade arbetet att ha en tydlig chefsröst.

Det insynsråd som man ska sätta till förlorar alla befogenheter. Styrelsen är i dag ett väldigt relevant bollplank, för man har makten över budgeten. Det är något helt annat än att vara ett insynsråd med en totalt blank agenda. Jag kan bara gissa hur mötena kommer att gå till och hur attraktiv den placeringen kommer att vara. Jag tror inte att den blir särskilt attraktiv.

Varför gör man då inte som i andra länder? Varför vill vi förlora makt? Det kan jag inte svara på. Jag har en känsla av att vissa ärenden tenderar att rinna igenom ganska oantastade. Det här är ingen lätt materia att sätta sig in i. Det finns utredningar som ligger till grund för att riksrevisionsreformen blev som den blev. Det finns delade utredningar i detta. Man måste känna till revisionsfrågor och hur det fungerar. Man måste känna till kvaliteten på rapporterna och hur metodutveckling och så vidare fungerar. Det är inte lätt. Jag tror att det här är ett sådant sällsynt ärende som väldigt få egentligen har satt sig in i och läst själva betänkandet, och det är dess värre ännu färre som har tänkt sig in i konsekvenserna.

Fru talman! Liksom Pontius Pilatus får jag två mina händer.

Jag och min son Karl brukar jämföra vad vi ska göra under våra veckor innan jag åker i väg. Han hade en musikuppvisning i går som jag naturligtvis missade. Jag skulle vara här i dag. Jag sade att jag nog blir ganska ensam i den här debatten. Jaha mamma, sade han, är det du mot alla? Jag sade att det nog blir nästan så – några pålitliga kamrater kommer nog också att gå upp. Då tänkte han en stund, och sedan frågade han: Mamma, har du rätt eller fel då? Jag tror faktiskt att jag har helt rätt, sade jag, men jag blir ganska ensam. Då tänkte han en stund igen, sedan sade han: Mamma, då ska du stå fast vid det. Tala om vad du tycker, för det är rätt även om alla andra tycker tvärtom!

Jag gör precis som min son säger i det här fallet. Jag ska rekommendera riksdagen att läsa betänkandet och att återförvisa ärendet till KU, men jag yrkar inte på det, utan jag yrkar bifall till min motion.

I detta anförande instämde Anne-Marie Pålsson (m).

Anf. 5 ELISABETH SVANTESSON (m):

Fru talman! Jag inser att en del inte vill att jag ska förlänga debatten, men jag tänker ändå ägna några minuter åt detta mycket viktiga betänkande. Det är inte så ofta vi i kammaren diskuterar revisionsfrågor på detta sätt. Visserligen diskuterar vi ofta resultatet av olika granskningsrapporter, men vi diskuterar väldigt sällan hur riksdagens möjligheter att utöva kontrollmakt gentemot regeringen kan stärkas.

Precis som har sagts tidigare är det nu sju år sedan Riksrevisionen bildades, och för tre år sedan beslöt riksdagsstyrelsen att det var dags för en översyn av reformen. Om det var för tidigt eller inte kan vi naturligtvis diskutera; det finns inte *en* sanning i detta. Jag är dock glad att det precis som Billy Gustafsson tidigare nämnde är sju partier som faktiskt är

eniga både i utredningen, riksdagsstyrelsen och KU. Till skillnad från vad flera andra före mig har sagt tror jag nämligen att denna reform kommer att göra att vi får en ännu mer effektiv och träffsäker revision.

Jag tänker ägna en minut åt att ge en historisk tillbakablick. Statlig revision är ingenting nytt, utan det har funnits i Sverige sedan 1500- och 1600-talen. Riksdagens revisorer inrättades dock 1810, och uppgiften på den tiden var att på ständernas vägnar granska riksräkenskaperna. Man ville helt enkelt balansera kungens makt och ge riksdagens finansmakt en reell innebörd.

Drygt hundra år senare bildades Riksräkenskapsverket, och det kan man säga var det första statliga revisionsorganet i modern mening. Det handlade mycket om kamerala funktioner, men redan då hade man som uppgift att pröva om myndigheternas anslag var ändamålsenliga. År 1943 tillkom Statens sakrevision, som skulle kontrollera att den statliga verksamheten var ändamålsenlig och sparsam. Dessa två myndigheter slogs 1961 ihop till Riksrevisionsverket, som fick i uppgift att både bedriva sakrevision och räkenskapsrevision.

Vi har i Sverige en lång tradition som vi ska vara stolta över. Vi har länge tyckt att en årlig finansiell revision har varit viktig, men vi har också som riksdag varit måna om att veta ifall saker har gjorts på bästa och om man har gjort det på ett för skattebetalarna – medborgarna – kostnadseffektivt sätt. Bildandet av den nuvarande myndigheten föregicks som ni vet av tre utredningar här i riksdagen. Till slut landade man 2003 i bildandet av Riksrevisionen.

Det fanns en principiell ståndpunkt som riksdagen var väldigt noga med vid den tiden, och det var att den nationella revisionen skulle ligga här, under riksdagen. Att splittra resurser på två myndigheter var inte optimalt, och dessutom kunde man absolut ifrågasätta oberoendet när en myndighet underställd regeringen också granskade regeringen och andra myndigheter. Med denna nya ordning har vi i både riksdag och regering fått bättre kunskapsunderlag för det politiska beslutsfattandet. Det var alltså många som var glada när Riksrevisionen kom på plats 2003.

Fru talman! Jag vill bara nämna ett par saker i denna utredning. Vi har från både Billy Gustafsson och Ingvar Svensson hört lite om de förändringar som nu sker. Jag är dock övertygad om att det faktum att vi får ett entydigt beslut för hanteringsordning kommer att leda till ökad tydlighet och transparens, vilket är otroligt centralt ur ett medborgarperspektiv. Som vi tidigare har haft det – två vägar – har krånglat till situationen.

Riksrevisionen, som är en myndighet under riksdagen, kommer i framtiden att lämna sina effektivitetsgranskningar direkt till riksdagen. Riksdagen svarar för att de sedan överlämnas till regeringen för yttrande. Eftersom regeringen har fyra månader på sig att tala om för riksdagen vilka åtgärder man tänker vidta eller har vidtagit tror jag att detta kommer att sätta ett ökat tryck på regeringen och också öka aktiviteten här i riksdagen.

Fru talman! Det fanns en stor enighet om att styrelsen skulle ersättas med ett parlamentariskt råd. Jag ingick också i den utredning som både Billy och Ingvar nämnde tidigare, och vi var eniga i beslutet även om vi sedan hade en stor diskussion om vart granskningarna ska komma och vem som ska behandla dem i riksdagen.

Jag delar inte meningen att vi nu kommer att se att effektivitetsgranskningarna helt kommer att försvinna här i riksdagen. Vi hade i denna utredning många, långa diskussioner om huruvida vi ska ha ett revisionsutskott eller inte. Jag vill säga att denna fråga är otroligt genomarbetad. Vi har studerat andra länder. Detta är inget vi kom på över en kafferaft och tänkte: Det här var en bra idé.

Sveriges parlament liknar inte andra parlament. Vi har en fackutskottsprincip där utskotten ansvarar för budget, och utskotten ansvarar för lagstiftning. Därför tycker vi också att det är rimligt att utskottet tar denna uppgift på allvar, tar till sig dessa granskningar och bearbetar dem. Vi tror att styrelsen på många sätt har varit ett filter mellan riksdag och riksrevision och att detta blir en närmare koppling.

Det är enligt mitt sätt att se på det inte så att styrelsen är den som granskar granskarna. Nej, de som granskar granskarna måste vara helt andra aktörer. Vi har till exempel ett vetenskapligt råd. Vi har också sett att Riksrevisionen använder utländska akademiker för att se om det är en bra kvalitet i rapporterna. Det är inte riksdagsledamöter som ska vara de främsta granskarna av kvalitet, men det är absolut viktigt att vi också ställer rätt frågor. Jag har dock mer tilltro till riksdagsledamöterna i utskotten än vad vi hörde tidigare. Jag tror att det i alla utskott finns många kloka riksdagsledamöter som kommer att ställa mycket relevanta frågor.

Jag hoppas och tror att vi kommer att få en mer aktiv riksdag och mer aktiva utskott. I dag har det ändå varit så att utskotten på något sätt har tänkt att Riksrevisionsstyrelsen sköter detta och att man inte behöver bry sig så mycket om granskningarna. De har kommit som ärenden, och man har diskuterat dem lite lätt. Nu får vi dock en snabbare ordning. Rapporterna kommer fortare hit, regeringen måste reagera snabbare och utskotten kommer att bli mer aktiva. Det är min fulla övertygelse. Med detta sagt finns det dock fler sätt att göra det på. Det finns inte bara ett rätt sätt här, tror jag.

Min talartid går, och då pratar jag ändå fort. Jag ska nu försöka säga något slutligt om effektivitetsgranskningarna, som jag tycker är otroligt viktiga. Det är inte så att vi i utredningen från början bara läste igenom Anders Grönlunds rapport och tänkte att han hade rätt, gjorde vår egen tolkning av detta och sade att vi vill se en viss annan fokusering på dessa effektivitetsgranskare. Vi ska komma ihåg att Riksrevisionens bildande 2003 inte föregicks av en diskussion här i riksdagen om hur effektivitetsgranskningarna skulle se ut. Jag tror att riksdagen då trodde att dessa rapporter i mångt och mycket skulle fortsätta att ha ungefär samma inriktning som tidigare. Så blev inte fallet. Fallet blev i stället att vi gjorde våra egna.

Vi hade två personer som under flera år arbetade heltid i denna utredning, så vi gjorde också en egen granskning av hur rapporterna såg ut. Det var väldigt tydligt så att rapporterna hade ett fokus på regelefterlevnad, och det ska de även fortsättningsvis ha. Det är viktigt att Riksrevisionen arbetar med denna form av effektivitetsgranskning, som kallas compliance. Till viss del gör dock även JO det, för de har också regelefterlevnad, men vi vill se en bredare ansats i dessa rapporter. Vi som riksdag tycker att det är viktigt med dessa tre e:n – economy, effectiveness och efficiency. Varför tycker vi det? Låt mig säga att det inte är insnävning utan en breddning.

När det gäller efficiency handlar det inte främst om att sänka kostnaderna, utan det handlar om att se om det går att få ut mer verksamhet från insatta pengar. När vi pratar om economy handlar det om kostnadsbesparingar, och vi har i flera rapporter nu på slutet sett att dessa diskussioner kommer med mycket mer i granskningsrapporterna. Det svåraste begreppet är naturligtvis effectiveness, eftersom det inte handlar om att ta sin utgångspunkt i resursåtgången utan att mycket mer diskutera förhållanden mellan mål, medel och effekter. Det är ingen lätt form av granskning; det är inte *ett* sätt att granska, men det är ett annat angreppssätt som jag tror att riksdagen behöver mycket mer av.

Vi behöver både compliance – regelefterlevnad – och det mycket bredare anslaget av de tre e:na. Detta tror jag också kommer att göra att medborgarna uppfattar att de mycket mer kan se om de har fått ut rätt sak ur sina skattepengar och om dessa används på bästa sätt. Vi kan gå tillbaka ända till 1920 då man var tydlig med att prata om huruvida det var ändamålsenligt och sparsamt. Detta vill vi se mer av från Riksrevisionen.

Fru talman! Vi ska vara jättestolta över den tradition vi har både av finansiell, årlig revision och sak- och effektivitetsrevision. Det är en central uppgift för riksdagen att utöva kontrollmakt. Vi vet att vi som politiker tenderar att prata om framtiden hellre än att titta bakåt. Men vi har det här som uppgift, och det är viktigt att alla tar den uppgiften på allvar.

Med en oberoende revision som skickar rapporterna direkt till oss tror jag att vi kommer att få mer aktivitet. Vi måste alla ta ansvar för att det blir mer aktivitet och att vi får ett större fokus på den viktiga uppgift som vi faktiskt har: att granska regeringen och dess myndigheter.

Anf. 6 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag begärde inte replik primärt för att förlänga debatten utan för att få tillfälle att göra en ändring i min tidigare utsaga. Jag yrkar inte bifall till motion K6 utan K7, så får vi det taget till protokollet.

Men jag kan förstås inte låta bli att säga något välvilligt om den här utredningen och det arbete som Elisabeth Svantesson har lett. Det har kommit en del bra saker i utredningen, till exempel att regeringen ska inkomma med svar till riksdagen inom en kortare tid än vad som är fallet i dag. Det tycker jag är alldeles utmärkt.

Med det sagt kvarstår ändå en rad frågetecken. Låt mig därför ställa några frågor till Elisabeth Svantesson.

Elisabeth Svantesson påstår att utredningen har studerat hur det ser ut i andra länder. Vilka slutsatser drar ni i utredningen av att ni rekommenderar att göra tvärtemot vad man gör i alla andra länder? Det är intressant. Har man inte lärt sig någonting, eller tycker man att Sverige och vad Sverige gör alltid är bäst och att man i andra länder inte har någonting att bidra med?

Den andra frågan jag har rör det här med effektivitetsrevision och insnävningen. Varför tänkte utredningen över huvud taget i termer av att man ska precisera ett mandat? Är det inte så att det allra bästa är att ha ett fritt mandat och överlåta detta mandat och hur man ska fylla upp det till Riksrevisionen? Med nödvändighet kommer det här att innebära att granskningsrapportens utseende kommer att variera över tiden, bitvis

beroende på vilka som är riksrevisorer. Bara idén att säga att så här ska ni göra skickar ju väldigt konstiga signaler.

Varför var man så angelägen vid den tidpunkten att så hårt betona de ekonomiska faktorerna, samtidigt som ni i utredningen måste ha varit fullständigt medvetna om att ekonomin bara är *en* sak och aldrig kan ses isolerat från andra ting?

Anf. 7 ELISABETH SVANTESSON (m) replik:

Fru talman! Det sista jag sade var precis att de här tre e:na är mycket bredare. Det handlar också om demokratiaspekter. Det handlar om mål och måloppfyllelse, och det tycker jag är otroligt viktigt.

Alla de frågor som Anne-Marie Pålsson ställer tror jag att jag svarade på i mitt anförande. Vi tycker inte att det är en insnävning, och redan i dag finns det en ram inom vilken Riksrevisionen ska verka. Den ramen har vi förtydligat, men inom den ramen kan man göra på väldigt många olika sätt. Vi tror att det är viktigt att man – som man redan har gjort de senaste åren, kanske på grund av den här diskussionen – har vidgat granskningen till att inte bara gälla regelefterlevnad.

När det gäller fackutskott och att göra som alla andra länder vill jag säga att jag inte tror att det finns ett rätt och ett fel. Man kan göra olika värderingar av detta, men till skillnad från andra länder har vi en fackutskottsprincip där man faktiskt både har budget och lagstiftning. Då tycker vi att det är rimligt att man också tar till sig de här granskningarna.

Jag kan inte säga från min erfarenhet från alla utskottskollegor och från min korta tid i styrelsen att inte utskotten skulle klara den här uppgiften. Det tycker jag är att skriva dem på näsan och förminska dem. Jag tror att det här kan bli mycket bra.

Anf. 8 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Elisabeth Svantesson och jag har ju haft den här diskussionen flera gånger, och det är bara att konstatera att vi inte tycker samma sak.

Jag tycker att det är helt rimligt att man kan ha olika uppfattning om saker, men jag vill uppmana alla er som sitter här och lyssnar och kan bli en smula förvirrade: Läs Anders Grönlunds rapport, och bilda er en egen uppfattning om vad den enda forskaren som har fått möjlighet att framföra synpunkter på Riksrevisionens arbete säger och hur han tolkar Riksrevisionens arbete. Läs den! Nöj er inte bara med vad era kompisar i konstitutionsutskottet, utredningar eller riksdagsstyrelsen säger. Bilda er en egen uppfattning så kanske ni får möjlighet att komma tillbaka till den här diskussionen i höst. Jag kommer inte att vara med.

Anf. 9 ELISABETH SVANTESSON (m) replik:

Fru talman! Det var ett gott råd som Anne-Marie Pålsson gav till ledamöterna i kammaren. Det är nämligen en mycket bra rapport som Anders Grönlund och andra har skrivit. Dessutom finns det andra forskare, till exempel statsvetare bland annat från Uppsala, som vi har tagit in i utredningen och som också har fördjupat sig i detta.

Man kan också läsa utredningen där vi har gjort en egen granskning och följt upp rapporterna. Utifrån detta kan man uppenbarligen dra olika slutsatser.

Jag tror och hoppas att de förslag som riksdagen i dag kommer att fatta beslut om, och som partierna är eniga om, även om ett par ledamöter har en annan mening, kommer att innebära förbättringar och ge oss ett skarpare och mer effektivt verktyg för oss att arbeta med för att kontrollera regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

5 § Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor

*Grundlagsskydd
för digital bio
och andra yttrande-
frihetsrättsliga frågor*

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU18
Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor
(prop. 2009/10:81 delvis).

Anf. 10 MARGARETA CEDERFELT (m):

Fru talman! Det här är ett enigt betänkande. Där finns också en motion, inte på själva på propositionen, utan från den allmänna motionstiden. Förslaget från utskottet är att lagförslaget antas som vilande till nästa mandatperiod.

Jag vill säga några korta ord om detta betänkande. Det är viktigt och oerhört angeläget att vår lagstiftning, såväl den ordinarie lagstiftningen som det som rör våra grundlagar, anpassas och moderniseras efter det samhälle vi lever i och samhällets utveckling. Just i det här betänkandet handlar det om att ändra tryck- och yttrandefrihetslagarna när det gäller digital bio, det vill säga sändningar som också görs från databaser, så att detta likställs med de sändningar som görs från till exempel ordinarie biofilm på den traditionella biografen.

Det här är viktigt, för vi får ofta höra här i riksdagen att lagstiftningsprocessen tar för lång tid, att den inte är modern och inte anpassad efter dagens samhälle, fru talman. Därför vill jag betona detta just när det gäller grundlagen.

En annan fråga som är angelägen här handlar om tryck- och yttrandefrihetsförordningen när det gäller att förbjuda myndigheter och andra allmänna organ att göra efterforskningar. Det är viktigt. Vi har en mängd lagar som reglerar detta sedan tidigare – meddelarskyddet, tjänstebestämmelser i brottsbalken med mera – men genom den här lagstiftningen blir det också infört i våra grundlagar att det är förbjudet att göra efterforskningar.

Dessutom jämställs offentliganställda i lagstiftningen, detta oavsett om det handlar om statligt anställda, landstingskommunalt anställda, kommunalt anställda eller personer anställda i kommunala bolag. Det här är en viktig lagstiftning som anpassar våra grundlagar efter vad som gäller i dagens moderna samhälle.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU19
En reformerad grundlag (prop. 2009/10:80, prop. 2009/10:81 och framst.
2009/10:RS4 delvis).

Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Det är på sätt och vis hedrande att få inleda dagens debatt om en ny regeringsform. Det är en historisk händelse, den största författningspolitiska händelsen på över 35 år. Regeringsformen från 1974 ersätts av 2010 års regeringsform.

Den nya regeringsformen är resultatet av ett fyraårigt utredningsarbete och av intensiva överläggningar och förhandlingar mellan riksdagspartierna. Vi socialdemokrater företrädades i utredningen av mig själv, Marita Ulvskog, Lena Hjelm-Wallén och Göran Magnusson. Jag nämner det här speciellt för att Göran Magnusson tyvärr gick bort för en tid sedan.

Jag vill bara berätta för riksdagen att Göran Magnusson spelade en central roll för att en uppgörelse över huvud taget skulle komma till stånd. Det är tragiskt att han inte kan vara med oss längre nu när vi så att säga går i mål i detta arbete.

Vi är nog alla stolta över att vi till slut kunde komma överens om ett helt nytt paket som samtliga sju riksdagspartier kunde ställa sig bakom. Det är så vi ska behandla grundlagsfrågor i Sverige. Det ska vara långsiktiga och breda överenskommelser som borgar för stabilitet i frågor som rör demokratins grundvalar.

Detta är inte ett område som lämpar sig för kupper eller revolutioner där smala majoriteter driver igenom sina käpphästar en period för att sedan köras över av en kanske lika smal majoritet nästa period om majoritetsförhållandena då har ändrats. Sverige är inget Italien i detta avseende – tvärtom.

I Sverige eftersträvar vi breda och långsiktiga uppgörelser om författningsfrågorna, och det är en mycket stor styrka för vårt land. Därför hoppas jag att det som vi såg i tisdags, då den borgerliga majoriteten valde att köra över en enig opposition i en fråga med klara grundlagsaspekter – jag talar om kreditupplysningslagen – var en engångsföreteelse. Jag hoppas att det som hände i tisdags var undantaget och att det som händer i dag är regel.

Den regeringsform som vi nu lämnar höll i 35 år. Jag hoppas att den regeringsform som vi nu antar ska hålla minst lika länge, det vill säga minst 35–40 år framåt. Men det kommer i slutändan an på de politiska partierna. Vi socialdemokrater kommer i alla fall att vårda och hedra denna uppgörelse, och vi utgår från att alla partier gör detsamma. Ett handslag är ett handslag.

Det är en lång rad ändringar som föreslås. Samtidigt ska vi nu kanske understryka att denna reformering inte ändrar på de bärande delarna i det svenska statskicket: parlamentarism, partival med personvalsinslag, kommunalt självstyre, folksuveränitetsprincip, respekt för mänskliga fri- och rättigheter. Detta är snarare en utveckling av just dessa bärande delar.

Författningsreformen innebär inget systemskifte på någon av dessa viktiga punkter. Tvärtom bygger vi vidare på den svenska författningsmodellen.

Men visst är det många ändringar som vi gör, och det är omöjligt för mig att redogöra för alla. Jag ska ta upp några.

Vi markerar domstolarnas oberoende ställning genom att ge dem ett eget kapitel. Samtidigt reformerar vi reglerna kring domarutnämningar. Vi utvecklar det kommunala självstyret – också det i ett eget kapitel – och inför en proportionalitetsprincip. Vi skriver in ett skydd för forskningens frihet. Vi slår för första gången fast i regeringsformen att det samiska folkets kultur ska främjas. Vi gör det lättare att anordna kommunala folkomröstningar genom folkinitiativ. Vi möjliggör kommunala extraval. Vi slår fast att Sverige är medlem i EU och att vi verkar för internationellt samarbete inom ramen för Europarådet och FN. Vi utvidgar diskrimineringskyddet till att också omfatta sexuell läggning, och vi markerar barnens rättigheter i regeringsformen.

Det är många ändringar. Jag ska uppehålla mig en smula vid tre andra frågor som har dominerat debatten.

Den första gäller det kommunala självstyret. Där inför vi, som jag sade, en proportionalitetsprincip som säger att en inskränkning av den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Men i samma kapitel i grundlagen skriver vi också in det kommunala skatteutjämnningssystemet. Det gör vi just med självstyrelseargumentet, därför att om det kommunala självstyret inte bara ska vara en illusion måste det finnas likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och landsting att sköta om sina viktiga uppgifter: sjukvård, äldreomsorg, barnomsorg och skola. Detta ska inte vara beroende av om det bor rika eller fattiga människor i en kommun. De ekonomiska förutsättningarna för kommunerna att sköta sina välfärdsåtaganden måste vara likvärdiga. Det är ett uttryck för en grundläggande solidaritet i samhället och en vilja att hålla samman.

För oss socialdemokrater var det därför viktigt att detta kom till uttryck också i grundlagen, inte minst eftersom ett antal rikare kommuner genom åren har protesterat och gjort gällande att detta skatteutjämningsystem skulle strida mot regeringsformen. Det har vi hela tiden avvisat. Men när vi nu ändå gör om grundlagen är det så att säga lika bra att vi tydliggör detta. Med denna nya skrivning kommer kommuner som Täby, Danderyd, Vellinge och allt vad de heter aldrig någonsin mer att kunna hävda att det kommunala skatteutjämningsystemet strider mot grundlagarna.

Det andra som jag ska tala om gäller den så kallade lagprövningsrätten, det vill säga frågan om enligt vilka lagar som en domstol ska döma om det i ett enskilt fall framstår som en konflikt mellan grundlag och vanlig lag. Startpunkten för den diskussionen var de borgerligas krav på en författningsdomstol. Det avvisades bestämt av oss socialdemokrater och av Vänsterpartiet. En författningsdomstol vore nämligen ett systemskifte i författningspolitiken.

Vi har i Sverige aldrig haft någon maktodelningsprincip av Montesquieus typ på det sätt som man har i till exempel USA där domstolar har en mycket omfattande befogenhet att med hänvisning till konstitut-

ionen överpröva lagar som demokratiskt valda församlingar har fattat beslut om. Så har det aldrig varit i Sverige.

I likhet med de övriga nordiska länderna och Storbritannien har vår konstitutionella tradition präglats av det som vi kallar för folksuveränitetsprincipen, det vill säga att det är folket och dess valda ombud som ska bestämma vilka lagar och regler som ska gälla i Sverige, inte några oavsättbara jurister. Den principen kommer egentligen till uttryck redan i 1 kap. 1 § i regeringsformen: ”All offentlig makt i Sverige utgår från folket.”

Socialdemokratin har varit mycket tydlig i fråga om detta genom åren. Tage Erlander som var mångårig socialdemokratisk statsminister är en av skaparna av 1974 års regeringsform. Han formulerade det på följande sätt:

Demokratin måste vara handlingskraftig. Människor vill nämligen inte nöja sig med att ha rösträtt för rösträttens egen skull. De vill att deras politiska ställningstaganden ska få påtagliga verkningar för dem själva och samhällslivet. I en demokrati får det inte finnas spärar som omöjliggör att folkviljan kan förverkligas snabbt och effektivt. De gamla maktbalansteorierna som kunde försvaras i 1800-talets samhälle, då herremakt stod mot bondemakt och då ämbetsmannavälde var en realitet, är inte tillämpliga i ett samhälle som har erövrat de grundläggande demokratiska förutsättningarna.

Så långt Tage Erlander.

Det handlar om demokrati men också om ansvarsutkrävande. Folket måste kunna utkräva ansvar från den som faktiskt beslutar om lagar och regler. Det ansvaret kan man inte utkräva av några oavsättbara jurister utan bara av de folkvalda. Därför måste det vara i den här kammaren som den reella makten ligger. Därför ska vi inte ha någon författningsdomstol.

Efter långa diskussioner med de borgerliga i utredningen drog de tillbaka sitt förslag om en författningsdomstol och anslöt sig till folksuveränitetsprincipen. Det var bra. Det gjorde att vi kunde lägga hela den frågeställningen så att säga åt sidan. Vi övergick då till att ställa frågan: Hur säkerställer vi att grundlagar och vanliga lagar inte kommer i konflikt med varandra? Vårt svar var att det sker genom en noggrann beredning innan man stiftar lag. Det är det som har brustit på senare år när det gäller till exempel a-kassan, sjukförsäkringen, utförsäljningarna och fordonsindustripaketet. Beredningarna har ofta varit mycket slarviga. Det har också visat sig att man har fått göra kompletteringar i efterhand. Det är alltid bäst att göra rätt från början så att domstolar inte hamnar i beråd om vilken lag som egentligen ska gälla i ett enskilt fall.

Därför stärker vi skrivningen när det gäller när Lagrådet ska höras. Genom att det så kallade viktighetskriteriet tas bort kommer Lagrådet att höras vid fler tillfällen i framtiden. Vi måste försäkra oss om att nya lagar inte strider mot grundlagen, andra lagar eller Europakonventionen.

Sedan kan lagstiftaren naturligtvis inte förutse alla konkreta fall som en domstol kan ställas inför alldeles oavsett hur stark, bra och god beredningen har varit. Därför behövs det också en normkontroll efteråt i dessa konkreta fall. Denna normkontroll utförs av domstolarna. Där formulerar vi om lagprövningsparagrafen. Vi tar bort det så kallade uppenbarhetsrekvisitet, men vi knyter lagprövningen mycket tydligt till just folksu-

ränitetsprincipen och påminner domstolarna om att det är denna riksdag som stiftar lag och ingen annan.

Jag vet att någon har framfört att detta skulle innebära en omfattande utvidgning av lagprövningsrätten. Men så är inte fallet. Det är kanske önsketänkande av dem som egentligen skulle vilja ha en författningsdomstol. Vi omformulerar lagprövningsparagrafen, och vi ger domstolarna vägledning om hur det ska gå till. Men någon större skillnad jämfört med hur det nu förhåller sig och hur det nu fungerar blir det inte.

Slutligen ska jag säga några ord om personvalsinslaget.

Från borgerligt håll har det förts fram krav på att spärren till riksdagen helt tas bort. Vi har varit väldigt tydliga om att det inte kommer i fråga. En sådan ordning skulle slita sönder partierna, till stor skada för demokratin i Sverige och utan att man når några effekter när det gäller närheten mellan väljare och valda, snarare tvärtom.

I alla länder som jag har tittat på och som har renodlat personval är valdeltagandet snarare lägre än valdeltagandet i Sverige. Ingen kan väl påstå att klyftorna mellan väljare och valda är mindre till exempel i USA och Storbritannien än de är i Sverige. Och inte kan man påstå att det finns ett starkt folkligt krav på mer av personval, snarare tvärtom. I en av rapporterna till Grundlagsutredningen fanns en opinionsundersökning där man tittade på hur människor ville ha det på den här punkten.

12 procent av svenska folket svarade att de ville ha ett utökat personval. 54 procent tyckte att det var bra som det var. 12 procent ville ha mindre av personval. 14 procent ville inte alls ha personval. De väljare som helst ville ta bort personvalet eller minska det var alltså dubbelt så många som de som ville ha ett utökat personval. De som helt ville ta bort personvalet var till och med fler än de som ville utöka det. Det finns alltså inget starkt folkligt krav på utökat personval; det kan man inte tro när man följer offentliga debatter.

Jag tror att väljarna är väldigt kloka i det här avseendet. De befärrar att det blir mer otydligt vad partierna egentligen står för. Det vill väljarna inte vara med om. Väljarna är väldigt medvetna om risken att enskilda politiker som driver personvalskampanjer knyts upp av mäktiga ekonomiska intressen. Också där har väljarna rätt.

Förespråkarna av ett utökat personval och av att ta bort alla spärrar och bara helt släppa lös systemet har tidigare ofta hänvisat till Finland. Det gör de inte längre. För ett par år sedan seglade nämligen en omfattande skandalaffär upp i just Finland. Det handlade om att företaget hade gått in och finansierat kampanjer för enskilda centerpartister och enskilda moderater i Samlingspartiet i Finland – detta utan att det hade redovisats någonstans. Centerpartiets ledare i finska riksdagen sade till och med att han inte brydde sig om att redovisa vem det var som gav honom kampanjbidrag. Trots att det finns en lag i Finland om det brydde han sig inte om att redovisa det eftersom det inte fanns något straff – en rätt egenomlig inställning hos en parlamentariker, kan man kanske tycka. Så var det i alla fall. Det blev en mycket stor diskussion om detta.

Med ett utökat personval följer större risker för att sådan här röta kryper in. Det måste man vara medveten om. Därför måste partierna vara öppna när det gäller sympatifinansiering.

Nu sänker vi spärren från 8 procent till 5 procent. Sänkningen är ingen stor förändring utan en kompromiss som vi gjort med de borgerliga

partierna. Det fanns inget starkt argument för att ha olika spärrar i kommunalval och riksdagsval. Vi genomför alltså en sänkning. Men då aktualiseras igen frågan om partifinansieringen. Det finns ingen lagstiftning i Sverige om det. Däremot finns det en överenskommelse mellan partierna.

Vi socialdemokrater redovisar alla våra intäkter, inklusive det stöd vi har från olika fackliga organisationer. Det är ingen hemlighet, utan det har vi i alla tider redovisat. I år tar vi ytterligare ett steg och säger att om en enskild person skulle vilja skänka större belopp till oss kommer det att offentliggöras. En tia eller 20 kronor som på ett möte stoppas i en insamlingsbössa kan naturligtvis inte bokföras. Men större belopp bör redovisas. Vi har satt en gräns vid 20 000 kronor – i paritet med vad som gäller i lagstiftningen i Finland och Norge.

De flesta av dem som håller på oss är låg- och medelinkomsttagare så man får väl säga att det blir ganska sällan det skänks så stora belopp. Det har nog aldrig hänt i de sammanhang där jag varit med, bortsett möjligen från något arv som jag tror att vi fått. Vi sätter alltså nämnda gräns och sänder signalen att vi redovisar större belopp.

Väljarna har rätt att veta om någon har gått in med mycket pengar till ett enskilt parti eller en enskild kandidat. Vi har försökt få med oss de borgerliga på detta. Framför allt Moderaterna är kallsinniga. De vill inte redovisa vilka privata pengar de får trots att Moderaterna har tagit emot över 80 miljoner kronor från år 2000 och fram till förra sommaren. 80 miljoner kronor är mycket mer än vi under samma tid har fått från fackföreningsrörelsen. Man vill inte redovisa enskilda kampanjbidrag; det är man emot.

Nu är det så att de som ger bidrag till Moderaterna blir färre, men summorna blir större så den totala penningssumman som kommer in till Moderaterna ökar hela tiden.

När vi nu sänker spärren från 8 procent till 5 procent är det hög tid att alla partier är beredda att redovisa också privata donationer. Jag uppmanar Moderaterna att göra det redan nu inför det val som vi står inför.

I detta anförande instämde Björn von Sydow (s).

Anf. 12 PER BILL (m):

Fru talman! I likhet med föregående talare känner också jag mig mycket hedrad av att få hålla detta mitt lilla tal. Och i likhet med föregående talare beklagar också jag att Göran Magnusson inte är här. Jag är helt övertygad om att han skulle ha suttit och lyssnat på debatten här i kammaren. Det hade han varit mycket väl värd.

Fru talman! Mitt tal är inte polemiskt. Mitt tal handlar om konsensus och om stolthet över att vi, trots skilda utgångspunkter, gång efter gång efter gång lyckas få ihop nya grundlagar.

Inledningsvis yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Liksom föregående talare kommer också jag i mitt tal att dra över ett par minuter. Mitt anförande består av tre delar:

- en sammanfattning av några av de viktigaste delarna,
- en historisk exposé – jag har gått igenom några hyllmeter riksdagstryck – och

- några tankar om arbetssättet vid reformeringen av våra grundlagar, om hur det går till.

Sammanfattningen handlar om fyra huvudområden:

1. den offentliga maktens uppdelning,
2. en starkare ställning för medborgarna gentemot staten,
3. kommunala frågor och
4. valfrågor.

Flera av frågorna har Morgan Johansson redan tagit upp.

Det första jag vill ta upp är att vi nu kommer att införa obligatorisk omröstning avseende statsministerns stöd i riksdagen efter ett val. Sett över en mycket lång tid tror jag att detta kommer att göra att valresultatet i Sverige bättre speglas. Det ger också riksdagen större makt.

Det är även bra att vi stärker konstitutionsutskottets granskningsmöjligheter och att uppenbarhetskravet vid lagprövning tas bort. Precis som Morgan Johansson sagt stärker vi domstolarnas självständiga ställning.

När det gäller område 2, starkare ställning för medborgarna gentemot staten, skriver vi in ett skydd för den personliga integriteten, något som gör mig mycket glad. Vi är också tydliga med och skriver in att det ska vara full ekonomisk ersättning vid expropriering. Vidare ökar vi grundlagsskyddet mot diskriminering så att det även omfattar sexuell läggning. Forskningens frihet skriver vi in i grundlagen. Vi skriver också in att en rättegång ska vara rättvis och ska genomföras i skälig tid.

De kommunala frågorna, område 3, handlar – precis som föregående talare sagt – mycket om det kommunala självstyret och om att det i framtiden ska finnas en proportionalitet där. Vi inför även en möjlighet till extraval i kommuner som efter ett val hamnar i ett konstigt läge.

Det fjärde området handlar om valfrågor. Här är det då personvalsspärren som sänks från 8 till 5 procent, precis som för kommuner och landsting, och det är mycket bra. Dessutom flyttas valdagen till andra söndagen i september, vilket innebär att den nya regeringen, framför allt om det är en ny regering med en annan konstellation, får lite längre tid på sig att sätta ihop en ny statsbudget.

Fru talman! Låt mig sedan gå över till den historiska exposén. Här ska jag våga mig på några citat. Det är risk att jag snubblar lite, för det är inte en alldeles enkel svenska. En del av dem är också så gamla att det är sådant här gammalt tyskt tryck på dem.

Jag börjar 1809. Vid den tiden rådde det krig i Sverige. Det man eftersträvade 1809 var väl bland annat en bättre maktbalans mellan kungen och riksdagen. Jag har hittat ett citat från den 6 juni 1809 av friherre Claes Fleming, som tillhörde riddarna och adeln: ”Fritt och enhälligt hava vi antagit en Regeringsform, uppgiven av ädle män, dem fosterlandet beklätt med det högsta förtroende som någonsin hedrat och belönt utmärkta egenskaper och varm fosterlands-känsla hos svenska medborgare.”

Från borgarståndet hittade jag också ett citat som speglar tiden. Herr direktör Hans Niclas Schvan sade så här: ”Måtte Eder Kungliga Maje-

stats regering bliwa välsignad med framgång och allmän trevnad, kriget upphöra, freden återställas, handel och näringar upplivas.”

Fru talman! Det var andra tider för 200 år sedan. Sverige befann sig fortfarande i krig, och revolutioner var mycket nära i tiden.

Sedan dröjde det till 1840 innan det gjordes någon större förändring. Då handlade det mycket om maktindelningen inom regeringen, och det handlade om departementsindelningens tillkomst och att departementscheferna blev medlemmar i statsrådet och inte bara föredragande i konseljen.

Här har jag hittat ett citat från ärkebiskopen, som tillhörde prästeståndet. Här handlar det om att man letar efter legitimitet: ”verklig ansvarighet hos konungens rådgivare, ledande till sådant förhållande, att förtroende kan mellan regering och nation bildas och bibehålls.”

Det är inte bara nu som vi försöker, med andra ord, se till att vi har ett förtroende mellan de olika delarna i vår statsförvaltning och medborgarna.

Sedan går vi vidare, och året blir 1866. Då är det en modernisering av riksdagsarbetet och dessutom ett avskaffande av ståndsriksdagen, som ersätts med ett tvåkammerssystem.

Det här citatet kommer från den 4 december 1865. Det är friherre Louis De Geer, ridderskapet och adeln, som säger så här: ”Småningom hafva gränserna mellan Stånden bortfallit, så att de numera, med undantag af Presteståndet, förlorat all betydelse, utom blott i fråga om representationsrätten. I jemnbredd härmed hafva de allmänna begreppen meniska och medborgare gjort sig allt mera gällande.”

Ett annat citat är från herr Henschen från borgarståndet. Han påtalar, vilket jag tror kan vara lite roligt just för konstitutionsutskottet ”att konungen skall vid alla befordringar fästa afseende å de sökandes förtjänst och skicklighet, men ej på deras börd”.

Förtjänst och skicklighet – kanske är det första gången vi ser det uttrycket 1866.

Sedan blir det 1909, och det är fortsatt ökad demokratisering som gäller. Allmän och lika rösträtt – för män, ska tilläggas – och proportionella val införs under högerregeringen ledd av Arvid Lindman.

Den 10 maj i andra kammaren säger statsrådet Albert Petersson lite trunkerat så här: ”det proportionella valsättet innebär (...) en tanke af djup och oemotståndlig rättvisa”.

Sedan går vi till 1921. Nu införs den kvinnliga rösträtten, inte helt utan motstånd här i kammaren, kan jag konstatera efter att ha läst igenom en hel del citat. Men jag fastnade ändå för ett citat från herr Holmquist, ett citat som jag nästan skulle ha kunnat börja den här dagen med: ”Det är ju en dag, som jag har rättighet att kalla en stor dag. Det är den dag, då kvinnans medborgarskap inskrives i Sveriges grundlag. Det är den dag som har rätt att kallas stor, därför att i en sådan inskrivning ligger ett moment, som utan tvivel är av betydande inflytande på svenska folkets framtida utveckling”.

Så talar en sann liberal redan 1921.

Fru talman! Sedan är vi faktiskt framme vid 1974. Då handlade det mycket om att modernisera och verkligen slå fast att parlamentarismen är en viktig del av det hela. Vi införde enkammarriksdagen. Vi tog då bort

den äldsta gällande författningen i Europa. Vi skapade enkammarriksdagen med direkta val, och parlamentarismen skrevs in i regeringsformen.

Här har jag några citat. Jag lyssnade på Morgan Johansson – Morgan, du ska ta det här positivt! – och jag tycker att jag känner samma nöjdhet som när det gäller det citat jag ska läsa nu, från statsminister Olof Palme den 5 juni 1973: ”Hos oss råder sedan länge enighet om statsskickets bärande principer. Demokratin och parlamentarismen är väl förankrade hos svenska folket... De grundläggande medborgerliga fri- och rättigheterna är för oss alla lika självklara och omistliga. Det är därför inte nu fråga om att bereda plats för nya konstitutionella idéer. Vår uppgift är istället att vårda den representativa demokratin och att värna om dess effektivitet och livskraft.”

Det är en nöjd och glad Olof Palme, hit men inte längre.

Något mer lakoniskt konstaterar Thorbjörn Fälldin att debatten om författningsfrågan inte blev så omfattande och engagerande som man hade kunnat önska.

Fru talman! Jag tittar ut över kammaren och konstaterar att en del sådana här citat lever ganska väl även i dag.

Gösta Bohman sade i sitt anförande: I grundlagsfrågor framstår, inte minst med hänsyn till den procedur varmed grundlagsändringar är kringgådda, en kompromisslösning ofta som mer tjänlig än ett fortsatt hävdande av egna synpunkter som inte kan få gehör.

Här ligger mycket av kompromissandet.

Fru talman! Jag ska inte säga att min sista del handlar om grundlagsreformerna genom 200 år. Så mycket tid har jag inte ägnat åt det. Men jag tycker ändå att man kan få en bild av att det har gått mycket tid. Olika frågor har varit i fokus. Det politiska läget har varit väldigt olika vid de här tidpunkterna, men systematiken i beslutandet, fru talman, har varit densamma. Det är långsamma processer, stor tankemöda, långa diskussioner, kompromisser och konsensustänkande.

Låt mig avsluta med ett citat från 1809 års konstitutionsutskott, där man funderade över möjligheten att ändra grundlag!

Man säger att möjligheten till sådana ändringar bör vara ”omgiven av försvårande formaliteter, nödvändiga för att avhålla icke nog betänkta försök och att förekomma förhastade beslut”.

Fru talman! Jag tror att det här betänkandet är fritt från icke nog betänkta försök, och här finns inga förhastade beslut.

Jag yrkar bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande.

Anf. 13 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Först kanske en reflexion. Jag citerade Tage Erlander. Per Bill citerar rader av adelsmän och präster på 1800-talet men inte en enda bonde. Det är väl som det ska vara kanske. Han förbigick med tystnad sitt eget partis historia när det gäller motståndet mot allmän och lika rösträtt, den som genomdrevs av socialdemokrater och folkpartister under stort motstånd från dåtidens högerparti.

Jag ska fokusera på den fråga som jag ställde i början till Per Bill. Nu sänker vi spärren från 8 till 5 procent i personvalet. Det aktualiserar igen partifinansieringsfrågan.

Vi socialdemokrater är beredda att öppna upp allting som gäller vårt partis finansiering, har gjort det sedan länge. Vi är även beredda att en-

sidigt redovisa alla större bidrag till vårt parti, om det nu skulle komma något sådant.

Då är jag nyfiken: Hur ställer sig Moderaterna till det? Ni har tagit emot över 80 miljoner kronor sedan 2000, mindre antal bidragsgivare men större summor – över 80 miljoner kronor! Nu är det val om några månader. Är du beredd, Per Bill, att säga att ni också ska redovisa de större bidrag som kommer till era kandidater och till ert parti, precis som vi är beredda att göra? Tycker du som jag att väljarna har rätt att veta vem som står bakom ditt parti och de kandidater som ert parti för fram?

Anf. 14 PER BILL (m) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera det jag själv kan besluta om, nämligen att jag i min personvalskampanj kommer att redovisa alla eventuella bidrag som är större än 100 kronor.

Anf. 15 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag frågade inte Per Bill i hans egenskap av personvalskandidat. Jag frågade Per Bill i hans egenskap av gruppleddare för de borgerliga i konstitutionsutskottet. Jag frågade efter Moderaternas inställning. Är Moderaterna beredda att precis som vi öppna upp och säga: Alla större bidrag som kommer in till vårt parti ska vi redovisa? Om ni inte är det, då ställer jag frågan: Vad har ni i så fall att dölja?

80 miljoner kronor har ni tagit emot sedan år 2000 – färre bidragsgivare men större summor hela tiden. Det är förmodligen så att det är färre nu som ger pengar till er, men de ger mer än tidigare. Redovisa! Vem är det egentligen som ger dessa stora pengar? Svara nu inte som personvalskandidat, svara som den företrädare för ditt parti som du faktiskt är!

Anf. 16 PER BILL (m) replik:

Fru talman! Jag tror inte att vi en enda gång i KU haft denna fråga uppe. Såvitt jag vet är detta någonting som sköts mellan partisekretärerna, på den nivån. Hur de förhandlingarna ligger har jag ingen aning om.

Anf. 17 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill erinra om det ämne som vi nu debatterar.

Anf. 18 ANNIE JOHANSSON (c):

Fru talman! Det här är en oerhört viktig debatt. Det handlar om en ny grundlag för Sverige, framför allt en ny regeringsform. Är av arbete i Grundlagsutredningen där Centerpartiet representerades av Kerstin Lundgren och Henrik Sjöholm, är av förhandlingar och är av seminarier och trista formuleringar i såväl denna kammarsal som konstitutionsutskottets ställningstaganden om: ”Vi avslår dessa motioner med hänvisning till Grundlagsutredningens arbete.” Den tiden är förbi. I detta nu börjar vi med att förverkliga de tankar som Grundlagsutredningen jobbat fram och regeringen berett och presenterat i sin proposition.

Det är en högtidlig dag för den svenska konstitutionen.

Som traditionen säger ska grundlagsförändringar göras i enighet mellan de olika partierna. Kompromissernas finess är den verkliga essensen av grundlagsarbete. Lite lagom trist, kan det tyckas, eftersom partierna

sinsemellan har stora skillnader i hur drömkonstitutionen ska se ut. Genom den kompromiss som vi i dag debatterar och som samtliga sju partier står bakom är alla lika nöjda – eller missnöjda om man tillhör de pessimistiskas skara.

Centerpartiet hade gärna sett ett rent och tydligt personvalssystem i Sverige där väljarna fullt ut hade fått bestämma vilka som ska representera dem genom att ta bort spärrarna vid personvalen. Vi hade också gärna sett en författningsdomstol för att säkerställa att mänskliga fri- och rättigheter garanteras i vår svenska lagstiftning. I en kompromiss kan man inte få allt, men jag kan konstatera att det är fantastiskt många bra steg i rätt riktning med det nya förslaget till grundlag för att få en mer liberal konstitution.

Fru talman! Om den nya grundlagen kan man säga mycket, men jag kommer att beröra endast några av de förändringar som nu kommer att ske. Jag kommer att ta upp rättighetsskyddet, kommunal självstyrelse och maktindelningen.

Det första gäller rättighetsskyddet. Genom att vi nu tar bort uppenbarhetsrekvisitetet i regeringsformen vid lagprövning ökar domstolarnas möjlighet att pröva våra lagar gentemot grundlagarna i samband med rättstillämpning i enskilda fall. Det är en oerhört central och viktig reform för efterhandskontroll och konkret normprövning. Med uppenbarhetsrekvisitets avskaffande stärks rättighetsskyddet för enskilda människor. Även förhandskontrollen förstärks genom att Lagrådets ställning förtydligas där huvudregeln blir obligatorisk lagrådsgranskning.

Likasa stärks skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna. Det som borde ha varit självklart blir nu självklart. Ordet ”full” läggs till vid ersättning så att det blir full ersättning till enskilda när det offentliga exproprierar mark. Huvudprincipen framöver kommer således att vara just full ersättning när det offentliga ska exproprieras från privata markägare, med undantag från vissa exemplifierade fall. Det är en tydlig förstärkning av den privata äganderätten.

Likasa utvidgas diskrimineringskyddet för att också omfatta sexuell läggning, och rättigheten i Europakonventionen till en rättvis rättegång i skäligen tid läggs till i vår svenska grundlag.

Alla dessa förstärkningar av de mänskliga fri- och rättigheterna är viktiga; en förstärkning av den privata äganderätten, rätten till en rättvis och skyndsamt rättegång och ett bra diskrimineringskydd.

Men jag skulle vilja fästa uppmärksamheten ytterligare på en viktig och historisk förändring av den svenska grundlagen, inte minst för att jag själv suttit med i den utredning som jobbat fram förslaget. Jag är närmast överväldigad att den skrivning som vi i Integritetsskyddskommittén under flera år jobbat med och vridit på nu finns i den nya svenska grundlagen. Det är fantastiskt. Äntligen får Sverige, liksom många av våra grannländer redan har, ett rejält grundlagsskydd för den personliga integriteten.

Grundlagsbestämmelsen om att medborgare ska skyddas från hemlig och omfattande kartläggning och övervakning från det allmänna sida är att skriva svensk historia. Äntligen får den personliga integriteten ett självständigt värde i den svenska regeringsformen, liksom yttrandefriheten, liksom föreningsfriheten, liksom tortyrförbudet.

Det kommer att skapa ett rejält integritetsskydd i 2 kap. regeringsformen, och en ny lagstiftning som berör just kartläggning och övervak-

ning kommer att bli föremål för en proportionalitetsbedömning enligt 2 kap. 12 § regeringsformen.

En annan viktig poäng är att undantag från just denna grundlagsbestämmelse enbart kan vara i lag. Man kan inte göra undantag från detta integritetsskydd genom myndigheters föreskrifter eller regeringens förordningar utan i lagar stiftade i riksdagen. Dessutom kan ett minoritetsskydd slå in, vilket också är bra vid dessa känsliga lagstiftningar.

Huvudregeln är ett förbud mot större övervakning och kartläggning. Det är viktigt med grundlagsskydd eftersom det binder lagstiftaren i hur vi kan agera när vi stiftar lagar. Grundlagsbestämmelsen är teknikneutral och riktar in sig på det som är känsligt, nämligen övervakning och kartläggning i betydande mån, och med detta ansluter vi oss till det som finns i många länder i vårt närområde.

För mig som politiker kommer ledstjärnan alltid att vara att stärka de medborgerliga fri- och rättigheterna. Det kan aldrig handla om att stärka statens rättigheter utan människors. Av den anledning är jag oerhört stolt över de förslag som vi nu kan se i den nya grundlag som vi debatterar.

Det andra handlar om det kommunala självstyret. Det lokala självstyret får inte enbart bli vackra ord i portalparagrafen till den svenska grundlagen utan måste få verklig innebörd. Därför är jag glad över att den nya grundlagen nu ger kommunerna ett särskilt kapitel.

För oss centerpartister har det alltid varit en viktig fråga att bygga samhället underifrån, att flytta makten dit den hör hemma – närmare människor i deras vardag. Med det egna kapitlet och den föreslagna proportionalitetsprincipen, som innebär att en inskränkning i det kommunala självstyret inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet, stärks kommunernas ställning. Kommunal självstyrelse ges en tydligare markering i regeringsformen och möjligheten till kommunal skatteutjämning skrivs in i grundlagen, vilket gläder Centerpartiet.

Det tredje handlar om maktindelning. I detta ligger givetvis också förändringen att stärka och ge kraft till lokala och regionala kommuner. Men maktindelningen handlar också om att det blir en obligatorisk omröstning om statsministerns stöd i riksdagen efter varje val. Statsministern ska efter varje val väljas av riksdagen, vilket flyttar taktspinnen från den tidigare statsministern till folkets nya representanter i riksdagen. En omröstning klargör osäkra lägen om statsministern har tillräckligt stöd även i den nya riksdagen. Om mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar nej, helt enligt den negativa parlamentaristiska principen, ska statsministern entledigas. Detta blir en viktig parlamentarisk kontroll, och det blir en tydlig signal om att det är väljarna som bestämmer vem som styr landet.

En annan aspekt av maktindelning handlar om att stärka domstolarnas självständiga ställning. Bestämmelserna om förvaltning, det vill säga myndigheter, och bestämmelserna om rättskipning, det vill säga domstolar, delas upp i två skilda kapitel. Vi markerar också i grundlagen domstolarnas självständiga ställning och centrala roll i en demokratisk rättsstat.

En tredje aspekt av maktindelning är maktindelningen mellan partier och väljare. Spärrarna för personval sänks från 8 procent till 5 procent. När nu spärrarna ska vara kvar känns det mer logiskt att den hamnar på samma nivå som vid övriga val i Sverige. Mer makt flyttas från partierna till

väljarna vilket gagnar demokrati, delaktighet och påverkan. I ett sunt valsystem är det väljarna som bestämmer vem som ska representera dem. Så förändringen är ett steg i rätt riktning.

Med anledning av vad Morgan Johansson har tagit upp om öppenhet och transparens vad gäller partifinansiering redovisar just Centerpartiet den helt öppna sedan en lång tid tillbaka.

Fru talman! Vi ska ha ett samhälle som stärker demokratin. Demokratin stärks inte genom att man lutar sig tillbaka och låter allt vara som det alltid varit. Genom att utveckla och framför allt sätta in människan i fokus skapas en mer vital och aktiv demokrati.

Med ett beslut i dag och ett beslut i höst, efter det allmänna valet, kan vi ha en helt ny grundlag den 1 januari 2011. Då får Sverige en ny grundlag som vandrar många steg i rätt riktning. Därför yrkar jag för Centerpartiets räkning bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande.

Anf. 19 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Fru talman! Det här är en viktig debatt, och det är ett viktigt beslut som riksdagen ska fatta om den nya regeringsformen, en av Sveriges fyra grundlagar.

För mig, som på 90-talet valde att läsa statsvetenskap vid Göteborgs universitet och skrev en magisteruppsats om konstitutionsförändringarna i Sydafrika efter apartheid, känns det speciellt att nu få representera Folkpartiet i konstitutionsutskottet och vara med och fatta beslut om ändringar i Sveriges grundlag.

Denna reform har utarbetats under flera år i en utredning där samtliga partier har ingått. Vi i Folkpartiet är nöjda med överenskommelsen och står bakom den tillsammans med övriga sex partier här i riksdagen. Daniel Tarschys och Lena Isaksson har representerat Folkpartiet i utredningen. Efter remissbehandlingen har några ändringar gjorts i utredningens förslag, men i huvudsak är det intakt.

Innan jag går in och säger några ord om ett antal av de förändringar vi är överens om att genomföra, och som jag tycker är särskilt viktiga ur ett liberalt perspektiv, vill jag säga några generella ord om hur vi liberaler ser på grundlagen.

Den senaste stora grundlagsreformen i Sverige ägde rum i början av 70-talet. Regeringsformen som antogs 1809 gällde ända fram till 1974, förutom ett antal förändringar som Per Bill gick igenom här. Enligt den grundlag som alltså gällde till 1974 var det i princip kungen som främst styrde riket. Men tack vare trägen kamp av liberaler och arbetarrörelsen i början av 1900-talet fick demokratin sitt genombrott, trots grundlagen, och makten flyttades från kungen till riksdagen.

Två statsministrar symboliserar två milstolpar i denna kamp: liberalen Karl Staaf, som avgick 1914 i protest mot borggårdskuppen när kung Gustav V tog öppen strid med sin egen regering, och liberalen Nils Edén, vars regering 1917 blev genombrottet för parlamentarismen och som införde demokratin i vårt land. Men, som sagt, parlamentarismen infördes utan att grundlagens bokstav ändrades. Det säger en del om hur grundlagen har respekterats i vårt land.

Sedan 1600- och 1700-talen har idéer om människans okränkbarhet, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer utvecklats ur den liberala idétraditionen. Och utan en rättsstat fungerar inte demokratin. En rättsstat

kan bara upprätthållas om den gamla devisen att land ska byggas med lag efterlevs.

Den traditionen är bevisligen tyvärr inte så djupt förankrad i Sverige. Samhällsdebattören Stig-Björn Ljunggren sade för något år sedan om grundlagen: Regeringen kommer att använda den som karottunderlägg om det behövs. Jag anser att det var överdrivet. Men han sätter fingret på något i vår nära historia som vi, tack och lov, är på väg bort ifrån. Det känns ändå symtomatiskt att det är en ganska talande tystnad ute i samhället kring de förändringar vi nu genomför. Jag minns hur Janne Josefsson smög omkring här ute i korridorerna för att sätta oss ledamöter på prov i våra kunskaper om Lissabonfördraget. Jag hade gärna sett att han hade visat samma intresse för den nya regeringsformen.

Fru talman! Låt mig nu gå in på några av de förändringar som vi i Folkpartiet liberalerna välkomnar extra mycket.

Först och främst tas det så kallade uppenbarhetsrequisitet bort. Vad innebär då detta konstiga ord? Jo, enligt den nuvarande regeringsformen måste domstolar döma efter riksdagens lagar, även om riksdagen skulle ha stiftat en lag som står i strid med grundlagen. Det är endast om en lag uppenbart strider mot grundlagen som en tingsrätt kan välja att följa grundlagen i stället. Nu gör vi en förändring så att det räcker att en lag helt enkelt står i strid med grundlagen. Uppenbarhetskravet tas bort, så att när en lag står i strid med grundlagen ska grundlagsbestämmelsen få företräde. Det blir en viktig förstärkning av lagprövningen så att lagar och regler tillämpas utan att stå i strid med överordnade bestämmelser.

Lagrådets förhandskontroll av lagars grundlagsenlighet förstärks också när vi skriver att lagförslag från regeringen inte bara bör utan ska skickas till Lagrådet för yttrande.

Vi liberaler välkomnar dessa steg. Vi hade gärna velat gå längre och införa en författningsdomstol i Sverige, såsom det finns i många andra länder. När domstolar underlåter att tillämpa lagar och regler som strider mot grundlagen är det ett misslyckande, särskilt när det gäller grundläggande rättigheter som mänskliga rättigheter. Därför är en författningsdomstol viktig för att skydda sådana rättigheter. Den grundlag som vi i dag ställer oss bakom innehåller inte en författningsdomstol. Men jag är övertygad om att vi förr eller senare får anledning att återkomma till den frågan.

Domstolarnas oberoende lyfts fram genom att de får ett eget kapitel och skiljs ut från övrig statlig förvaltning. Förvaltningarna styrs av regeringen medan domare ska stå fria från regering och riksdag. Domarnas oberoende stärks ytterligare genom att de inte längre ska utses i en sluten process av regeringen utan söka sina anställningar i en öppen rekryteringsprocess. En domarnämnd bestående av representanter för domare, övriga juristkåren och allmänheten ska lägga fram förslag till regeringen på vilken domare som ska anställas.

Andra angelägna förändringar för oss liberaler är att fri- och rättigheterna i kapitel 2 utökas. Var och en skyddas mot betydande intrång i den personliga integriteten, skyddet mot diskriminering utvidgas till att också omfatta sexuell läggning och forskningens frihet slås fast.

Som Sveriges Europavänligaste parti är vi också mycket nöjda med att EU-medlemskapet finns med tydligt i början av regeringsformen.

En sänkt personvalsspärr från 8 till 5 procent i riksdagsval ger människor en ökad möjlighet att påverka vilka som ska representera dem i denna kammare. Det stärker demokratin. Även om vi alla företräder ett parti vet vi att våra partier har breda partiprogram, och det kan vara av intresse för en väljare att kunna välja om man vill ha en person i riksdagen som är intresserad av skolfrågor eller en som är mer intresserad av sociala frågor, till exempel.

Från Folkpartiets sida hade vi gärna tagit bort spärrarna helt, men vi är nöjda med att man nu tar ett steg framåt och sänker spärren för personval till riksdagen.

Fru talman! Är den författningspolitiska debatten död i 30 år framöver i och med dagens beslut? Den frågan fick jag av en forskare vid Umeå universitet i går. Det är viktigt att en levande debatt förs om demokratins grundläggande funktionssätt. I en rättsstat förtjänar grundlagarna att hänvisas till och diskuteras i större utsträckning än i dag. Nej, jag är övertygad om att debatten och diskussionen inte kommer att dö. Den kommer säkert att ta sin utgångspunkt i verkligheten, i hur den nya regeringsformen fungerar och i hur personvalet utvecklas framöver. Det ska bli spännande att följa och se utvecklingen vad gäller domstolsprövning av lagars förenlighet med grundlagen. Tack!
(forts. 8 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.52 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

7 § Frågestund

Frågestund

Anf. 20 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa näringsminister Maud Olofsson, jordbruksminister Eskil Erlandsson, finansminister Anders Borg, kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth och statsrådet Birgitta Ohlsson välkomna.

Skattesänkningarna och regionalpolitiken

Anf. 21 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Maud Olofsson. Vi har haft en period av regerande när ni har gjort en del insatser som ni tycker är viktiga, alldeles speciellt stora skattesänkningar.

Vi har bitt riksdagens utredningstjänst att titta på hur de senaste årens skattesänkningar och politik har påverkat olika delar av Sverige. En gång i tiden var regionalpolitik ett honnörsord för Centerpartiet. Den utredning som riksdagens utredningstjänst har gjort visar att vi har fått en kraftig förskjutning och ökade klyftor de senaste åren med Centern som ansvarig för regionalpolitiken.

De rika redan välbärgade kommunerna, särskilt i storstädernas ytterområden, har fått de stora insatserna från regeringen och fått det bättre, och landsbygds- och glesbygdskommunerna har fått minst. Vi har fått vidgade klyftor. Vi har fått en omvänd Robin Hood-politik som har gett det mesta till dem som redan har.

Tycker Maud Olofsson att det är en bra utveckling som hon vill fortsätta nästa mandatperiod, eller vill hon ha en riktig regionalpolitik i framtiden?

Anf. 22 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Tack för frågan, Peter Eriksson!

Om man tittar på det jobbskatteavdrag som har genomförts är det de som har låga och normala inkomster som har fått de största skattesänkningarna. Var finns den gruppen? Den finns på landsbygd och i glesbygd. Det är inte i storstäderna som låginkomsttagarna finns i störst utsträckning.

Vad är det som bygger tillväxten och minskar klyftorna? Det är jobben. Om man sänker skatten för företagen med 50 miljarder gynnar det naturligtvis tillväxten i de små orterna på landsbygden. I statistiken ser vi att det ökar.

Vad möter oppositionen med? Det är kilometerskatt som straffar ut långväga transporter, skogsnäringen och basindustrin. Det är höjd bensinskatt som straffar ut människor som bor på landsbygden. Jag tror att svenska folket, människor på landsbygden, förstår att vi har sänkt skatter för dem med låga och normala inkomster och för småföretagen och att ni tänker straffa ut basindustrin och människor som bor på landsbygden. Väljarna kan göra ett aktivt val.

Anf. 23 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Det var inte något vidare svar. Näringsministern påstår i princip att riksdagens utredningstjänst har räknat fel eftersom en del av de här skatterna har gått till vanligt folk. Totalt sett är det uppenbart att de stora skattesänkningarna har gått till dem som redan har – till de kommuner som redan har det bäst ställt och till de människor som har det bäst ställt – medan kommunerna utanför centralorterna har fått betydligt sämre utveckling. Det beror också på det som näringsministern pratar om, nämligen jobben.

En del i detta är att sjuka och arbetslösa har fått betydligt sämre möjlighet att klara sig än tidigare. Det är ju lite färre arbetslösa och sjuka i Täby än i Robertsfors.

Anf. 24 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Vi kan titta på utvecklingen hemmavid, i Västerbotten som kan betraktas som landsbygd och glesbygd. Där är det nu en tillväxt i ekonomin som det inte har varit tidigare. Vi kan titta på Norrbotten som

Peter Eriksson kommer från. Var investeras det, trots – enligt Peter Eriksson – regeringens politik?

Vi har försökt stimulera människor att gå från utanförskap till arbete. Det är jobbskatteavdraget väldigt bra för. Jag hävdar att de flesta låginkomsttagarna finns på landsbygden. De har vunnit på detta. Det gäller många kvinnor.

Det bästa sättet att minska de regionala klyftorna är att skapa fler jobb. Därför är småföretagarpolitiken med 172 åtgärder för att stärka företagsklimatet i Sverige extremt viktigt. Det är naturligtvis också viktigt att satsa på infrastruktur och ha riktiga pengar – inte lånade – för att investera i infrastruktur.

Valet är enkelt. Man kan få Miljöpartiets höjda kilometerskatter och höjda bensinskatter, men då straffar man ut svensk basindustri och människor som bor på landsbygden.

Arbetslösheten

Anf. 25 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag ska ställa en fråga till finansministern. Finansministern gjorde ju i samband med presentationen av vårpropositionen bedömningen att sysselsättningen skulle öka och arbetslösheten minska. Oppositionen – Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet – gjorde en annan bedömning. Vi räknade med att arbetslösheten skulle fortsätta att vara ett stort gissel i Sverige och att det krävdes nya åtgärder för att komma till rätta med arbetslösheten, inte minst långtidsarbetslösheten. Regeringens bedömning var att man inte skulle vidta några nya åtgärder.

Statistiska centralbyråns redovisning häromdagen över hur arbetslösheten har ökat visar tydligt att den politik som finansministern presenterade för en dryg månad sedan inte har haft någon verkan. Tvärtom. Arbetslösheten ökar. Tänker finansministern vidta några åtgärder och inte bara vara passiv nu när arbetslösheten ökar?

Anf. 26 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! I vårpropositionen räknade vi ju med att sysselsättningen skulle minska under 2010. Det var den bedömning vi gjorde i mitten av april. Under året har vi fått en stark utveckling på arbetsmarknaden. Vi ligger nu 100 000 högre i sysselsättning än vad vi gjorde 2006. Det fall vi trodde skulle komma under året har hittills inte visat sig realiserat.

Som det nu ser ut verkar vi få, som Riksbanken, Nordea och andra bedömare tror, en liten ökning av sysselsättningen under 2010. Hittills ser det ut som om Sverige är ett av de länder där arbetsmarknaden stabiliserats tidigare. Det kan vi inte vara nöjda med. Vi för den kanske mest aktiva keynesianska politiken i svensk historia. Vi satsar på infrastruktur och kommuner, och vi sänker skatter. Det gör vi samtidigt som vi har ordning och reda i offentliga finanser. Det är där skiljelinjen mellan höger och vänster går i Europa i dag. På min sida om skranket för man en aktiv politik. På Lars Johanssons sida om skranket föröder man de offentliga finanserna.

Anf. 27 LARS JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag uppfattar finansministern som att det inte blir någon ändring på politiken. Det är beklagligt. Det är 10 procent arbetslösa nu. Långtidsarbetslösheten ökar. De som har varit arbetslösa i mer än 26 veckor blir fler; de är 161 000 för närvarande. Ungdomsarbetslösheten ligger på 30 procent i dag enligt den senaste statistiken. Det går åt fel håll. Arbetslösheten blir ett allt större gissel för allt fler människor i det svenska samhället.

Regeringen förhåller sig passiv och engagerar sig mer i att attackera oppositionen som kommer med konkreta förslag om hur vi ska komma till rätta med arbetslösheten. Regeringen är fortfarande passiv. Det är beklagligt.

Jag har noterat att ni säger att ni ska komma med något i augusti. Då är det bara valtaktik. Ni regerar ju inte när ni har möjlighet att agera utan gör detta till en valtaktisk fråga, vilket drabbar de arbetslösa i Sverige. Det är mycket beklagligt.

Anf. 28 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Vi har Europas starkaste offentliga finanser och är ett av de OECD-länder som har den mest expansiva ekonomiska samlade politiken. Finanspolitiken, penningpolitiken och växelkursen – allt ger stöd åt tillväxten i Sverige.

Mot det står Lars Johansson. Han är oroad för sysselsättningen. När jag var på Scania berättade Leif Östling att en del av deras långbilar går 25 000 mil om året. Vad betyder det när man lägger en milskatt på 14 kronor på lastbilar?

Jo, det betyder att det blir dyrare att köra lastbilar, det betyder att det säljs färre lastbilar och det betyder att man riktar ett stenhårt slag mot den oerhört centrala fordonsindustrin, det vill säga företag som Scania, Volvo, personbilarna och lastbilarna, SKF, Sandvik och alla de som är kopplade till fordonsklustret och de företag i västra Götaland där fordonsindustri är så viktig. Sedan säger man att det är jobbpolitik. Det är en oerhört märklig prioritering.

Djurskyddet i EU

Anf. 29 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Min fråga går till EU-minister Birgitta Ohlsson som precis som jag är en väldigt stor djurvän. När Birgitta Ohlsson var riksdagsledamot kämpade vi tillsammans för bättre djurskydd såväl i Sverige som i EU. Jag vet att en del grejer är på gång inom EU, men de beslut man håller på att fatta gör egentligen att det blir ett sämre djurskydd i Sverige.

Men det är inte det som är min fråga, utan min fråga är: Vad kan Birgitta Ohlsson som EU-minister och kommande från Sverige göra för att man inom EU ytterligare skärper kravet på djurskyddet och inte minst ser till att de regler som redan finns efterlevs samt att kontrollen skärps, allt för att vi i framtiden ska slippa se dessa hemska bilder i medierna på djur som plågas och vanvårdas?

Anf. 30 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Jag är väldigt glad att Marietta de Pourbaix-Lundin tar upp frågan om just djurskyddet i Europa. Det är egentligen Eskil Erlandsson som är huvudansvarig för detta, men som bekant brinner jag mycket för dessa frågor.

Jag tror att vi måste rikta frågan både inåt och utåt. Europeiska unionen har oerhörda utmaningar vad gäller exempelvis djurtransporter. Den svenska regeringens hållning är glasklar. Vi tycker att det ska vara max åtta timmars transport. Dess värre finns det fortfarande en oenighet vad gäller både lagstiftning och implementeringen av lagstiftningen på den här fronten.

En annan fråga som också är uppe är frågan om djurförsök. Där pågår nu en process för att hitta gemensamma definitioner på djurförsök. Det vore väldigt bra om vi får ett system som är tydligt.

Jag tycker också att det är viktigt att nämna hur Europeiska unionen kan jobba utåt i världen. Vi vet att djurplågeriet inte ser några nationsgränser. Det förekommer extremt grymt djurplågeri på många andra kontinenter. Där har vi också en stark roll att spela, inte minst i Asien där vi vet att EU gör stora insatser.

Anf. 31 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag tackar Birgitta Ohlsson för svaren jag fick och hoppas att hon fortfarande, som hon säger, brinner för dessa frågor och kämpar vidare tillsammans med Eskil Erlandsson i EU.

Jag har en konkret fråga. På senare tid har vi alla som riksdagsledamöter fått mejl om hur man betar sig mot herrelösa hundar i Rumänien. Det är fruktansvärt hur man betar sig mot dessa hundar i Rumänien, och Rumänien är ändå ett land som är med i EU. Jag anser att ett civiliserat land också betar sig civiliserat mot djur. Jag skulle vilja ha en kommentar från Birgitta Ohlsson i denna fråga.

Anf. 32 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Jag kom att tänka på att Mahatma Gandhi en gång sade att man kan se hur långt ett samhälle har kommit beroende på hur man behandlar sina djur. Jag tror att det stämmer väldigt bra. Inte minst sällskapsdjur som hundar och katter behandlas väldigt illa i många EU-länder.

Jag var själv i London nyligen, och på ett av de stora, kända varuhusen, Harrods, såg jag att det såldes hundvalpar i små glasburar. Det skulle vara totalt oacceptabelt i Sverige. Där måste vi göra mycket.

Jag vet att framför allt enskilda djurskyddsorganisationer förtjänar ett större stöd för det viktiga arbete de gör. Här kan också jag, Eskil och andra politiker lyfta upp frågorna. Vi har debatterat frågor som rör sällskapsdjurens status mycket länge i Sverige. Vi har haft starka förebilder som Astrid Lindgren och andra som har varit pådrivande. Den opinionen måste vi också ta upp på EU-nivå. Vi ska prata om lantbrukets djur, och vi ska inte heller glömma djur som finns i djurparker eller för den delen sällskapsdjur i våra hem. Där finns det ett otroligt stort och viktigt arbete att göra.

Frågestund

Anf. 33 ANNIE JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa min fråga till näringsminister Maud Olofsson. Jag reser just nu runt i landet för att träffa unga entreprenörer. Aldrig förr har attityderna till att just starta eget och satsa på drömmen varit större. 40 procent av de unga vill hellre vara företagare än anställda, men trots det är det bara 4 procent av dem som de facto är det.

Ung Företagsamhet, Drivhuset och många andra organisationer har spelat en stor roll för att förändra attityderna hos unga. Resultatet är också därefter. Tio år efter att man har drivit ett UF-företag är en fjärdedel av dem fortfarande företagare med tre till fyra anställda.

Min fråga till näringsministern handlar om vad näringsministern vill göra för att de 4 procent unga företagare som i dag finns ska bli fler.

Anf. 34 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Tack för frågan! För det första vill jag säga att det är väldigt bra om fler unga väljer att bli företagare och inte bara går på anställningslinjen.

För att stödja det har vi infört entreprenörskap i skolan, så att man ska lära sig entreprenörskapet redan från början. Det ska ingå i utbildningen. Vi stöder Ung Företagsamhet och har höjt anslagen till Ung Företagsamhet för att de ska kunna bedriva mer verksamhet. Vi är delaktiga i Drivhusverksamheten som finns ute på våra universitet och högskolor. De gör ett fantastiskt jobb med att stödja inte bara företagsidén utan framför allt personen bakom, så att man också får prova på att vara företagare under universitetstiden.

I den förra budgeten anslog vi 60 miljoner kronor de kommande åren för att stödja ungas innovationer. Jag har sagt att de innovationsmiljöer som finns i dag är anpassade efter min generation. Vi måste se att unga har helt andra metoder för att ta fram innovationer. Därför vill vi också jobba tillsammans med ungdomarna för att stödja just detta.

Anf. 35 ANNIE JOHANSSON (c):

Fru talman! Tack för det svaret! Företagsamheten frodas runt om i landet. Precis som Maud Olofsson sade finns det också goda innovationer runt om på science parks, högskolor och annat. Jag märker också att många tycker att det är viktigt att fler företag startas, men det är än viktigare att se till att det blir livskraftiga och långsiktiga företag. Vad vill näringsministern göra inte bara för att fler företag ska startas utan för att de också ska få en lång livslängd?

Anf. 36 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Jag tror att det handlar om hur man börjar detta. Vilken kunskapsgrund får man från början? Därför är rådgivning A och O. Ung Företagsamhet är ett sätt att få prova på och Drivhuset likadant, men det handlar också om att få en bra rådgivning kopplad till en finansiering och få hjälp på den vägen.

Sedan har vi infört mentorprogram. När jag får frågan om vilket råd jag har till en företagare, om jag skulle ge ett råd, säger jag alltid: Skaffa dig en mentor!

Under hela den livscykel som man driver ett företag kommer det upp en massa olika frågeställningar. Det gäller inte minst när man är ung eftersom man är oerfaren gentemot myndigheter och annat. De mentorprogram som vi har är en väldigt bra verksamhet för att stödja unga entreprenörer.

Vi vill att våra myndigheter ska se de unga och inte bara vända sig till dem i min ålder. De ska verkligen se de unga. Vi har diskussioner med Almi till exempel, som är rådgivningsorganet och kan bistå med lån. Vi har det med Nyföretagarcentrum och andra aktörer. Det är ett bra sätt att ge en bra start i livet för dem som vill ha företagande.

Försäkringskassans opartiskhet

Anf. 37 BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Jag har en fråga till vice statsministern. Vi diskuterar här i dag en reformerad grundlag i stor enighet. En sak som inte förändras är kravet på att våra förvaltningsmyndigheter ska arbeta med saklighet och opartiskhet.

Det kom en rapport från Försäkringskassan för några dagar sedan. Forskare har redan varit kritiska mot de vetenskapliga slutsatserna. I *Morgonekot* den 20 maj tog två av dem upp att rapporten bara lyft fram siffror som visar att det gått bra för de utförsäkrade och att man i rapporten från Försäkringskassan tagit positiv ställning för regeringens reformer, vilket inte har sin grund i själva resultaten, menar forskarna.

Min fråga till vice statsministern är: Kan vice statsministern försäkra att regeringen, det vill säga inget av statsråden, deras politiska medarbetare eller pressekreterare, i dialog med Försäkringskassan har påverkat den på ett sätt som gör att regeringsformens föreskrift om opartiskhet och saklighet har rubbats vad gäller den här rapporten?

Anf. 38 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Tack för frågan! Jag tror att vi är överens om att saklighet och opartiskhet är grunden för våra myndigheter. Det är också så vi har organiserat vårt samhälle. Jag har stort förtroende för att myndigheterna inte låter sig påverkas av allehanda statsråd eller andra som ringer och vill göra det. Vi har värnat det oberoende som myndigheterna har.

Vi har väldigt många duktiga myndigheter som gör ett fantastiskt jobb. Ibland kan det hända att de till och med tycker att regeringen gör ett bra jobb, och då är de inte förhindrade att säga det. Men det är också så att vid vissa tillfällen kritiserar man regeringen. Jag tror nog att vi i grunden kan vara ganska trygga med det myndighetssystem vi har. Man är oberoende, man sköter sin verksamhet och när myndigheten har synpunkter framför man också dem till respektive statsråd.

Anf. 39 BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Jag skulle önska att vice statsministern kunde försäkra tydligare vad som har förevarit i det här fallet. Jag kan förstå att vice

statsministern har svårt att göra det så här rakt på, men jag skulle gärna se att vice statsministern eller statsministern som är chef för Regeringskansliet genom ett meddelande till medierna kunde klargöra den här saken.

Forskarna lyfter till exempel fram att det är enbart sådana uppgifter som är positiva som lyfts fram i rapporten och pressmeddelandet. Man tar till exempel upp hur många som har försörjningsstöd och visar att det som Försäkringskassan här lyfter fram är att det handlar om bara 2 procent medan man med andra körningar på materialet får fram att det är hela 12 procent.

Min fråga är: Kan vi som allmänhet lita på att en rapport från en myndighet och dess pressmeddelande är självständigt från regeringen och kan skapa det riktiga underlaget för den offentliga debatten?

Anf. 40 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Jag tror att svenska folket kan lita på att vi har oberoende myndigheter. Vi har mycket kompetenta människor där, och dessutom har vårt utnämmande av nya generaldirektörer också inneburit en mindre koppling till det politiska systemet. Det sätt som vi rekryterar generaldirektörer på i dag är mycket mer fristående från den politiska nivån jämfört med vad det var tidigare. Nu rekryteras efter kompetens på en öppen marknad, och det gör att de eventuella banden till den sittande regeringen är färre.

Jag tycker också att det är viktigt att säga att jag tror att de här myndigheterna håller sig för goda för att gå i någons ledband. Just det faktum att man har oberoende myndigheter på det sätt som vi har byggt upp vårt system utifrån vill man värna från de här myndigheternas sida, och det vill också regeringen värna. Jag tror att både vi som är statsråd och myndighetscheferna är garanter för att vi ska fortsätta att ha oberoende myndigheter på samma sätt som vi alltid har haft.

Intäkterna från statliga utförsäljningar

Anf. 41 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till finansminister Anders Borg.

I veckan läste jag en rubrik om att utrikesministern nu säljer kristallkronor. Det lät naturligtvis väldigt intressant, och jag tror att många med mig tyckte det. Vad handlade det om? Jo, det visade sig att UD nu vill sälja ut en stor del av gammalt möblemang som man har haft på olika beskickningar i världen som man nu har stängt. Jag tror att finansministern och jag delar uppfattning om att det är bra att man ser till att få in intäkter, men jag fick också en uppgift i veckan om att Försvarsmakten nu har planer på att sälja ut äldre helikoptersystem eftersom man nu ska köpa in nya helikoptersystem. Jag fick veta att man räknar med att få 500 miljoner i intäkter. Men finansministern och departementet har bestämt att endast 10 procent av intäkterna från detta får behållas av Försvarsmakten.

Hur ställer sig finansministern till att UD får behålla sina intäkter fullt ut och Försvarsmakten inte får det?

Anf. 42 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Vår hållning är väldigt klar. När vi till exempel har sålt ut ägande i statliga företag har de pengarna inte tagits tillbaka på utgiftsidan, utan då har vi amorterat det på offentlig skuldsättning därför att det är en förmögenhetsmassa som realiseras och då ska man naturligtvis amortera på sin skuldsättning.

På samma sätt ser vi på när myndigheter säljer ut egendom. Det är inte ett sätt att finansiera löpande verksamhet, och det ska varken göras på Utrikesdepartementet eller hos Försvarsmakten. Det är den ordning vi har haft när vi till exempel har sålt en del egendom från Utrikesdepartementets sida tidigare då det har gjorts en del förändringar av konsulat och ambassader.

Enligt min uppfattning är det samma normer som ska följas, och de normerna är att de som säljer ut statlig egendom naturligtvis ska göra det därför att det är så verksamheten ska skötas. Vi ska inte äga saker i onödan vare sig det är möbler eller spritfabriker. Intäkterna ska föras in i den allmänna budgeten och inte användas för löpande utgifter.

Anf. 43 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Fru talman! Men borde inte Försvarsmakten ändå få behålla en större del än 10 procent av intäkterna? Man kan alltid diskutera vem som är ägare till systemen som man har. De är ju inköpta av Försvarsmakten.

Just nu ser vi att Försvarsmakten måste göra omfattande justeringar i sin materielplan, och då hade det varit klädsamt, tycker jag, att man som ett incitament för ökad försäljning skulle ha kunnat få behålla en lite större del av de intäkter som man nu får.

Anf. 44 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Vi måste upprätthålla enhetliga principer. Ett exempel är Fortifikationsverkets stora utförsäljning av mark. De intäkterna kan naturligtvis inte användas för att finansiera löpande militära försvarsutgifter. Det vore helt orimligt. Görs det utförsäljningar ska vinsten in i den allmänna budgeten. Det är alldeles tydligt vem som äger all försvarsmateriel i Sverige – det gör svenska staten. Försvaret är inte en särskild del, utan det är en del av svenska staten. Svenska staten hanteras i en enhetlig statsbudget, och därför ska naturligtvis pengarna in i den.

Förtroendet mellan Sida och regeringen

Anf. 45 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Maud Olofsson.

I dag har, som alla är bekanta med, regeringen sparkat Sidas chef från hans position. Det här är vägs ände på en ganska lång och turbulent period mellan regeringen och Sidas ledning. Det är egentligen bara slutfasen i en process där personalen på Sida har uttryckt sitt missnöje med biståndsministern, avdelningscheferna har skrivit till regeringen precis före jul och regeringen har uppseendeväckande – ja, det är väl ganska unikt över huvud taget för den här mandatperioden – kört över Sidas ledning på detaljnivå och de beslut som har fattats i Sida. Och i dag har ledningen fått gå från Sida.

Jag vill börja med att ställa frågan: Vad tänker regeringen göra för att återställa förtroendet mellan regeringen och Sida? Sida är ju den stora, viktiga myndighet som utför biståndsarbete. Finns det inte förtroende finns inga förutsättningar att genomföra biståndet.

Anf. 46 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Tack för frågan, Kent Härstedt! Jag tror att de allra flesta i Sverige tycker att biståndet är väldigt viktigt. Man måste göra viktiga insatser, och det är en solidaritetshandling från oss som land men också från enskilda medborgare. För att det ska fungera måste biståndet skötas med väldigt stor noggrannhet, och det måste vara kvalitet i det vi gör. Det tror jag också att svenska folket önskar sig.

Därför går det inte, som Sida har hållit på i några år, att inte ha ordning och reda i sin ekonomi. Det är klart att regeringen talar om att det här förväntar vi oss av biståndet och så här ska pengarna skötas. När det inte fullföljs måste regeringen agera. Det är ansvarsfullt. Styrningen måste bli bättre, och därför har vi tillsatt en ny, tillförordnad generaldirektör, och vi har också tillsatt en överdirektör med den kompetensen.

På samma sätt som vi hanterade försvaret när vi hade oordning där kommer vi nu också att agera på Sida. Det tror jag har ett starkt stöd hos svenska folket. Vi vill ha ett starkt bistånd, men det ska också vara ordning och reda i ekonomin.

Anf. 47 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Nu är det kanske inte bara på Sida det inte har varit ordning och reda. Det måste kanske ha varit brist i ordningen och redan hos biståndsministern också eftersom den här situationen har uppstått.

Man kan väl i alla fall önska sig framöver att det blir en oberoende myndighet, att man kan agera fritt och oberoende i myndigheten och att man inte lastas med bördor som man har svårt att hantera. Det är både regeringens ansvar och Sidas ansvar när samarbetet inte fungerar.

Den andra frågan jag vill ställa handlar om rekryteringen av en ny Sidachef. Det talas om transparens och öppenhet, och det nämnde vice statsministern för en liten stund sedan. Men då får det väl inte bli så som när man tillsatte chef för den andra myndigheten som finns under biståndsministern då den inte helt obekante Henrik Landerholm helt utan utlysning blev chef för Folke Bernadotteakademin. Det är en av få myndigheter som ligger under biståndsministern, och där var det en handplockning direkt.

Kan Maud Olofsson garantera en transparens i processen?

Anf. 48 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Om vi håller oss till frågan om Sida är det så här: Ja, vi rekryterade en ny generaldirektör på en öppen marknad. Det var helt transparent. Det som har hänt är att ekonomin inte har skötts på det sätt som vi förväntar oss, och det har riktats allvarlig kritik inte bara från oss utan också från andra myndigheter.

Vi måste styra både Sida och andra verksamheter med mål och med riktlinjer och också med program för vad vi ska göra. Men det är också viktigt att vi håller ordning och reda, för det har svenska folket rätt att begära av oss som politiker och av myndigheten. Det är naturligtvis så att

det är myndigheten som ska agera utifrån det som riksdag och regering beslutar.

Vi utvärderar myndigheterna, och om vi ser att det inte fungerar måste vi agera. I vissa fall måste man, tråkigt nog, byta ut generaldirektören eller chefen eller tillsätta ny kompetens så att vi får ordning på saker och ting.

Prot. 2009/10:127

27 maj

Frågestund

Kilometerskatten

Anf. 49 ANNA TENJE (m):

Fru talman! Min fråga går till jordbruksministern.

För mig är det oerhört viktigt att det finns goda möjligheter att leva och bo samt starta och driva företag på landsbygden. Den senaste tiden har jag blivit kontaktad av mjölkbönder som varit oroliga angående den kilometerskatt som De rödgröna aviserat att de ska införa om de vinner valet i höst. Det kommer att slå oerhört hårt mot dessa bönders verksamhet, och de vill helt enkelt förvissa sig om att det inte är något som även Alliansen går och tänker på. Vad är beskedet till dem?

Anf. 50 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag kan ge ett mycket kort och distinkt svar. Vi kommer inte att införa någon kilometerskatt. Skälet till det är, precis som frågeställaren tog upp, att det skulle vara förödande för de areella näringarnas utveckling i vårt land. Att frakta mjölken till mejeriet med någonting annat än lastbil är inte möjligt. Lika omöjligt är det att frakta mjölken från mejeriet till oss konsumenter med någonting annat än lastbil.

Däremot ska vi fortsätta att satsa på alternativa drivmedel till de fordon som måste hämta mjölken på gårdarna, liksom distribuera den från mejeriet till oss konsumenter. Där är det viktigt att vi hjälps åt att satsa så att vi får mer hållbarhet i de transportsystem som gäller de areella näringarnas produkter.

Koldioxidskatten

Anf. 51 HELENA LEANDER (mp):

Fru talman! Min fråga har nästan samma tema som den tidigare frågan. I höstas lämnade Anders Borg en proposition till riksdagen där han framhöll miljöskatternas centrala betydelse för att nå klimatmålen. Klokt utformade miljöskatter som låter förorenaren betala sin miljöpåverkan lovordades som det mest kostnadseffektiva verktyget, alltså ett sätt att nå målen till lägsta kostnad. Om miljöskatterna skulle innebära betydande fördelningspolitiska konsekvenser menade Anders Borg att det var bättre att kompensera det med andra åtgärder än att låta bli att använda sig av miljöskatterna. Ungefär så brukar vi i Miljöpartiet resonera.

Trots att koldioxidskatten lyftes fram som det mest direkta och träffsäkra verktyget föreslogs ingen höjning av den. Det gör däremot vi rödgröna, och då är Anders Borg emot det. Min fråga till finansministern är därför:

Hur kommer det sig att en borgerlig koldioxidskatt är träffsäker och kostnadseffektiv medan en rödgrön koldioxidskatt är straffbeskattning?

Anf. 52 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! När vi genomför politiska förändringar har vi ansvar för två saker. Det ena är att ha tydliga mål, i det här fallet att lösa klimatfrågan, att göra det på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt men ändå säkra att världen inte går mot en global uppvärmning som hotar både utveckling och miljö. Det andra är att vi gör det på ett sådant sätt att vi vårdar vår ekonomi och, inte minst, familjerna.

När man lägger ihop de rödgröna förslagen, den förödande lastbils-skatten på 14 kronor milen och en förödande höjning av bensinskatten, tar man i för mycket. Vi har inte sagt att man inte någonsin ska fundera på att justera CO₂-skatter, men det vi har gjort är att sänka skatterna för hushållen.

Nu har vi en begynnande återhämtning. Då slår oppositionen till med arbetsgivaravgifterna för unga, kilometerskatterna och CO₂-skatterna. Därmed slår man undan benen för återhämtningen och jobben. Det är fel.

Sedan ska vi naturligtvis ta gemensamma tag vad gäller klimatpolitiken, och långsiktigt har vi förstås ett stort ansvar att använda rätt styrmedel.

Anf. 53 HELENA LEANDER (mp):

Fru talman! Det är ingen hemlighet att De rödgröna ser behov i välfärden som gör att vi vill ta in lite mer skatter än den borgerliga sidan. Den intressanta frågan är fortfarande varför majoriteten, som vill ha jättestora sänkningar på alla möjliga håll vilket ger hushållen ökat konsumtionsutrymme, inte kan tänka sig att föra fram förslag om ökad koldioxidskatt.

Ni inom Alliansen gick till val på att man inte skulle höja koldioxidskatten, och sedan höjdes den ändå med 6 öre. Nu föreslår vi 17 öre, och det är plötsligt förödande. Vad var det som hände däremellan? När blev det förödande att göra det som ni gjorde tidigare? Om ni inte vill använda er av koldioxidskatten, som ni själva framhåller som det mest kostnadseffektiva verktyget, vilka andra, mindre effektiva, verktyg vill ni i stället använda? Eller menar ni att klimatfrågan redan är löst?

Anf. 54 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Vi lägger lite olika innebörd i orden. För mig är 35 miljarder i skattehöjningar inte lite skattehöjningar, utan det är en rejäl skattechock. Det kommer att innebära att tre miljoner löntagare, alla som sätter sig i bilen och åker till jobbet, förlorar. Det som De rödgröna tillsammans föreslår är en mycket omfattande skattebelastning. Först gör man skattehöjningar på 35 miljarder brutto, och sedan lägger man tillbaka en del på ett ofta felaktigt och oklokt sätt. Sammantaget höjer man skatterna kraftigt för hushållen, och pengarna använder man till att bygga ut bidragssystemen. Det är vad pengarna läggs på. Det gör att vi får en kostnadschock för svensk ekonomi som leder till färre jobb, högre priser, lägre efterfrågan, större risk för flaskhalsar och en ökad arbetslöshet som en uppenbar konsekvens av detta.

Jag skulle gärna föra ett samtal om vad vi behöver göra kring klimatpolitiken, men Miljöpartiet har satt sig med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna, och då blir prioriteringen att höja skatten för hushållen för att betala utbyggnaden av bidragssystemen. Det är inte en politik som jag tror på.

(Applåder)

Svenskt stöd till euroländer i kris

Anf. 55 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! Jag har en fråga till finansminister Borg.

År 2003 sade svenska folket ett bestämt nej till svenskt medlemskap i den ekonomiska monetära unionen. Med detta nej sade folket nej till skyldigheten att delta i framtida räddningsaktioner och avstod samtidigt från de eventuella fördelar som införandet av euron kunde ge.

EMU-länderna befinner sig i djup kris och är i behov av stort finansiellt stöd. Finansminister Borg uppgav i en tv-intervju nyligen att Sverige som enda icke-euroland var berett att finansiellt stödja de krisande euroländerna.

Hur anser finansminister Borg att detta besked förhåller sig till svenska folkets nej till att bli medlem i EMU?

Anf. 56 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Vi har varit väldigt tydliga. Vi tror på europeisk solidaritet, men vi tror också på ansvarstagande vad gäller skattebetalarnas pengar.

Sverige bidrar i olika former, framför allt via IMF, för att stödja länder i kris. Vi bidrar via de gemensamma EU-medlen. Därefter, har vi sagt, ska vi utifrån bedömningar land för land, på basis av att det finns konditionalitet och IMF-program, och utifrån att det är nödvändigt för finansiell stabilitet i Sverige och Europa, ha beredskap att pröva detta.

Det har vi gjort för Lettland. Det har vi gjort för Island. Vi har gjort det på villkor som säkrat skattebetalarnas pengar. Det vore naturligtvis självklart om det gällde Finland, för att ta det mest uppenbara exemplet. Skulle vi, om Finland drabbades av bekymmer, säga att det inte är någonting som berör Sverige? Så kan vi naturligtvis inte resonera.

Sedan måste givetvis alla länder ta sitt ansvar. Det som sker i Grekland, Spanien och Portugal är i första hand de grekiska, spanska och portugisiska regeringarnas ansvar. Vår hållning är klar – land för land, tydliga krav, skattebetalarnas intressen, inga legala krav på att delta.

Anf. 57 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! Innan finansminister Borg kom in i kammaren diskuterade ledamöterna den nya grundlagen och demokratin. Jag tycker att ett stöd till euroländerna tangerar den frågan. Det jag undrar är: På vilket sätt visar man svenska folket respekt i deras beslutsfattande? Svenska folket sade nej till euron, ville inte ställa upp, och några år senare säger en representant för regeringen att svenska folket trots sitt nej ska vara med och bidra till att lösa de problem som uppstått.

Det är en helt annan sak att bidra direkt än att bidra inom ramen för IMF. Då deltar vi nämligen på samma grunder som alla andra länder som ingår i IMF-samarbetet och på de grunder som IMF har beslutat om. Att gå utöver IMF-samarbetet skickar egendomliga signaler både till svenska folket och till länder inom ramen för EMU-samarbetet som har slarvat och kanske också, för att använda finansminister Borgs egna ord, fuskat.

Anf. 58 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Låt oss börja med den demokratiska aspekten. När vi lagt program för Lettland och Island, och för den delen tidigare Brasilien, har vi gjort det på basis av en proposition till Sveriges riksdag där beslutet om deltagande i dessa program fattats, både via programmet i IMF och de bilaterala svenska insatserna.

Självklart har vi inga legala förpliktelser att hjälpa något EMU-land. Vi har icke iträtt oss en krona i legala förpliktelser för något EMU-land.

Om det ska göras bilaterala program – till exempel för att inte behandla Finland annorlunda än Island, ett annat nordiskt grannland – ska det självklart ske utifrån en proposition i Sveriges riksdag. Det är en självklarhet. Detta påverkar på intet sätt vårt ställningstagande till svenskt medlemskap i valutaunionen.

Men uppfattningen att Sverige som enda land ska säga att vi kan ingå bilaterala program för Lettland och Island, men inte har ansvar eller solidaritet om något land är medlem i valutaunionen, är en orimlig hållning.

Vi har inga legala förpliktelser. Detta sker land för land, i vårt fall i enlighet med en proposition i Sveriges riksdag. Det är den ordning som ska gälla.

Uranbrytning i Sverige

Anf. 59 PATRIK BJÖRCK (s):

Fru talman! Min fråga går till den centerpartistiska näringsministern Maud Olofsson.

Det är många människor i Sverige som i dag känner stor oro för konsekvenserna av den nya syn på kärnkraft och uranbrytning som regeringen står för. Jag får många frågor från oroliga hemma i Skaraborg. Där finns det fortfarande rester kvar från den uranbrytning som pågått tidigare. Om regeringen nu får igenom sitt förslag om att bygga ny kärnkraft i Sverige är det en tidsfråga när kravet på att återuppta brytningen av uran i Sverige är en realitet.

Man hade här i riksdagen den 25 mars möjlighet att stärka det lokala och regionala inflytandet för att förhindra uranbrytning. Detta röstades tyvärr ned av den borgerliga majoriteten. Statsministern har uttalat sig för uranbrytning i Sverige. Näringsministern har gjort detsamma.

Nu skulle jag vilja ha ett besked till alla de oroliga människorna ute i landet med anledning av de beslut som närmar sig i Sveriges riksdag. Hur ställer sig regeringen till uranbrytning i Sverige? Vi ska ha en stor debatt den 17 juni om detta. Jag vill ha den centerpartistiska näringsministerns besked om regeringens hållning till uranbrytning.

Anf. 60 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Låt mig först korrigera frågeställaren. Jag har aldrig uttalat att jag skulle vara för uranbrytning.

Minerallagen öppnar för att vi ska kunna undersöka berggrunden hos oss. När man gör undersökningar kan man inte bestämma i förväg vad det är man ska hitta. Det är naturligt. Därför har vi haft en prospekteringsverksamhet som har öppnat för många olika sökningar. Det har gett en fantastisk möjlighet för företag att investera i gruv- och mineraldrift i Sverige. Det är tack vare den förra borgerliga regeringens beslut i denna fråga som vi nu har expansion på gruvområdet.

Det här vill nu oppositionen förbjuda. Det är inget annat än plakatpolitik. I grunden vet man att om man begränsar de här delarna kommer man heller inte att öka möjligheterna att hitta olika mineraler.

Minerallagen är sådan att det är mycket strikta krav när det gäller miljö. Det är kommunalt veto. Mig veterligt är det bara socialdemokratiska kommunalråd som tidigare har avstått från att ”vetera” mot uranbrytning.

Anf. 61 PATRIK BJÖRCK (s):

Fru talman! De oroliga människorna ute i landet kommer tyvärr att få fortsätta att vara oroliga efter ett sådant svar. Nu säger näringsministern att hon inte har uttalat sig för uranbrytning. Men skulle näringsministern kunna uttala sig mot uranbrytning i så fall? Statsministern har definitivt uttalat sig för uranbrytning. Man har hanterat hela betänkandeprocessen på ett sätt som innehållit manipulativa inslag, skulle jag vilja påstå, när man har trasslat hit och dit med datumet när lagstiftningen ska börja gälla.

Det finns all anledning till stor oro ute i landet. Nu skulle den centerpartistiska näringsministern ha en möjlighet att sätta stopp för den oron genom att uttala sig mot uranbrytning och därmed i så fall ha en annan uppfattning än statsministern. Det skulle vara ett välkommet besked. Men jag väntar fortfarande på det.

Anf. 62 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Jag har noterat den uppgörelse som finns kring energipolitiken. Oppositionen tänker inte stänga kärnkraften i morgon. Miljöpartiet har vikit sig på den punkten och anser numera också att kärnkraften ska fortsätta att drivas. Ni står inför samma problem som alla andra.

Det som minerallagen reglerar är att om man tänker ansöka om uranbrytning – det finns inga sådana ansökningar och har inte funnits på många år – finns det en mycket stark miljölagstiftning som reglerar detta. De besluten är fattade här i riksdagen.

Om man ska ta bort uranet ur prospektering och annat tar man i praktiken bort möjligheterna att prospektera över huvud taget. Då hotas hela gruvnäringen. Det tycker jag att ni från oppositionen bör berätta för alla i gruvindustrin i Pajala, övriga Norrbotten och Västerbotten och på andra ställen. Ni tänker förhindra gruvföretag att prospektera och fortsätta den positiva utveckling som skett tack vare minerallagen. Det tycker jag är viktigt att komma ihåg.

Anf. 63 HELENA BOUVENG (m):

Fru talman! Min fråga går till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth.

Idrottens roll i samhället är så mycket större än bara några timmars spänning för oss alla som tittar på tv eller den där adrenalinkicken när vi är ute i löparspåret. Idrotten betyder också mycket för unga människors utveckling på flera plan och har en stor potential att bidra till arbetet för ökad integration och jämställdhet. Regeringen har under mandatperioden arbetat aktivt för ökad jämställdhet, och vår idrottsminister har i olika sammanhang arbetat aktivt med frågor som tar upp idrottens roll.

När jag har haft förmånen att vara ute och träffa många av våra idrottsförbund har det berättats om många goda exempel, inte minst tack vare det uppskattade Idrottslyftet. Min uppfattning är dock att exemplen behöver bli fler. Mot denna bakgrund vill jag fråga hur idrottsministern ser på det framtida arbetet när det gäller tjejers och killars idrottande på lika villkor.

Anf. 64 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag har stor respekt för det jämställdhetsarbete som sker inom idrottsrörelsen. Men precis som Helena Bouveng säger kan man inte bli nöjd förrän det är ännu bättre.

Vi har bekymmer med en del idrotter som är starkt dominerade av pojkar och andra som är starkt dominerade av flickor. Idrottslyftet, som Helena Bouveng nämnde, handlar bland annat om att öppna dörrarna för fler. Jag betonar så ofta jag får chansen att idrotten består av 70 olika specialförbund. Det är inte bara hockey och fotboll, vilket man ibland kan få känslan av när man läser idrottssidorna. Det är glädjande att det som växer inom fotbollen är antalet flickor. Det är de som strömmar till där. Jag har gjort besök på rätt många verksamheter ute i landet och konstaterat att man arbetar mycket aktivt för att rekrytera flickor till typiska pojkidrotter och vice versa.

Anf. 65 HELENA BOUVENG (m):

Fru talman! Jag tackar idrottsministern för svaret. Flera av våra idrottsförbund har lyckats väl med att attrahera våra nya svenskar. Basket och boxning är lysande exempel. Andra är inte lika framgångsrika. Än så länge har vi inga ridhus ute i våra förorter, och antalet nya svenskar som utövar ishockey är försvinnande litet.

Frågan till idrottsministern blir därför vilken roll idrotten kan spela så att våra nya svenska killar och tjejer får större möjlighet att vara en del av den fantastiska gemenskap som idrotten har att erbjuda.

Anf. 66 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag får återigen hänvisa till Idrottslyftet. Det handlar om 500 miljoner per år under denna mandatperiod och totalt 2 miljarder kronor till idrottsrörelsen.

Helena Bouveng nämnde boxning. Jag har själv gjort besök på en boxningsklubb utanför Örebro som arbetade mycket aktivt med integrat-

ion, framför allt med tjejer. Man hade nått 40 procent tjejer i den gruppen. I sportskytte var flickorna i majoritet. Inom ridningen har man utanför Västerås lyckats få in pojkar. Det här arbetet pågår.

Vi har gjort en förändring av idrottspolitiken. När utvärderingen av idrotten inte ska ske av idrotten själv utan av Centrum för idrottsforskning kommer vi att få fram bättre verktyg för att öka jämställdheten.

Jag anser precis som Helena Bouveng att detta är en viktig fråga.

Sociala företag

Anf. 67 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Fler människor i jobb och ett minskat utanförskap är vad alliansregeringen arbetar för. Då behövs det fler entreprenörer och att alla ska ha möjlighet att förverkliga sin affärsidé, även de som står en bit utanför den ordinarie arbetsmarknaden.

Näringsministern och alliansregeringen beslutade för några veckor sedan om en handlingsplan för att stimulera en utveckling av arbetsintegrerande sociala företag. Det uppskattar jag och många med mig mycket. Det finns många goda exempel på vad som kan åstadkommas via de sociala företagen. Inte minst personer med funktionsnedsättningar kan få förverkliga sin idé.

Jag vill fråga näringsministern hur hon ser på sociala företag och handlingsplanens innehåll och vilka resultat hon förväntar sig att detta kan leda till.

Anf. 68 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Jag tackar Kenneth Johansson för frågan.

Min syn på arbetsintegrerande sociala företag är att det är en kompletterande verksamhet. Det är en del saker som det offentliga inte gör och som det privata inte gör men som de sociala företagen kan stå för.

Det som är mervärdet i de sociala företagen är engagemanget. Där finns människor som bryr sig om den som är handikappad, har psykisk sjukdom eller står långt utanför; denne kan känna en gemenskap i det sociala företaget. Därför har det varit angeläget för mig att få presentera en proposition som handlar om detta.

En del är att vi skriver en förordning som inbegriper detta. När vi nu rehabiliterar många människor som är långtidssjukskrivna och står långt från arbetsmarknaden är det ofta de sociala företagen som är utförare, och de gör det på ett fantastiskt sätt.

Man måste då ha en förordning som reglerar hur de företagen står sig i förhållande till andra företag. Det andra vi tittar på är: Finns det möjligheter att hitta bättre funktioner med myndigheter och samordning så att de sociala företagen kan få bättre villkor? Det är några av åtgärderna.

Anf. 69 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag konstaterar att vi är överens om betydelsen av att hitta nya former för dem som står en bit utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Där är det sociala företagandet en väldigt bra och viktig företagsform. Det finns en jättepotential som vi ska underlätta.

Min följdfråga blir: På vilket sätt avser näringsministern att följa upp så att de fina intentionerna också blir en realitet?

Anf. 70 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Jag tycker att många av de sociala företagen gör ofantligt värdefulla insatser i samhället. Jag har själv varit aktiv i ett socialt företag i mitt tidigare liv. Jag har sett engagemanget som finns i de sociala företagen som komplement till det offentliga och den privata delen.

Vi ger nu uppdrag till Tillväxtverket att titta på hur vi kan jobba vidare med de här sakerna, förstärka den offentliga upphandlingen, ge ekonomiskt stöd till de arbetsintegrerade sociala företagen och hur vi kan jobba med rådgivning så att fler företag startas.

Det är ett sätt att utveckla också vårt välfärdsamhälle som handlar om entreprenörskap i dess bästa bemärkelse. Men det innebär också ett demokratiskt engagemang för människor som har det lite svårt och behöver lite extra hjälp tillbaka. Det finns också en demokratisk dimension i detta som jag värdesätter väldigt högt i arbetet.

Det småskaliga och kustnära fisket

Anf. 71 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till jordbruksminister Eskil Erlandsson gällande det småskaliga och kustnära fisket. Det utgör ungefär 80 procent av det svenska fisket. Det tar upp bara 5 procent av fiskekvoterna men står för 20 procent av fiskeinkomsterna.

Detta fiske är väldigt viktigt för att bibehålla levande kustområden. Det är viktigt inte bara för de boende utan också för de människor som under sommarhalvåret vill besöka skärgårdsmiljöer som till exempel i Göteborg och i Bohuslän.

Vi i Folkpartiet är oroliga för att de politiska målen i Sverige och EU att minska fiskets fångster drabbar det kustnära och småskaliga fisket. Till skillnad från det storskaliga fisket är det småskaliga fisket lönsamt trots små fångster.

Jag undrar vad jordbruksministern vill göra för att säkra det kustnära fiskets utveckling.

Anf. 72 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Regeringen har bitt Fiskeriverket att lägga fram förslag om hur vi kan stärka det kustnära fisket av skäl som frågeställaren anger.

Vi är angelägna om att skaffa fler jobb i de bygder och kustområden där verksamheten av tradition har varit stor och stark. Vi är angelägna att fortsätta att utveckla den, kanske i kombination med andra typer av verksamhet, till exempel turistverksamhet.

Ett sätt som vi redan använt oss av och som jag är beredd att stärka ytterligare är att avdela särskilda kvoter till de småskaliga fiskarna så att de har sin andel säkrad och det storskaliga fisket inte kan inkräkta på möjligheterna att ta upp fisk alla årets dagar.

Anf. 73 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till regeringens företrädare, som i det här fallet är Maud Olofsson.

Förra året anmäldes 6 000 våldtäkter i Sverige, 250 ledde till åtal. Detta är naturligtvis ganska bekymmersamt. Vi talar här i riksdagen ganska mycket om den personliga integriteten. Men den kroppsliga integriteten för många kvinnor och flickor kränks varje år utan att det leder till någon som helst rättslig åtgärd.

Min fråga till regeringen är: Vad tänker regeringen göra åt detta? Hade 6 000 personer utsatts för någonting annat, till exempel en trafikolycka, hade vi haft en haverikommission.

Anf. 74 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Tack för frågan! Tyvärr är inte detta någon ny information, utan det pågår dagligdags.

När vi tillträdde lovade vi en handlingsplan om mäns våld mot kvinnor, och den har vi levererat. Där har vi en hel rad av åtgärder för att möta den här problematiken. Det gäller att stärka polisens möjligheter att undersöka mäns våld mot kvinnor, det vill säga när kvinnor blir miss-handlade.

Vad det handlar om väldigt ofta, säger polisen själv, är att dokumentera när brottet har skett så att man har tillräckligt på fötterna när man kommer till domstol. Här pågår ett förbättringsarbete inom polisväsendet med utbildning och annat. Samma sak är det med rättsväsendet. Det är också en utbildningsinsats som måste göras för att stärka kunskapen på det här området så att det blir lättare att lagföra dem som behöver bli lagförda.

Beträffande dem som våldtar gäller det att sätta in resurser så att de inte gör det igen, eftersom en del återkommer. Det finns anledning att öka insatserna på det området.

Anf. 75 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! I Andrakammarsalen pågår just nu ett seminarium om våldtäkter som anordnats av S-kvinnor. Olga Persson från Alla Kvinnors Hus redovisade bland annat att trots att kvinnor anmäler våldtäkt använder man sig inte av det kit som man har tagit fram för att undersöka och se till att säkra bevis. Det ligger massor av kit för att kunna användas, men man gör det inte. Det är en del av detta att man inte går vidare mot åtal.

Jag var inne på det tidigare. Man tillsätter en haverikommission när det skett en flygolycka. Här är det 6 000 personer som anmäler att de utsatts för våldtäkt. Det borde leda till en granskningskommission eller haverikommission av något slag. Det är uppenbart att det inte räcker med att anmäla, eftersom det bara är 250 fall som leder till åtal.

Jag inser att vi inte har olika uppfattning politiskt i den här frågan. Men det är viktigt att komma till slutsatser så att dessa kvinnor kan känna att de får en rättsprocess i det här fallen.

Anf. 76 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Det är fruktansvärt och avskräckande. Jag var personligen mycket engagerad i att det under denna mandatperiod skulle komma fram en handlingsplan om mäns våld mot kvinnor.

Som jag sade har vi ett antal åtgärder som vi har satt in inte minst för att öka underlaget i de undersökningar som poliserna ska göra. Det av avgörande för att man sedan ska kunna gå till domstol.

Om det inte används måste vi följa upp och se till att det används. Men nu finns en rad åtgärder för att förstärka, och vi är beredda att göra mer om det krävs. Det ska inte accepteras i vårt samhälle. Det ska inte tillåtas en enda kränkning.

Vi måste vara extremt tydliga från det politiska systemet och använda de rättsliga resurser vi har för att stävja detta. Vi har gjort en massa saker. Vi är beredda att göra mer om det skulle krävas.

Vi är också beredda att se till att de åtgärder vi har satt in följs upp inom polisväsendet och rättsväsendet men också när det gäller att ta hand om dem som våldtar.

Transportstyrelsens handläggning av körkortsfrågor

Anf. 77 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Fru talman! Jag har också en fråga till vice statsministern.

Vi har förändrat inom många myndigheter här i Sverige. Bland annat har vi skaffat en organisation där vi har Trafikverket och Transportstyrelsen. De har olika ansvarsområden. För Transportstyrelsens del handlar det bland annat om körkortsfrågor.

Jag har nu fått ett antal samtal under de senaste månaderna om att det fungerar mindre bra inom Transportstyrelsen och just den avdelning som sysslar med körkortsfrågor. Skälet lär vara handläggning. Det må vara vilket skäl som helst. Är det så att myndigheten inte fungerar är det en massa människor som får sitta i kläm på olika sätt.

Jag undrar: Vad tänker vice statsministern göra för att förbättra situationen?

Anf. 78 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Vi har gjort en omorganisation där vi har överfört från länsstyrelserna till myndigheterna att ta hand om detta. När du genomför en förändring blir det alltid vissa övergångsproblem.

Man har från myndighetens sida också erkänt att man skulle ha tagit tag i det snabbare. Det gäller körkort men också tillstånd för dem som kör upp.

Den senaste informationen jag har, med beaktande av att jag kan ha missat något, är att man är på väg att komma i kapp. Man har sagt att inom de närmaste månaderna ska detta vara på plats.

Men jag tror att vi har gjort en bra omorganisation. Ibland kan man behöva göra det för att få en effektivare myndighetsutövning. En sådan sak är att slå samman en massa transportmyndigheter till en myndighet. I övergången där kan det ibland bli en del mankemang, men jag tror att man är på väg att lösa detta.

Anf. 79 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Fru talman! Jag hoppas också det. Men så sent som i förra veckan hade det inte skett någon förbättring. Det besked som jag har fått under de här månaderna kvarstår.

Man hänvisar, som sagt var, hela tiden till att det råder brist på handläggare. De enskilda individer som exempelvis är beroende av sina körkort är inte nöjda med det svaret. De är inte speciellt intresserade av att man har gjort en omorganisation som har drabbat dem negativt, utan de vill se en lösning. Jag förutsätter att ministern tar med sig det nu och undersöker situationen igen, för det är helt enkelt inte acceptabelt.

Anf. 80 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Målet med vårt myndighetsarbete är att det ska vara effektivt och ska möta medborgarnas krav. Men det innebär ibland också att man behöver göra en del förändringar i myndigheterna, i syfte att göra dem effektivare och använda skattebetalarnas pengar på ett bättre sätt. Syftet med att slå ihop det hela till Transportstyrelsen är en sådan del, där vi ser transporter som en helhet och inte som separata vägar, järnvägar, flyg och så vidare.

I den här övergången sker ibland en del misstag. Och jag tror, om jag ska vara alldeles ärlig, att det är väldigt lätt att tillgripa svaret att vi har för lite resurser alternativt att vi har för få handläggare. Jag tror att det snarare är så att överlämnandet från den ena myndigheten till den andra har gjort att de här problemen uppstår.

Självklart ska vi se till att det blir bra. Självklart ska vi se till att servicen till våra medborgare fungerar väl. Jag lovar att jag ska prata med ansvarig minister, Åsa Torstensson, igen för att försäkra mig om att det är på det sättet. Det har man rätt att kräva som medborgare.

Anf. 81 ANDRE VICE TALMANNEN:

En timme går fort, och tyvärr hinner vi inte med fler frågeställare i dag.

Vi säger tack till alla ministrar som har deltagit och även till alla ledamöter som har varit aktiva och ställt frågor.

8 § (forts. från 6 §) En reformerad grundlag (forts. KU19)

En reformerad grundlag

Anf. 82 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Jag vill instämma i de hedersomnämningen som har gjorts med anledning av Göran Magnussons bortgång.

Jag hade förmånen att jobba tillsammans med Göran Magnusson först i Barnpornografiutredningen i mitten av 90-talet, sedan åtta år i utskottet och nu senast fyra år med Grundlagsutredningen. Göran var en klippa i många sammanhang. Han var reko och konstruktiv. Det är synd att han går bort i så unga år, men livet blir inte alltid som man har tänkt sig.

Jag skulle vilja instämma med Morgan Johansson. Han sade så här: Det är alltid bäst att göra rätt från början. Jag håller med om det. Jag skulle vilja vända på orden och säga att det också alltid är rätt att göra något bra på slutet.

Fru talman! När jag kom tillbaka till riksdagen som ledamot 1998 var en av mina första åtgärder på motionssidan att kräva en översyn av regeringsformen i form av en kommittémotion. Den upprepades några gånger och avslogs traditionsenligt. Men den 16 september 2003 när jag satt här i kammaren överraskades jag då statsminister Göran Persson läste upp regeringsförklaringen. Så här lät det då:

”Reglerna för den svenska demokratin – vår författning – fyller snart 30 år. Under den perioden har samhället kraftigt förändrats och demokratin ställts inför nya utmaningar. Det är tid för översyn av demokratins spelregler. Riksdagens partier bjuds därför in till överläggningar om en samlad översyn av regeringsformen.”

Jag var lite chockad – jag tänkte att han hade läst min motion. Men det var väl flera orsaker. Under resans gång hade vi kopplat ihop ett antal tillkännagivanden i konstitutionsutskottet, och det gjorde att den dåvarande regeringen så småningom insåg att man måste vidta åtgärder.

Och här är vi nu efter en sådan samlad översyn.

Fru talman! Förslaget från utredningen, regeringen och utskottet innebär ingen författningspolitisk revolution, men på många punkter tar vi avgörande steg i rätt riktning. Det är, som jag har sagt tidigare, ingen kioskvältare men väl en kompromiss enligt de små stegens filosofi. Det var förstas mycket lurpassande i förhandlingsspelet i utredningen tills vi visste att alla hade ambitionen att komma överens. Och när man har den ambitionen brukar det gå att komma överens – det är en erfarenhet som jag har inte minst från arbetet i konstitutionsutskottet. Sju partier utan särskilda yttranden i utredningen är överens. Och enigheten har bestått genom regeringshanteringen och utskottshanteringen, och det är väldigt positivt.

Det finns, som nämnts, flera bitar i förslaget till ändringar i regeringsformen – för den delen också annan lagstiftning – men jag ska nämna några som jag tycker är väldigt positiva.

Den förbättrade lagprövningen är ett viktigt framsteg. Man kan säga att lagprövning inte är ett korrekt begrepp, för egentligen handlar det om en juridisk normkontroll i efterhand. Men även förhandskontrollen förbättras genom Lagrådets arbete. Det införs, som har nämnts tidigare, en proportionalitetsprincip för inskränkningar i den kommunala självstyrelsen, och förslag på kommunsidan blir obligatoriska för lagrådsgranskning. Det är mycket bra.

Personvalet i riksdagsvalet har ju närmast havererat. I det senaste valet var det 22 procent av väljarna som personröstade. Det där utgör ett problem, inte därför att små, väl sammanhållna grupper kan få ett relativt enkelt genomslag utan därför att majoritetens preferenser inte ger utslag; man utnyttjar inte sin möjlighet. Därför är det synnerligen viktigt att personvalets effekter klagörs för väljaren, och det ska ske på valsedeln. Det var ett krav från mig för att över huvud taget gå med på den här kompromissen. Det är också inskrivet att så ska ske. Det kommer att visa sig i 2014 års val.

Konsekvensen av detta blir att valmyndigheten måste bli bättre på att informera om personvalets effekter. Men självfallet måste partierna ta sitt ansvar för en komplett information.

Själv hade jag egentligen ett mycket bättre system – man har ju själv alltid mycket bättre system. Det var så pass intressant att allianspartierna

och Miljöpartiet faktiskt var intresserade av att pröva den lösningen. Den byggde på att de valsedlar som inte var kryssade bara skulle få effekt som partimarkerade valsedlar. I ett sådant system skulle man inte behöva ha någon spärr. Men samtidigt skulle väljarna bli påmind om att de måste kryssa för att påverka de valda.

Vänstersidan tyckte, som sagt var, att det var ett intressant förslag men vågade sig inte på det.

Egentligen hade jag velat att man skulle få sätta tre kryss. Då skulle det också få ett preferensutfall. I de små valkretsarna har krysset en viss betydelse, men i de större valkretsarna behöver man en preferensordning för att få utslag när man tilldelas flera mandat. Men vi fick nöja oss med kompromissen, som sagt var.

Mats Einarsson som satt i utredningen för Vänsterpartiet sade vid presskonferensen att det också vore intressant att ta upp det som inte behandlades i utredningen. Han talade om skilda valdagar och monarkin.

Själv aktualiserade jag en rad områden under resans gång, men jag fann mig ibland relativt ensam om att driva vissa linjer. Bland annat skulle jag vilja ha en större översyn av fri- och rättighetskapitlet. Nu gör man bara lite stickprovsinsatser, men man behöver göra en samlad översyn.

Det intressanta är också, och där vet jag att jag har stöd från många håll utanför huset, att fri- och rättigheterna i 2 kap. i huvudsak gäller enbart gentemot det allmänna. Vi behövde också ha grundlagsregler för fri- och rättigheter mellan enskilda. Det hade jag velat. Men, som sagt, jag var väldigt ensam om att driva det kravet i utredningen. Det får bli i ett senare sammanhang.

Jag hade också velat ha ett bredare diskrimineringskydd i det kapitlet. Nu lägger man bara in den sexuella läggningen. Man bortser då från andra diskrimineringskriterier, som ålder, funktionshinder, etcetera. Jag hade velat ha en bredare ansats där.

Jag hade också velat ha en möjlighet till inskränkning av föreningsfriheten för att underlätta lagstiftning mot rasistiska organisationer. Det skulle också ha kunnat få effekt på maffialiknande grupper och terroristorganisationer. Men så blev det inte.

Vi hade ett tillkännagivande från konstitutionsutskottet när det gällde folkomröstningar, men när det kom till kritan i utredningen var det bara jag som var intresserad av att vi skulle titta vidare på nationella folkomröstningar. Där borde man kanske ha tänkt över ett bättre system än det som vi har i dag.

Däremot lyckades jag – jag var väl också där den ende som var intresserad, men där fick jag genomslag i utredningen – att få in motivskrivningar som klargjorde att den nationella normgivningsmakten inte står i strid med den europeiska normgivningen. Det var kanske för att jag har varit inblandad i debatten med en del yngre jurister på den sidan som menar att det skulle vara en konflikt mellan 8 kap. och normgivningsmakten inom EU.

Även om det finns en utvecklingspotential i att skaffa Sverige en bättre grundlag är ändå utredningens, regeringens och utskottets förslag en viktig milstolpe. Det kommer säkert att dröja, som Morgan Johansson sade, 30–40 år innan man gör en samlad översyn. Däremot kan vi, som vi tidigare har gjort, göra punktinsatser här och var. Förhoppningsvis kan

den här reformen också bidra till ett större intresse för de grundläggande frågorna om hur samhället styrs. Det är, som jag ser det, den goda kompromissen som för utvecklingen framåt.

Fru talman! Logik, sammanhang och kontext är kanske sådant som gör att jag intresserar mig för de konstitutionella frågorna. Därför känns det också ganska behagligt att avsluta sin riksdagskarriär med att ha medverkat i den omfattande översynen av vår grundlag. Som jag inledde: Det är alltid rätt att göra något bra på slutet.

Jag vill härmed yrka bifall till förslagen i betänkandet.

Anf. 83 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag får väl komplettera Ingvar Svensson och Morgan Johansson och säga att det aldrig är fel att göra rätt.

Vi har, som några har varit inne på också, en grundläggande och stor förändring av grundlagen på bordet. Jag hade egentligen velat se att den här salen hade varit full och att alla Sveriges tidningar under de senaste åren hade haft en tuff och omfattande debatt om grundlagsfrågorna. Det borde vara så därför att grundlagen är viktig och har stor betydelse. Men i Sverige har grundlagsfrågorna och diskussionerna inte riktigt, särskilt inte när de kommer i de här stora paketen, haft den dignitet och den ställning i medierna som jag tycker att de borde ha haft.

Min bedömning är ändå att om ett antal år kommer folk i större utsträckning än vad som har varit fallet i den lilla debatt som har förts under den här tiden att förstå att det är rätt stora förändringar som vi faktiskt har gjort. De beslut som vi fattar nu och som vi kommer att ta i en andra läsning efter valet kommer att förändra Sverige i flera meningar.

Jag vill med tanke på det och därför att jag tycker att vi har gjort ett bra jobb tillsammans, vi som har gnetat i fyra år minst med den här utredningen, tacka dem som har deltagit i det här jobbet. Jag vill rikta ett särskilt tack till först och främst Göran Magnusson, som har medverkat på ett mycket aktivt och konstruktivt sätt men tyvärr inte kunde vara med oss i dag för att se att arbetet gick i mål. Men jag vill också säga till Henrik von Sydow, som sitter här, från Moderaterna att jag tycker att båda de aktörerna har varit väldigt konstruktiva och medverkat till att vi har fått en bred och bra uppgörelse till slut.

En gång per generation klarar man av att göra en större förändring, och det är roligt att ha fått vara med. Det handlar om demokratins grundläggande spelregler. Det handlar om förhållandet mellan medborgarna och politiken, mellan medborgarna, de politiska partierna och oss som valda. Det är i mångt och mycket de grundläggande spelreglerna som håller ihop ett land.

I många andra länder är grundlagarna ännu mer omdebatterade, som jag var inne på. I USA läser alla elever i skolan den gemensamma författningen. Jag skulle gärna vilja se att man även i Sveriges gymnasieskolor kände till de svenska grundlagarna, visste vilka spelregler som gällde och att man kunde referera till dem i diskussioner och debatter. Men jag tror att det beslut som vi fattar nu kommer att leda till att vi går mer i den riktningen, därför att vi stärker grundlagarna rejält genom de beslut som vi tar nu.

Den ganska omfattande diskussion som utredningen har haft kring uppenbarhetsrequisitet tror jag kommer att leda framåt på ett bra sätt. Vi tar bort den gamla regel som innebär att man i praktiken inte kan åberopa svenska fri- och rättigheter i domstol, mer än i extrema fall. Det försvinner nu ur regeringsformen. Det gör att svenska jurister i framtiden måste lära sig grundlagen. Det är en viktig skillnad.

Många svenska jurister vet inte riktigt vad som egentligen står i regeringsformen, hur man kan använda fri- och rättighetspaketet, och det beror i stor utsträckning på den lilla frågan kring det som kallas uppenbarhetsrequisitet. När nya lagar kommer till eller när en fråga döms i en domstol kan man inte fälla enligt innehållet i det fri- och rättighetspaket som svenska medborgare har, om inte lagen står i uppenbar strid mot grundlagen.

Om man är det minsta bevandrad i juridik inser man naturligtvis att det är ett väldigt högt ställt krav. Det gör att det i praktiken inte blir möjligt att åberopa svenska fri- och rättigheter mer än i undantagsfall. Men det kommer att förändras efter det här; jag är säker på det. Det kommer att ta en viss tid, men det kommer att göra stor skillnad i längden. Man måste därmed inte gå över bron efter vatten, man måste inte gå över internationella domstolar längre för att åberopa svenska fri- och rättigheter utan man kan göra det i svenska domstolar. Jag tycker att det är en viktig förändring som jag är glad över att vi kan medverka till.

Vi stärker också Lagrådet i den här meningen.

En annan effekt som kommer att bli nödvändig och naturlig av det här tror jag är att vi också på sikt stärker riksdagens ställning. När de svenska grundlagarna och fri- och rättigheterna blir starkare, blir möjliga att använda och Lagrådet får en starkare roll måste också riksdagen ha en starkare juridisk kompetens i sina utskott för att möta den diskussionen och kunna justera och göra förändringar på ett mer aktivt sätt än vi är vana vid i lagstiftningsarbetet i Sveriges riksdag.

En annan fråga som jag tycker att det är roligt att vi har lyckats lösa är förstärkningen av integritetsskyddet. Vi har haft en stor och omfattande debatt om integritet de senaste åren, inte minst med tanke på Internet och diskussioner om upphovsrätt och en rad andra frågor. Jag tycker att det känns skönt att det här följs upp av en nödvändig förstärkning av integriteten i den svenska grundlagen.

I ett historiskt perspektiv, 10–15 år eller längre, har vi många gånger sett att vi politiker också har varit offer för dagsituationen. Det finns en risk att vi vill visa mer handlingskraft än vad som egentligen är bra på lång sikt för att åtgärda saker, till exempel det som hände i USA, ”nine eleven”, och andra terroristangrepp. Det följde en hel rad med år där det var helt legitimt att köra över integriteten i många av världens länder utan att balansera den mot de fri- och rättigheter som vi rimligen bör åberopa i både USA och Europa.

Det här är också ett bra exempel på att det är viktigt att ha grundlag som hävdar fri- och rättigheter, att ha något som skapar en liten tröghet i systemet. Oavsett att vi tycker att vi som sitter i riksdagen eller i världens alla parlament är demokratiskt valda är det viktigt att det finns en balans också mot oss när det gäller att hävda medborgarnas fri- och rättigheter. Det är lätt att vi går för långt i det korta skenet av att vi måste visa handlingskraft när något händer.

Fri- och rättigheter, medborgarnas möjligheter att hävda sin rätt, är lika viktiga. Det är bra om det finns en liten tröghet gentemot alltför handlingskraftiga politiker som är beredda att köra över också medborgerliga fri- och rättigheter.

Morgan Johansson argumenterade i några aspekter lite för mycket för att det skulle kännas riktigt bra mot överenskommelsen. Men när det gäller personvalet tycker jag att Morgan har en stark poäng. Det är viktigt att vi skärper reglerna för finansiering av partistöd och stöd till enskilda människor i valsituationer. Det måste bli en ordentlig tydlighet, inte minst som en följd av att vi stärker möjligheterna till personval, ett instrument för svenska medborgare att delta i det politiska spelet och välja den de vill ha. När vi stärker möjligheterna till personval ger vi också ytterligare incitament för enskilda i valsystemet att manipulera. Det kräver en ökad transparens. Partistödet måste framstå som tydligt för alla människor i Sverige. Var kommer pengarna från? Man ska kunna fråga vem som helst som ställer upp i ett val: Var kommer dina pengar från? Hur kommer det sig att det plötsligt finns så stora resurser för att genomföra ett personval?

Vi har kvar en märklig naivitet i Sverige i dessa frågor. Internationellt är det oftast självklart att det finns regler, ibland bättre, ibland sämre, men vi borde ha bra och tydliga regler. Jag tycker att vi borde kunna genomföra en sådan lagstiftning även om Moderaterna är emot. Vi borde kunna göra det trots Moderaterna, även om de hävdar i sten att de har rätt att låta bli. Vi borde framhäva lagen i den meningen. Det är ett medborgerligt krav från många människor och en viktig åtgärd som skulle minska risken för korruption i valsystemet. Särskilt med tanke på det som har hänt det senaste året skulle jag vilja rikta en uppmaning till Moderaterna att tänka om i frågan. Det finns i dag skäl att se över systemet och skärpa lagstiftningen för partistöd och transparens.

En sista fråga som jag tycker är viktig där vi har lyckats få en förändring gäller folkinitiativen. Det är en fråga där det i efterhand kommer att visa sig att många har underskattat förändringen. Det här kommer att förändra Sverige.

Vi har under ett antal år haft en form av folkinitiativ i Sverige. I praktiken har det inte fungerat. Människor har samlat in namn, men det har slutat med att kommunfullmäktige har beslutat att säga nej till en folkomröstning trots att man har samlat in det antal namn som erfordras. I flera fall har det varit helt legitima frågor. I andra fall har det handlat om att man har ställt frågor som ligger utanför kommunens kompetensområde. I många fall finns skäl att ifrågasätta namninsamlingarna. Har det varit en bra och riktigt ställd fråga? Därför krävs det förändring om vi ska ha kvar folkinitiativet.

Grundlagsutredningen, propositionen och betänkandet har kommit fram till en förändring som skärper själva instrumentet. Det gör att man i framtiden måste samla ihop giltiga namnunderskrifter från 10 procent av kommunens vuxna medborgare till kommunfullmäktige för att framställa krav på en folkomröstning. Tidigare har det varit 5 procent. Det här innebär också att fullmäktige inte kan köra över på samma sätt som tidigare.

Jag tycker att man ska ta fasta på det vi skriver i betänkandet och i utredningen, nämligen att i normalfallet ska namninsamlingen leda till en

folkomröstning. Det är en stor förändring. I dag säger fullmäktige nej vid i stort sett varje tillfälle. Men om det är så att det i normalfallet i framtiden ska ske en folkomröstning vid en namninsamling krävs en del förändringar. Det krävs att vi bygger upp en kultur i Sverige där vi kan lära oss att använda oss av folkinitiativet på ett mer konstruktivt sätt. Det kräver att tjänstemän och politiker lokalt runt om i Sverige lär sig detta, att det finns ett system som hjälper medborgare att använda instrumentet, olika former av stöd, hur frågan ställs, att medborgarna inte ses som fiender när det kommer till kommunhuset och vill samla in namn eller lägga fram en idé, om det är mot vad fullmäktige har beslutat eller för att ta initiativ till en mer konstruktiv hållning i någon fråga. Det här kommer att kräva en förändring.

Skillnaden är att kommunfullmäktige kommer att bli en nödbroms i stället för en återvändsgränd i dessa aspekter i fråga om en mer deltagande demokrati. Vi måste utveckla en kultur.

Jag tror också att vi behöver ha någon form av myndighet på området. Många känner nog att de lokala politikerna inte är de rätta personerna att vända sig till för att få hjälp och stöd i det avseendet. Jag vet inte om ni känner till att i det nya EU-fördraget ges möjlighet till folkinitiativ. Det krävs att varje medlemsland ska ha en myndighet som tar ansvar för att namninsamlingen fungerar. Det finns vissa regler för det. Eftersom vi nu har ett eget nationellt instrument för folkinitiativ i den nya grundlagen som vi tror kommer att fungera borde de två passa att hanteras tillsammans antingen i en ny myndighet eller i någon av de redan existerande myndigheterna. Den skulle kunna stödja den typen av initiativ runt om i Sverige och på EU-nivå, och den skulle stärka medborgarnas deltagande i demokratin på ett mer positivt sätt i stället för att skapa ständiga konflikter som slutar i att systemen låses.

Det här var de frågor jag tycker är viktigast i grundlagen. Jag är glad att jag har fått vara med i processen. Jag tror att det här kommer att göra att Sverige blir ett lite bättre land, att vi får förändringar på en rad viktiga områden, framför allt att våra fri- och rättigheter stärks och att grundlagen stärks. Därmed ansluter vi oss till de länder som har en fungerande grundlag.

Anf. 84 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! I dag när riksdagen debatterar den svenska demokratin är det tomt i kammaren. Jag delar Peter Erikssons frustration över detta. Hur kan det tolkas? Är intresset obefintligt? Anser kammarens ledamöter att den svenska demokratin inte är en sak för dem utan något som partieliterna själva och ensamma kan avgöra? Eller ska vi tolka det så att kammarens ledamöter anser att den svenska demokratin är så fulländad att den inte längre behöver debatteras eftersom den står över allting annat?

Jag vet inte. Jag kan bara konstatera att frågan inte verkar ha särskilt hög prioritet här i demokratins hjärta och demokratins kontrollrum. Det är synd. Demokrati är något som inte är ristat i sten. Det är inget tillstånd med evig livstid. Tvärtom är det något som ständigt måste bearbetas, utvecklas och försvaras. Det är något som, för att citera en nu avliden statsminister, behöver erövrats av varje generation.

Kanske är det därför den förra regeringen tillsatte en grundlagsutredning med uppgift att se över hur den svenska demokratin kan vitaliseras. Den arbetade i drygt fyra år. Och hur har den då lyckats? Vi har hört många röster från utredningen. Jag, som inte har arbetat med i utredningen utan suttit vid sidan om, har kanske en lite annorlunda inställning.

Det som har gjorts är visserligen bra, men jag tycker att det mest handlar om marginella förskjutningar i det rådande systemet i stor och bred enighet. Just detta med stor och bred enighet är precis det som dödar all debatt och som gör frågan så ointressant för svenska folket.

Krav på enighet är en garanti för att demokratifrågor aldrig debatteras i en bredare krets utan fortsätter att vara ett intresse enbart för de politiska partiernas främsta företrädare.

Två frågor har särskilt betonats här i dag. Jag kan inte invända mot någon av dem annat än att jag kan tycka att de kanske har varit lite för marginella. Den första handlar om en sänkning av spärren för personvalet från 8 till 5 procent. Visst – det skulle leda till att några fler blev personvalda, men inte särskilt många fler. Enligt utredningar handlar det om att man skulle kunna öka antalet inkryssade från 6 till 13. Men de andra 336 ledamöterna – hur väljs de in?

Det andra stora numret handlar om avskaffande av uppenbarhetsrekvisitet. Också det är bra. Men är det inte i allt väsentligt att slå in öppna dörrar? Är det inte i själva verket så att när Europakonventionen för mänskliga rättigheter inkorporerades i svensk lag öppnades en möjlighet att göra en prövning av de svenska lagarna, inte i Sverige men i Europadomstolen?

Mer än så av maktdelning fick vi inte i denna grundlag heller. Det är synd, för i det avseendet avviker Sverige totalt från alla andra länder genom att vi inte tillåter oss att ha någon form av maktdelning alls. Så är det åtminstone om vi ska tro den utredning som riksdagens utredningstjänst har gjort för min räkning. Sverige sticker ut. Nu har vi tagit ett myrsteg framåt, och det var bra. Men det finns mycket mer att göra.

Varför inte, för att hänvisa till historien, låta oss inspireras av Hans Järta? Han var sekreterare för 1809 års utredning, och han skisserade vikten av en tydlig maktdelning mellan kungen, ständerna och domstolarna. Han beskrev värtaligt vikten av att ständernas makt skulle vara visligt trög till verkning. Det skulle alltså vara lite jobbigt att fatta politiska beslut med stor räckvidd.

Generellt tycks de förslag som ligger här som ett betänkande från KU främst vara ägnade åt att fungera som en eftergift för påtryckningar från främst medierna. Det har handlat om exempelvis personvalet och det folkliga inflytandet men också om inrättandet av en författningsdomstol eller i varje fall en prövning av våra lagar.

Men när jag läser materialet kan jag inte finna någon diskussion om de grundläggande frågorna – om hur demokratin ska gestalta sig. Hur ska de folkliga inflytandet få genomslag? Hur ska folkets representanter, alltså vi, ges möjligheter att förvalta folkets önskemål? Kort sagt: Vilka former ska egentligen den representativa demokratin ges?

Om detta sägs tyvärr inte så mycket. Det är synd, för det är detta som är kärnan i hela tanken bakom demokratin. Det handlar om hur folkets, medborgarnas, önskemål ska förverkligas. Hur har man kunnat missa detta i den utredning som arbetade under fyra år? Kan det bero på att

demokratin när den diskuteras av de partipolitiska företrädarna inte främst handlar om att tillgodose väljarnas önskemål utan om att – för att citera en av de före detta talmännen, som råkar vara närvarande i kammaren just nu – tillgodose partiernas egna intressen?

Vi fick ett tydligt exempel på detta genom att lyssna på Morgan Johansson. Det var även i många avseenden som att lyssna på en röst från det förflutna som talade om vikten av de stora starka partierna som bärare av folkets uppfattning. Javisst, så var det en gång i tiden när mer än en miljon människor, nästan en och en halv miljon, var anslutna till politiska partier. I dag är det, fru talman, 250 000. Mindre än 4 procent av väljarkåren är medlemmar i ett politiskt parti. Hur kan man då fortsätta att diskutera att det är enbart genom de politiska partierna som demokratin ska förverkligas?

Det blir nästan genant tydligt hur de partierna önskemålen har slagit igenom i utredningen i ett avseende som har berörts tidigare här. Det gäller folkets rätt till direktinflytande genom medborgarinitiativ eller folkomröstningar – vi kan kalla det vad vi vill.

Här möter vi ett intressant resonemang. Utredarnas uppfattning, som senare kom att bli regeringens och senare konstitutionsutskottets, är att folkomröstningar är utmärkta på kommunal nivå. Där vitaliserar de demokratin. Det är ett viktigt tillskott för att få genomslag för det folkliga inflytandet. Och, säger man, medborgarinitiativ och folkliga initiativ är utmärkta på EU-nivå. Inte minst försvarar man Lissabonfördraget energiskt med att det just gav möjlighet till medborgarinitiativ. Så skulle man bredda det folkliga inflytandet!

Men, fru talman, hur resonerar man nu när det gäller medborgarinitiativ och folkomröstningar på nationell nivå? Det är intressant läsning, för då blir det plötsligt helstopp – tvärstopp. Det är definitivt nej. Nu blir folkomröstningar helt plötsligt ett hot mot demokratin. De är ett hot mot den representativa demokratin eftersom de skulle försvåra ansvarsutkrävandet i allmänna val, skriver man i utskottet.

Men hur kan det vara så det att i den kommunala demokratin, som är representativ, är bra med folkomröstningar? På EU-nivå, där vi har en representativ form, är det också bra med medborgarinitiativ. Men på nationell nivå är det inte bra med folkomröstningar. Varför det? Det är häpnadsväckande att man resonerar på det sättet. Jag förstår inte hur man resonerar. Jag förstår inte att man från utskottets sida så ensidigt och så tydligt fördömer alla tankar på ett direkt inflytande från väljarna.

Det är möjligt att man en gång i tiden, för knappt 100 år sedan när den svenska demokratin fick genomslag i Sverige, ansåg att den representativa formen var den enda möjliga formen för att genomdriva demokrati. Då fanns inte tekniken som kunde hjälpa till i förverkligandet av olika former av direkt inflytande. Men tekniken har förändrats. Vi kan rösta på vilken låt som ska vinna i Melodifestivalen och vi kan rösta på allt möjligt annat på ett mycket enkelt sätt. Varför skulle vi då inte kunna delta i allmänna folkomröstningar med teknikens hjälp på ett enkelt och smidigt sätt? Detta kan vi göra för att vitalisera demokratin och faktiskt ge folket, väljarna, en möjlighet till direkt inflytande i frågor som de tycker är centralt viktiga för dem.

Även på denna punkt avviker vi från andra länder. I själva verket avviker vi på snart sagt alla områden. Folkomröstningar är faktiskt ganska vanliga i vår omvärld. Där tycker man att de är bra.

I ett land som åtminstone tidigare har fått tjäna som en förebild för oss, Schweiz, är det till och med så vist ordnat att väljarna kan överpröva parlamentets beslut i folkomröstningar. Schweizarnas parlamentariker är mycket nöjda med den ordningen, och schweizarna själva är också mycket nöjda, åtminstone enligt en undersökning som gjordes ganska nyligen.

Fru talman! När partiets representant i utredningen säger nej till direkt demokrati handlar det nog inte alls om att värna och skydda den representativa demokratin, som det är tänkt att fungera, utan om att värna partieliternas makt. Regering och riksdag vill inte ha konkurrens. Man vill inte att något annat forum ska överpröva eller ens pröva deras uppfattning.

Hur kan man då ärligt övertygande hävda demokratin som den centrala principen för centralt och offentligt beslutsfattande och samtidigt avfärda det viktigaste instrumentet för demokratin, nämligen folkomröstningar? Hur trovärdigt är det?

Ännu en möjlighet att vitalisera demokratin har försuttits. Än en gång har väljarnas möjlighet till verkligt inflytande satts åt sidan. Än en gång har de snäva partiintressena segrat. Jag tycker att det är bedrövligt.

Med de orden yrkar jag bifall till min motion 2009/10:K235 under punkt 6.

Anf. 85 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Anne-Marie Pålsson säger att detta att lyssna på mig var som att lyssna på en röst från en förgången tid. I nästa andetag drömmer hon sig tillbaka till 1809 års regeringsform och säger att det är där vi ska hämta inspiration och lyssna till Hans Järta och tala om maktindelningen mellan statsrådet och kungen. Hon drömmer sig tillbaka till en fördemokratisk ordning. Jag undrar vem det är som lever i det förgångna, Anne-Marie Pålsson.

Vårt system är inte perfekt. Det blir aldrig perfekt. Precis som sägs i det citat som Anne-Marie Pålsson anförde, som ju var från Olof Palme, måste demokratin erövrats av varje generation. Men vilka länder är det som Anne-Marie Pålsson hänvisar till och som har perfekta system och där folkviljan får ett totalt och bra genomslag? Är det USA, Finland eller Frankrike? Tycker hon att demokratin där är mycket större än i Sverige? Hon nämnde bara "andra länder" men inte vilka det rörde sig om.

Reducera inte demokratifrågan till att bara gälla författningsfrågor. Den är mycket större än så. Demokrati handlar ytterst om att vi människor känner oss delaktiga i det samhälle som vi lever i. Då hamnar man i sociala frågor också: Har man någonstans att bo och något att leva av, och finns det en utbildning i att läsa och skriva, så att man kan ta del av de demokratiska rättigheter som man har.

När Anne-Marie Pålsson argumenterar som hon gör reducerar hon demokratin till att bara gälla spelreglerna för oss som folkvalda och väljare. Det är, tycker jag, en alldeles för snäv demokratisyn.

Prot. 2009/10:127
27 maj

*En reformerad
grundlag*

Anf. 86 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Det var ju roligt att Morgan Johansson begärde replik. Tack så mycket för det!

Hans inlägg åskådliggör den fundamentala skillnaden mellan Morgan Johansson och mig i synsättet på demokrati och politik. Morgan Johansson representerar den uppfattning som skiner igenom tydligt i svenska författningsarbeten och i den svenska grundlagen, nämligen att partiet spelar den helt centrala och dominerande rollen som bärare av demokratin.

Jag är inte förvånad över att det ser ut på det sättet. Partierna var tidigare den naturliga hemvisten – det var i partierna man drev sina frågor. Det var i partierna man blev medlem och engagerade sig för att arbeta vidare.

Men hur ska man se på detta med partiernas centrala roll när de sju riksdagspartierna tillsammans inte kan attrahera mer än 250 000 medlemmar? Det är som om hela partitanken har fallit när medborgare och väljare inte vill engagera sig i de forum som står till buds. Är man då rimligt intellektuellt hederlig måste man ställa sig frågan: Hur ska vi då gestalta demokratin? Det är inte längre som det såg ut en gång i tiden och som vi tänkte att det skulle vara. Den frågan har man inte ställt sig i utredningen. Den frågan ställer sig heller inte Morgan Johansson här, men det är den centrala frågan.

De slutsatser jag drar är att om de politiska partierna inte kan samla fler medlemmar måste man hitta andra vägar för medborgarna att få genomslag för sina idéer. Jag tycker att ett naturligt sätt är genom olika former av medborgarinitiativ. Jag tycker i själva verket att det är en hygienfaktor att införa det även i svensk demokrati som ett komplement till det existerande.

Anf. 87 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Om det är folkomröstningar vi talar om har vi samma åsikt. Det är klart att folkomröstningar skulle användas som ett komplement till det folkstyre som vi i dag har. Men det är tydligt att vi har en annan demokratisyn, eller rättare sagt en annan syn på partierna.

Denna andra syn på partierna är inte ny. Anne-Marie Pålsson företräder ett parti som inte bildades som en folkrörelse utan i kammaren. Det bildades i den gamla riksdagen för nästan hundra år sedan. Det är ett parti som är bildat här.

Socialdemokratin är ett parti som bildades som en folkrörelse på gator och torg och genom fackliga organisationer. Det är kanske det som är skillnaden.

Det handlar inte om något nytt som har inträffat utan om att Anne-Marie Pålsson står för den gamla, konservativa synen på vad ett parti är, medan socialdemokratin står för vår syn, nämligen den att vi är en folkrörelse.

Även om antalet medlemmar i partierna har minskat under senare år fungerar de i mycket stor utsträckning som just en folkrörelse, i vart fall vårt parti. Partierna kan kanalisera intryck och krav från människor i det politiska systemet. Jag tror att det är ganska bra.

Jag tror inte att man ska ersätta detta med något annat, utan man ska snarare bygga vidare på den tradition vi har. Jag tror att vi skulle göra vårt system mycket stor skada genom att börja laborera med något annat. Vi ska vara stolta över våra folkrörelsetraditioner, och vi ska bygga våra partier som folkrörelser. Det gör vi i alla fall. Sedan har väl Moderaterna en annan grunduppfattning.

Anf. 88 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Var går gränsen för en folkrörelse? Socialdemokraterna samlar nu 100 000 medlemmar. När ni var som störst, på 1980-talet, fanns det mer än en miljon medlemmar i Socialdemokraterna – en stor del var förmodligen tvångsanslutna LO-medlemmar.

Ni har gått från en miljon till 100 000. Skulle Morgan Johansson fortfarande anse att Socialdemokraterna är en folkrörelse om ni har 10 000 medlemmar? Var går gränsen?

Jag skulle köpa ditt resonemang om Socialdemokraterna hade en miljon medlemmar. Då är det en folkrörelse. Men jag delar inte den uppfattningen när Socialdemokraterna inte lockar mer än 100 000. Då finns det verkligen anledning att ställa sig frågan vad det socialdemokratiska partiet har för legitimitet att säga att man representerar en stor del av svenska folket i sitt politiska partiarbete.

Det är intellektuell hederlighet att våga diskutera de här termerna, i vart fall om man är angelägen om att ge demokratin en ordentlig innebörd. Saker och ting är inte eviga. De förändras. Det är inte längre som det var i början på 1900-talet. Det gamla högerpartiet har förändrats. Socialdemokraterna har också förändrats. Det måste i rimlighetens namn få genomslag också i synen på hur grundlagen – författningen, som så att säga är det yttre regelverket för demokratin – ska gestalta sig.

Anf. 89 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var uppfriskande att Anne-Marie Pålsson ville ställa sig här och kritisera oss ordentligt. Det borde kanske ha varit fler som gjorde det.

Jag tycker också att angreppet är välriktat. Jag håller nämligen med om att det är svårt att hävda att vi som bildar de politiska partierna i Sverige i dag ensamma kan bära upp det politiska systemet och säga att vi representerar fullt ut. Jag tycker att det är svårt att göra det. Därför tycker jag att tanken att det representativa systemet i större utsträckning måste kompletteras med mer direkt demokrati, mer av deltagande demokrati – där man inte bara röstar vart fjärde år utan ges möjlighet att rösta också i sakfrågor – är en viktig del av vad vi måste diskutera framöver och vad vi måste skapa utrymme för.

Jag menar dock att de svenska grundlagarna efter detta beslut i mindre utsträckning är ett hinder för en sådan sak. Nu handlar det snarare om att i stället föra en diskussion i samhället och inom partierna för att underlätta och stödja en process där vi faktiskt ser direkt demokrati som ett naturligt komplement i stället för ett problem och ett hot mot makten

hos oss som sitter på dessa bänkar och platser i kommuner, landsting och riksdag. Om vi klarar att ta den perspektivförskjutning detta handlar om – att faktiskt stödja människors deltagande i stället för att se människors engagemang som problem – tror jag att vi kan se en framtid där vi kan utveckla och stärka demokratin så att vi får den bättre. Om vi inte klarar denna utmaning är vi dock riktigt illa ute.

I detta anförande instämde Hans Wallmark (m).

Anf. 90 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag får tacka dig, Peter Eriksson, för eldunderstödet och hälsa dig välkommen till vårt tvärpolitiska demokratinätverk i riksdagen, som har haft ett antal möten sedan mitten av mars. Jag kan berätta för dig att jag har fått lite kommentarer från journalister som har hört sig för bland riksdagens gruppleddare. Den intressanta kommentaren de hade fått var att riksdagens gruppleddare – i alla fall några stycken – ansåg att det var ohyggligt kontroversiellt att riksdagens ledamöter tar initiativ till demokratinätverk.

Jag instämmer fullständigt i att det behövs en diskussion. Jag tror dock att vi inte får någon diskussion om sju partier är eniga. Vi får ingen diskussion förrän den dag då partierna är djupt oeniga och törs göra sina uppfattningar till en valfråga. Först då kan frågan komma ut till väljarna, som kan börja diskutera och sätta sig in i detta ordentligt. Om sju partiföreträdare tycker nästan likadant i tv-soffan går folk och sätter på kaffe.

Tycker man olika skulle jag alltså vilja uppmana alla er som kommer att fortsätta att prata om demokrati i denna kammare att våga stå ut, vara oenig och ta strid för det ni verkligen tycker i den här frågan. Annars tror jag att det tar väldigt lång tid att flytta fram den till de positioner där jag tror att Peter Eriksson och jag är överens om att den ska ligga.

Anf. 91 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Det finns stor oenighet i grunden. I fallet med Grundlagsutredningen har vi ändå till slut kompromissat oss fram till en gemensam hållning, men jag är säker på att till exempel Miljöpartiet kommer att fortsätta att driva frågor kring direkt demokrati. Jag har gjort det sedan början av 90-talet. Jag har stått i denna kammare sedan 1994 och pratat om att vi borde ha mer av nationella folkomröstningar, och jag tänker fortsätta att göra det.

Jag tycker dock att man ska ha respekt för en sak som Anne-Marie kanske inte riktigt tänker på, och det är att förändring när det gäller demokrati tar tid. Vi kan vara irriterade och tycka att saker och ting går alltför sakta, men när vi har en situation som i Sverige, där många människor faktiskt är ganska nöjda med situationen och det inte finns någon stor nationell motkär ute på gatorna som kräver mer demokrati, måste man också ha respekt för att saker och ting tar tid.

Jag skulle gärna vara med och bilda och vara medlem i en rörelse för mer demokrati i Sverige, och om du, Anne-Marie, är med där kan jag gärna gå in i det nätverk du har bildat också.

Anf. 92 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:
Fru talman! Jag tror att vi är helt överens om det mesta, men jag tror inte att det blir någon diskussion om ingen ifrågasätter.

(PETER ERIKSSON (mp): Nej, det är sant.)

(forts. 11 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

9 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 26 maj

SoU21 Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet

Punkt 1 (Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

239 för utskottet

18 för res. 1

92 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 s, 82 m, 18 c, 17 fp, 14 kd, 13 mp, 1 -

För res. 1: 1 s, 17 v

Frånvarande: 35 s, 14 m, 11 c, 11 fp, 10 kd, 5 v, 6 mp

Punkt 8 (Assistans vid sjukhusvistelse)

1. utskottet

2. res. 7 (mp)

Votering:

245 för utskottet

15 för res. 7

1 avstod

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 97 s, 81 m, 19 c, 17 fp, 15 kd, 16 v
För res. 7: 14 mp, 1 -
Avstod: 1 v
Frånvarande: 33 s, 15 m, 10 c, 11 fp, 9 kd, 5 v, 5 mp

Prot. 2009/10:127
27 maj

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU17 Uppföljning av riksrevisionsreformen

Punkt 1 (Hanteringen av Riksrevisionens effektivitetsgranskningar)

Yrkanden:

1. utskottet
2. utskottets förslag med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. K7 (fp)

Votering:

256 för utskottet

4 för mot.

2 avstod

87 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 s, 81 m, 18 c, 15 fp, 15 kd, 16 v, 14 mp

För mot.: 1 m, 1 c, 1 fp, 1 -

Avstod: 1 fp, 1 v

Frånvarande: 33 s, 14 m, 10 c, 11 fp, 9 kd, 5 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU18 Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § (forts. från 8 §) En reformerad grundlag (forts. KU19)

En reformerad grundlag

Anf. 93 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Det är utmärkt att det blir en förlängning och också en fördjupning av den här mycket viktiga diskussionen – den första läsningen av förslaget om en reformerad grundlag.

Jag hade uppdraget att företräda Moderaterna i Grundlagsutredningen tillsammans med först Carl Bildt, därefter Gun Hellsvik och med Per Unckel som utredningens ordförande. Det var ett bra samtal inom ramen för Grundlagsutredningen, inte minst med Göran Magnusson. Det är förstas beklagligt att han inte kan följa debatten i riksdagen här i dag.

Det är ett väldigt omfattande och gediget arbete som ligger till grund för det som står, där alla partier har varit ansvarstagande. Jag vill särskilt lyfta fram Miljöpartiet och dess representant Peter Eriksson som tidigt i utredningen tog ett ansvar för att komma överens och komma framåt i de breda frågeställningar som Grundlagsutredningen hade på sitt bord.

Det som nu ligger på riksdagens bord är en första omröstning av en serie breda författningspolitiska reformer som föreslås just mot bakgrund av att Sverige har förändrats sedan 1970-talet då vår nuvarande författning i huvudsak skrevs.

Det är tre breda samhällstrender som är uppenbara. Sverige präglas i dag mycket mer av internationalisering, vilket är uppenbart med vårt medlemskap i EU. Sverige präglas av mer individualisering med större respekt för människors livsval. Det är också uppenbart att vår organisering, traditionellt mätt i antal medlemmar i de politiska partierna, har minskat ordentligt sedan 1970-talet.

Allt detta har varit breda samhällsförändringar som ställt krav på en vitalisering av den svenska demokratin och en utveckling av vår författning.

När partiernas medlemstal faller ökar motiven för att låta väljarna i större utsträckning få avgöra och utkräva ansvar av enskilda företrädare. Detta kommer till uttryck i synen på personval och att stärka personvalets inslag på valdagen och därmed öka väljarnas makt.

De författningspolitiska reformer som har skett sedan 1970-talet är framför allt två: dels personvalet, dels att vi har ökat mandatperiodernas längd från tre år till fyra år. Detta är en utmärkt reform, men det medför också att tiden mellan allmänna val då väljarna får säga sitt har ökat. Vi möter den förändringen genom att på ett enklare sätt möjliggöra kommunala extraval och förstärka och förtydliga möjligheterna till kommunala folkomröstningar.

Vi kan också se i det förslag som ligger framför oss hur vi nu markerar EU-medlemskapet som en del av det svenska styrelseskicket. På samma sätt markerar vi också vårt arbete i andra internationella samfund och forum, samtidigt som vi nu förtydligar, markerar och stärker det lokala och kommunala självstyret med ett eget kapitel med mer fylliga regler.

Allra tydligast är kanske svaren i Grundlagsutredningen och i propositionen som möter individualiseringen och möjligheterna att göra ett eget livsval i synen på att se alla människor och att se alla minoriteter och allra tydligast i synen på det yttersta minoritetsskyddet, nämligen vår grundlags skydd för individens fri- och rättigheter.

Fru talman! Det som är helt centralt i de reformförslag – grundlagsändringar – som nu ligger på riksdagens bord är den särskilda serie med reformer som markerar våra domstolars konstitutionella ställning och som tydliggör våra domstolars roll som yttersta garant för att svenska folkets lika fri- och rättigheter värnas.

Nu finns det förslag på bordet om att ta bort det så kallade uppenbarhetsrekvisitet, begränsningen av domstolarnas möjligheter att underkänna lagars tillämpning i de fall då konsekvenserna strider mot regeringsformens fri- och rättighetskapitel.

Motivet på denna punkt är tydligt, både i Grundlagsutredningen och i propositionen. Man skriver: ”Här är det av särskild betydelse att grundla-

gens regler *fullt ut* får genomslag i rättstillämpningen.” Det är tydligt och det aktiverar i högre grad grundlagens skydd för alla medborgares fri- och rättigheter.

Detta har varit ett återkommande krav i den svenska rättspolitiska debatten och i den svenska konstitutionella debatten. Det har länge funnits ett brett stöd för detta.

I millenniets första offentliga utredning – *Demokratiutredningen*, SOU 2000:1 – framhölls att ökad lagprövning är ett önskvärt inslag i vår demokrati som stärker minoritetsskyddet i ett mångkulturellt samhälle och som förbättrar den enskildes rättssäkerhet i en tid när tempot, komplexiteten och svårigheten i lagstiftningsarbetet har ökat väsentligt. Tiden är nu mogen för en sådan reform.

Till serien med reformer hör också att makten över domarutnämningarna, det som brukar kallas för rättsstatens rötter, i allt väsentligt flyttas ut från den politiska makten, från Rosenbad, till en mer fristående nämnd. Det stärker i grunden, just i rötterna, våra domstolars och våra domares självständighet. Med detta ökar den dömande makten och domstolarnas förutsättningar att självständigt värna grundlagens principer och grundlagens fri- och rättigheter.

En tredje del är att det finns förslag på riksdagens bord om att tydliggöra domstolarnas självständighet med ett eget kapitel. Lagrådets makt och möjligheter att granska lagförslag växer. Vi vet att rättsordningen i en väl fungerande demokrati har en hög legitimitet, och uttrycken för denna legitimitet är viktiga. Europadomstolen har återkommande påpekat: Domstolar ska inte bara vara självständiga. Det ska också synas att de är självständiga.

Det är utomordentligt viktigt att detta nu markeras i vår egen främsta grundlag. Det sätter frön för att vi i större utsträckning ska kunna utkräva rättigheter inom ramen för vår egen rättsordning och med vår egen grundlag som verktyg i Sverige utan att för den skull med nödvändighet vara hänvisade till processer i EU:s rättsliga forum och organ.

Att fri- och rättigheter effektivt verkligt kan utkrävas nationellt är förstas angeläget, inte minst mot den bakgrunden att om vår egen främsta grundlag blir mer tillämplig i domstol äger vi själva vårt främsta rättighetsinstrument och möjligheten att definiera det som ytterst förenar oss alla – kärnan i medborgarskapet och våra grundläggande fri- och rättigheter.

Fru talman! Allt detta är centralt för vår demokrati och för vår rättsstat. Folksuveränitet i all ära, men demokrati är inte bara majoritetsmakt. Demokrati definieras lika mycket som minoritetsskydd. Och, som sagt, det yttersta minoritetsskyddet är skyddet för fri- och rättigheter.

Det är rättigheter som människor också måste ha rimliga möjligheter att hävda i domstolar, mot myndigheter och mot tillämpning av lagar som strider mot just detta – religionsfrihet, integritet eller äganderätt. Just i detta ligger också nycklarna till en på sikt verkligt folkligt förankrad författning. Vi har varit inne på det i diskussionen tidigare. Och handen på hjärtat: Hur många är det utanför den här holmen och detta hus som verkligen känner till att vår främsta grundlag heter regeringsformen eller att den börjar med det vackra och eleganta uttrycket att all offentlig makt i Sverige utgår från folket?

Den svenska grundlagen har – det har vi också varit inne på tidigare – alltför länge varit en angelägenhet allra mest för politiker. Regeringsformen är skriven på 1970-talet i en tid när tilltron till politiska beslut stod i zenit, och den utformades kanske främst för att möjliggöra den politiska maktens utövning. Just därför har den bredare och mer folkliga förankringen saknats kring författningsdebatten. Grundlagen har inte alltid varit verktyget för enskilda människor att hävda religionsfrihet, att hävda integritet, att hävda äganderätt eller att hävda andra grundläggande fri- och rättigheter gentemot det offentliga.

Ska vår främsta grundlag – regeringsformen – verkligen bli en samlande symbol för vår demokrati och en symbol som förenar och håller samman människor måste den också bli ett bättre verktyg för allas lika rättigheter. Detta riksdagsbeslut är ett första steg i den riktningen. Riksdagen ska sedan rösta i höst, och möjligen kan den 1 januari 2011 bli ett nytt historiskt konstitutionellt datum i vår historia. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Jag vill också ha en serie kommentarer när det i huvudsak gäller Morgan Johanssons anförande. Jag håller med Peter Eriksson. Jag fick uppfattningen att Morgan Johansson i mångt och mycket argumenterade emot det som vi i dag står här och är överens om. Jag hälsar Morgan Johansson välkommen från 1970-talet och till 2010 och de förslag som nu ligger på vårt bord och den verklighet som nu gäller efter det som har hänt från 1970-talet och fram till i dag.

Jag vet inte om Morgan Johansson personligen är mycket obekvämd med det som finns i det förslag som ligger på bordet. Men jag kan faktiskt inte tolka hans inlägg på något annat sätt än att han försöker blanda bort korten med sin diskussion om finansiering, med en inte alltid korrekt beskrivning av den grundlagsfästa kommunala skatteutjämningen och med den beskrivning av personvalet som han gör. Jag instämmer inte i allt detta.

Samtidigt säger Morgan Johansson att det också är viktigt att ta ansvar för överenskommelsen och för helheten. Då är det sätt som vi faktiskt beskriver det som vi har kommit överens om viktigt. Det är också viktigt att vi håller oss till de texter som vi har kommit överens om i detta sammanhang.

Det blir säkert utrymme till mer diskussion om detta i replikskiftena.

Anf. 94 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att vi har närmat oss denna kompromiss från olika utgångspunkter men att det likväl är en kompromiss.

Det som jag argumenterade emot var de positioner som ni hade från början i utredningen. Ni ville ha en författningsdomstol, och ni ville ta bort spärren i personvalet. Det var det som jag argumenterade emot. Där har ni inte längre kvar era positioner. Där har ni lagt er.

Jag tycker att det är bra att vi har kommit överens om en kompromiss om detta. Men det som jag argumenterade emot gällde att ni ville ha en författningsdomstol och att ni ville ta bort spärren i personvalet helt och hållet. Då tycker jag att vi inte heller lyfter fram dessa frågor längre. Nu får det vara så. Nu är vi överens om hur det ska vara, och nu hoppas jag att detta gäller i alla fall 20, 30 eller 40 år framåt.

Precis som Henrik von Sydow säger är det viktigt att vi beskriver överenskommelsen på ett riktigt sätt. Två gånger reagerade jag på ditt inlägg nyss, Henrik von Sydow.

Dels sade du att vi i allt väsentligt flyttar ut makten över utnämningen av domare från regeringen. Så är det inte. Också fortsättningsvis kommer regeringen att utnämna domare. Den utnämningmakten ska inte kunna delegeras. I en fristående nämnd bereds det; det är riktigt. Men det är, som sagt, regeringen som har utnämningmakten – detta sagt som en markering eller kanske ett enkelt tillrättaliggande.

Dels lät det när du talade om uppenbarhetsrekvisitet nästan som att domstolar ska kunna överpröva en lag. Så är det inte. Vi har ingen abstrakt normprövning i svensk rätt, utan vi har en konkret normprövning. Det innebär att det i ett enskilt fall där man kommer fram till att det kan vara så att två lagar – den ena en grundlag och den andra en lag – står emot varandra ska dömas enligt grundlagen, inte enligt lagen i fråga. Men det innebär inte att en domstol kan upphäva en lag. Bland annat detta är skillnaden jämfört med en författningsdomstol.

Anf. 95 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Tack för att du, Morgan Johansson, tar upp diskussionen om en författningsdomstol. Där fanns det särskilt viktiga motiv för att faktiskt korrigera historiebeteckningen.

I de samtal som vi haft har vi återkommande varit mycket tydliga: Det är inte institutionen som är det väsentliga, utan det är funktionen som är det väsentliga. Det är inte en särskild domstol som är det viktiga, utan det viktiga är att grundlagen just ger ett värn för de grundläggande fri- och rättigheterna.

Sedan finns det en diskussion som handlar om ifall det här bäst görs genom det som beskrivs som ett centraliserat fri- och rättighetsskydd där detta bara kan utgöras av en författningsdomstol eller om det här är någonting som i stället ska göras decentraliserat och därmed utspritt i gängse rättsordning, ned till tingsrätterna. Den diskussionen har vi fört, och där har vi varit mycket öppna för att hitta den lösning som leder fram till funktionen – att stärka grundlagen som ett verktyg för fri- och rättigheter.

Som du, Morgan, känner till hade vi ett förslag, och detta fördes fram från fem partier gemensamt, om att försöka göra en svensk ordning och ha det vi kallar för en konstitutionell kammare – ett mellanläge i sammanhanget. Det hade varit en lösning. Men hela tiden fanns en öppenhet för att nå fram till det som är det väsentliga: funktionen, inte den särskilda institutionen.

Jag är mycket nöjd med den lösning som nu finns och tycker att det här är någonting som leder till ett mer vitaliserat fri- och rättighetsskydd och som decentraliserar. Som någon påpekat måste alla domare och alla jurister nu kunna, behärska, den svenska grundlagen – kap. 2 grundlagen om fri- och rättighetsskyddet. Det är en utveckling som jag välkomnar. Jag är alltså glad över att vi nu har detta förslag på riksdagens bord.

Anf. 96 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är bra. Därmed låter det som att Moderaterna är nöjda med situationen och att detta med en författningsdomstol inte

längre gäller. Att vi i alla fall inte inom överskådlig tid får tillbaka det kravet i svensk politik är bra.

Men det är skillnad mellan abstrakt lagprövning och konkret lagprövning. Det var min poäng i repliken. I Henrik von Sydows första inlägg lät det som att vi nu ska ha domstolar som ska kunna upphäva lagstiftningen. Så är det inte, utan det handlar om en konkret lagprövning, inte om en abstrakt lagprövning.

Kanske ska det också läggas till att lagprövningen inte kan gå till hur som helst, utan den måste utövas med respekt för folksuveränitetsprincipen, som vi nu med tydlighet skriver in i regeringsformen.

Det finns saker i detta som jag, om jag hade fått bestämma helt själv, naturligtvis skulle ha velat ändra på. Också för Henrik von Sydow finns det säkert sådant som han gärna hade velat göra på ett annat sätt. Men så förhåller det sig i politiken.

Vad vi ska vara överens om är hur vi tolkar de beslut som vi nu fattar. Därför ville jag göra tillrättaläggandena om vem som egentligen utnämner domare och om skillnaden mellan abstrakt lagprövning och konkret lagprövning. Om vi är överens där är vi så att säga tillbaka i den endräkt som fanns när vi lämnade fram utredningen.

Anf. 97 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Av alla inblandade har det påpekats att det säkert hade varit mycket lättare om var och en på sin kammare själv fått skriva grundlagen. Men samtidigt ska vi vara mycket tacksamma för att det är just så det inte går till när vi stiftar en grundlag.

När det gäller diskussionen om abstrakt normprövning har jag varit mycket tydlig med att hela tiden knyta detta just till tillämpningen av lagarna, till lagstiftningens praktiska konsekvenser. Det råder ingen tvekan om att det som avsetts är just den konkreta lagprövningen – det är då som det verkligen har betydelse för enskilda människor i verkliga fall – som bottnar just i hur lagstiftningen slår i enskilda fall. Det är viktigt att hålla fast vid detta.

Detta har varit viktigt för oss moderater och en viktig utgångspunkt för de fem partier som haft gemensamma ingångsvärden här. Det finns andra som hävdar att vi ska gå vidare med abstrakt lagprövning. Men i överenskommelsen är fokus på den konkreta lagprövningen, på lagarnas faktiska tillämpning och konsekvenserna i enskilda fall. Det är viktigt att vårda just detta och att knyta an till de mycket tydliga formuleringar som finns ute på fältet om att det är särskilt viktigt att det vid rättstillämpningen *fullt ut* tas hänsyn till grundlagens fri- och rättigheter.

På samma sätt vill jag vara tydlig om domarutnämningen. Det här är någonting som i allt väsentligt flyttar makten från Rosenbad till en mer fristående beredning. Beslutet är fortfarande regeringens. Men beredningen vid tillsättning av våra högsta domartjänster sker nu i ett väsentligt mer fristående organ. Det är slut på de mörka kallelseförfarandena. Nu är det här någonting som kommer att annonseras och som blir öppet att söka. Detta är en stor demokratireform. Det kommer att vara små annonser. Men det är, som sagt, en stor demokratireform som berör just kärnan i rättsstaten – rättsstatens rötter.

Anf. 98 HANS WALLMARK (m):

Fru talman! Vi har att ta ställning till en reformerad grundlag. I och för sig berörs inte grundläggande frågor, exempelvis frågan om vårt statskick. Sverige förblir en konstitutionell monarki. Det är bra. Spännande konstitutionella frågor såsom frågor om fördelar med ett balanserade tvåkammerssystem eller om behovet av exempelvis 100 färre ledamöter i kammaren – en minskning till 249 ledamöter – är inte heller föremål för överväganden.

Som sagts av tidigare talare handlar det om mindre men nog så viktiga förändringar. En konstitution, en grundlag, kan ses som ett lapptäcke av olika lösningar, principer och idétraditioner. Det ena landet är inte det andra likt, även om vi tittar på så nära grannar som Finland, Danmark, Tyskland och Storbritannien som alla kan beskrivas som öppna demokratiska samhällen med tydliga välfärdsambitioner.

Vi väver inte en ny grundlagsmatta i dag, men möjligtvis läggs några nya tankemässiga trådar i varpen som kan vara bra för framtiden om mattfransarna kammars ordentligt.

Ett ärende som handlar om en reformerad grundlag hade i många andra länder väckt större uppståndelse och debatt än som – detta är tråkigt – nu skett i Sverige. Även om konstitutionella frågor naturligtvis inte kan mätas med vardagens utmaningar i form av frågor om jobb, om familjens ekonomi, om vad som händer med barnens förskola eller om den cancersjuka vännens vård är en grundlag någonting viktigt. Detta är också så betydelsefullt att det krävs två riksdagsbeslut med val emellan.

Kanske kan det här bli frågor för kommande valrörelse. Och kanske kan det bli frågor som väcker ett nytt intresse och nya utredningar längre fram under den andra läsningen.

Mycket blir, som KU:s vice ordförande Per Bill konstaterat, kompromisser. Jag hade velat se ännu tydligare möjligheter för medborgarna att rangordna kandidaternas platser på valsedlarna. Även om tanken på en konstitutionsdomstol med de lagkloka i Karlsruhe i Tyskland som ett inspirerande föredöme lockar är jag nöjd med att i alla fall det så kallade uppenbarhetsrequisitet avskaffas och med att grundlagarnas betydelse understryks. Dessutom stärks Lagrådets och domstolarnas självständiga ställning.

Det är bra steg som tas. Men ingen ska tro att den konstitutionella debatten därmed upphör. Jag är rätt övertygad om att redan efter valet kommer de första motionerna om monarkens ställning och om ett minskat antal riksdagsledamöter.

En fråga som naturligtvis också kan komma att ventileras är den som Morgan Johansson lyfte fram i sitt replikskifte med Per Bill men som inte behandlats vare sig av utredningen eller i utskottet. Det gäller då frågan om partifinansiering.

Morgan Johansson hävdar att Moderaterna sedan år 2000 tagit emot 80 miljoner kronor. Så kan det vara, men det är från *enskilda* givare. Vi har också mellan partierna en ordning – jag råkar veta detta eftersom jag sitter i Moderaternas partistyrelse – med utbyte av årsredovisningar mellan partierna där alla summor tydligt anges. Men inga namn nämns – detta för att säkra den personliga integriteten. Där kan Morgan Johansson och andra läsa att Moderaterna exempelvis år 2009 fått 2 615 enskilda gåvor – totalt 2 miljoner kronor, i medeltal 765 kronor per givare.

Man kan titta på Socialdemokraternas årsredovisning för 2009. Partiet har lyckats få 6 783 givare att tillsammans ge 2,9 miljoner kronor. Men till det, fru talman, kommer det fackliga anslaget på 14 miljoner. Något sådant har inte Moderaterna och inte heller något annat parti i kammaren, tror jag. Jag har dessutom begärt att riksdagens utredningstjänst skulle undersöka hur mycket mjuka bidrag Socialdemokraterna får från fackföreningsrörelsen i form av valstöd, kampanjarbetare och ombudsmän som bedriver valrörelse på betald arbetstid. Tyvärr kan riksdagens utredningstjänst inte ge svar på de frågorna eftersom facket inte kan medverka till att ge de svaren.

Fru talman! Jag tror att vi kommer att diskutera grundlagsfrågor och konstitutionella frågor många år framöver. Det kan handla om partifinansiering, vilket är nog så intressant, monarkens ställning, färre antal riksdagsledamöter och hur trevligt det är i Karlsruhe i Tyskland.

Anf. 99 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag har tidigare erinrat om vad debatten ska handla om, det vill säga grundlagsfrågor. Men Morgan Johansson har rätt till replik.

Anf. 100 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag måste få replikera när det gäller partifinansieringsfrågan, eftersom den explicit togs upp.

Det visar sig att vi här fick tag på rätt person. Per Bill ville inte svara för partiet. Han kunde bara svara för sig själv, sin egen kandidatur. Men Hans Wallmark sitter i Moderaternas partistyrelse och kan då, utgår jag från, svara för partiet.

Då är min fråga: Är ni beredda att, precis som vi gör från socialdemokratins sida, redovisa exakt vem det är som ger er de stora kampanjbidragen? Är ni beredda att göra det på samma sätt som det nu finns en ordning – det finns till och med lagstiftningar – i Norge, i Finland och i många andra länder? Är ni beredda att visa den öppenheten för väljarna, att redovisa de större kampanjbidragen, vem det är som ger, som står bakom ert parti?

Anf. 101 HANS WALLMARK (m) replik:

Fru talman! Även om just det, som sagt, inte riktigt har med den reformerade grundlagen att göra – Morgan Johansson tog ju upp det här i ett replikskifte – finns det skäl att svara.

Till skillnad från andra partier får Moderaterna stöd uteslutande från privatpersoner. Vi värnar om privatlivets helgd. Vi tycker att det är bra att det finns en princip om att man inte ska avkrävas vilken politisk tillhörighet man har. Därför är det rimligt att man redovisar hur många det är och hur mycket pengar det är men inte vilka personer det är.

Däremot finns det andra partier som tar emot pengar från juridiska personer, till exempel fackföreningar. Då tycker jag att det är rimligt att man får se exakt vilka fackföreningar det är, hur mycket pengar de ger men också hur mycket de ger i form av mjukt stöd. Det handlar om att uppskatta värdet av att fackliga ombudsmän klistrar upp affischer, delar ut valsedlar och på andra sätt är kampanjarbetare. För det är mer än de 14 miljoner kronor som anges i Socialdemokraternas årsredovisning för 2009.

Är Morgan Johansson beredd att som socialdemokrat redovisa såväl de kontanta medel som man får från fackföreningsrörelsen som det mjuka stödet?

Prot. 2009/10:127
27 maj

*En reformerad
grundlag*

Anf. 102 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det var ett elegant sätt att försöka låta bli att svara på frågan.

Du hänvisar till den personliga integriteten, privatlivets helgd och valhemligheten. Men låt oss säga att det är en stor byggmästare i en kommun som ger en enskild moderat kandidat mycket stora pengar, 50 000–70 000, för att finansiera vederbörandes kampanj, kanske Hans Wallmarks kampanj, eller att det är en stor godsägare i en valkrets som gör likadant. Har då inte väljarna rätt att veta det för att eventuellt kunna bilda sig en uppfattning om huruvida det finns några otillbörliga hållhakar som de bör vara uppmärksamma på?

Vi redovisar allt penningstöd som vi får från fackföreningsrörelsen. Det är väl kanske där någonstans vi ska börja. Sedan kan man, om vi ska börja diskutera sådant, diskutera vilka kampanjer Svenskt Näringsliv bedriver å borgerlighetens vägnar och också redovisa det öppet. Men låt oss i alla fall reda ut pengarna till att börja med, följa efter pengarna, som det heter!

Det finns lagstiftningar i de flesta länder som just markerar detta. Vi har ännu inte varit beredda att gå in och göra speciella lagstiftningar i Sverige, eftersom vi tycker att detta är någonting som partierna borde sköta om själva. Men när vi nu ser att vi drar ned gränsen från 8 till 5 procent ökar riskerna för att det ska krypa in röta i systemet. Därför måste vi vara väldigt öppna.

Men vad jag förstår av Moderaterna är ni kvar i samma position. Ni vill fortsätta att hemlighålla vem det är som egentligen ger er dessa stora pengar, 80 miljoner kronor sedan år 2000. Vad har ni egentligen att dölja, Hans Wallmark?

Anf. 103 HANS WALLMARK (m) replik:

Fru talman! Vi är en bit från en reformerad grundlag, men det är frågor som är ställda. Därför ska de också besvaras.

När det gäller kampanjstöd till enskilda ledamöter har vi en sådan ordning att man måste redovisa det för partiet. Och enskilda ledamöter får inte ta emot stöd från juridiska personer, varken företag eller fackföreningar. Precis som Per Bill berättade i sitt replikskifte med Morgan Johansson har han för avsikt att redovisa allt stöd som han har fått på 100 kronor eller mer.

Sedan kan jag berätta vad det handlar om, när vi tittar på partiernas årsredovisningar. Jag har gått igenom Moderaternas för de senaste åren och konstaterar att det som mest handlar om i snitt 1 730 kronor. Det var valåret 2006. Då var det en rätt intressant laddning i samhället. Utöver det har det varit bidrag på i snitt mellan 600 och 700 kronor.

Men jag tycker att det är intressant, fru talman, att vi har en ledamot av konstitutionsutskottet som tar så lätt på den personliga integriteten, som tar så lätt på valhemligheten och som tar så lätt på privatlivet. Man säger: Låt folk tvingas fram på det här sättet och avslöja sin politiska identitet och tillhörighet!

Det är lite lättare för facket, för där vet vi vem och vilka man stöder vad gäller både det kontanta stödet och det mjuka stödet. Men jag värnar om privatlivet, fru talman.

Anf. 104 BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Vi fick upp en diskussion om partierna, och från Anne-Marie Pålssons sida fick vi också höra en lidelsefull plädery för folkomröstningsinstitutet.

Men debatten har faktiskt saknat en sak. Denna grundlag, den regeringsform vi har, har ett tungt element i följande: Regeringen styr riket. Den ansvarar inför riksdagen.

Vi har ett helt kapitel som skildrar hur det går till, och det finns också andra föreskrifter.

En diskussion om vår regeringsform och vår demokrati kan inte ta bort det elementet, på sätt och vis kärnan, parlamentarismen. Jag saknar över huvud taget det inlägget i diskussionen. Det fanns dock lite av det då Morgan Johansson refererade till min lärofader Tage Erlander.

Det folkomröstningsinstitut som vi har är väldigt kraftfullt. Vi har ett rådgivande institut, regeringsformen 8 kap. 4 §. Det är i verkligheten ett instrument som väcker stort intresse. Det har varit ett valdeltagande på ungefär 83 procent när vi har haft det kring de europeiska frågeställningarna. Det tillämpas därför att regering och regeringsunderlag är splittrade. Det har en kraftfull effekt därför att partierna och partiledningarna har förklarat att man ska följa resultatet. Den rödgröna koalitionen har sagt att man vill ha en sådan folkomröstning regionalt i Stockholms län kring trafikfrågorna.

Det andra instrumentet handlar om att besluta om de frågor som i dag är uppe i kammaren, om grundlagarna. Vi har ett sådant instrument. Man kan säga att vi har en sorts beslutande folkomröstning när det gäller grundlagsändringar. Det finns hela tiden.

Jag är säker på att utredningen och partierna som har varit med vet att om det inte går att nå det som utredningen och KU har nått, nämligen en bred enighet som går utöver två tredjedelar, kan situationen bli sådan att det blir beslutande folkomröstning, som hålls samma dag som det är val till riksdagen, det vill säga hela regeringsfrågan dras in.

Det instrumentet verkar varje dag när vi diskuterar grundlagar, enligt min mening med rätta. Visst har partierna problem med rekryteringen, men samtidigt är partierna fortfarande ytterst vitala delar. Och fortfarande när det gäller vår regeringsform har man i hög grad som sin uppgift att få fram en regering i vårt land.

En av kollegerna suckade när vi diskuterade. Är det så svårt att nå ut med vår regeringsform? Den är mastig. Jag lånade talmannens exemplar. Man kan läsa hur länge som helst och undervisa hur mycket som helst. Men det som egentligen har åstadkommit genom utredningen är ett förnämligt tillskott i första kapitlet om statskicketets grunder.

Där är det elva paragrafer som fångar in hela vårt statskick. Låt oss lägga till föreskriften om att Europakonventionen är direkt giltig i vårt land med sina fri- och rättigheter. Om vi agerar pedagogiskt är det inte orimligt, med elva paragrafer och möjligen en till, att visa hur vårt statskick är uppbyggt.

Låt mig avsluta med en paradox i sammanhanget. Här nämns inte folkomröstningsinstrumentet. Det är inte reglerat så kraftfullt, kan man säga, i grundlagen, men det är i verkligheten ett ytterst betydelsefullt instrument i den moderna svenska demokratin.

Jag ber att få yrka bifall till det förnämliga förslaget i betänkandet skapat i sjupartiighet.

Anf. 105 MAX ANDERSSON (mp):

Fru talman! Jag tänkte säga några ord om förslaget till ändrade regler för personvalet. Min grundläggande inställning till personvalet är att man antingen ska ha ett riktigt personval, med personvalets fördelar, eller så ska man inte ha något personval alls så att man slipper personvalets nackdelar.

I dag har vi en dålig ogenomtänkt kompromiss. Det förslag som nu ligger på riksdagens bord innebär att vi får en ännu sämre, en ännu mer ogenomtänkt kompromiss.

Vilka är det som driver frågan om personval? Det finns några som driver frågan därför att de tycker att det är en intellektuellt spännande tanke som kan röra om i den svenska politiska grytan. Det finns politiker som, om jag får uttrycka det lite vanvördigt, gärna ser sitt eget ansikte på en affisch. Det är någonting med personvalet som talar till politiker. Man vill bli berömd för sin egen person och inte som representant för sitt eget parti.

Så finns det en tredje grupp som är stor i opinionen, och det är människor som önskar att ett utvidgat personval skulle göra att vi får självständiga ledamöter som röstar efter sin egen vilja och sitt eget samvete i stället för att göra som gruppledarna tycker. Den här gruppen tror att ett utvidgat personval skulle göra att vi får ledamöter som röstar emot partilinjen och fäller en regerings förslag.

Jag tror inte att det finns något parti i Sveriges riksdag som har en partiledning som kommer att tillåta att dess förslag faller i onödan därför att ledamöter röstar som de själva vill. Det är inte så det kommer att bli. Det kommer i stället att bli en strängare partipiska, och det känns inte som ett steg framåt.

Personval diskuteras ofta som en luftig princip, det är bra när väljarna får bestämma. Men låt oss gå ned på det konkreta och fundera på vilka det är som egentligen bestämmer när 5 procent, eller som i dag 8 procent, av ett partis väljare i en viss valkrets kan ändra ordningen. Såsom det fungerar i dag är de som blir personvalda sådana som skulle ha kommit in i vilket fall som helst om partiernas egen ordning hade fått råda. Det fanns bara sex undantag i det senaste valet. I de stora partierna har vi i dag i praktiken inget personval. I de små partierna är det extremt svårt att bli personvald.

Kan någon förklara för mig varför vi ska ha en ordning som innebär att det är personval i de små partierna men inte i de stora? Den ordningen kommer inte att förändras med den här ogenomtänkta kompromissen.

Jag skulle kunna prata länge om detta, men min talartid är begränsad. Slutligen: Vad är det egentligen som antalet kryss en person får i personvalet säger? Är det ett reellt uttryck för folkviljan? Är det ett uttryck för att det här partiets väljare i den här valkretsen verkligen vill att denna person ska stå överst på listan?

Efter att ha tittat på mycket valstatistik – både från min egen personvalskampanj där jag fick 2 900 kryss vid valet till EU-parlamentet och från många andra kandidaters kampanjer – är mitt svar att jag inte tror att antalet kryss säger så mycket. Det är många andra saker som påverkar. Jag önskar att vi hade en annan diskussion, en mer genomtänkt diskussion. Jag är övertygad om att denna dåliga kompromiss kommer att resultera i att frågan åter kommer att hamna på riksdagens bord.

Anf. 106 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Max Andersson efterlyser ett annat samtal om personvalet. Det vill jag gärna bidra till och redovisa ett par av de argument som var viktiga för Moderaternas utgångspunkt i arbetet. Det har ingenting att göra med de argument som Max Andersson lyfte fram. Snarare handlar det om att se personvalet som ett verktyg för att vitalisera vår demokrati, uppenbart i bemärkelsen att mer av personval utformat på ett bra sätt bidrar till att hålla uppe ett redan högt valdeltagande.

För alla dem som tycker att ett högt valdeltagande är ett bra kvitto och en bra indikator på vår demokrati finns det skäl att gilla personvalet. På samma sätt som vi brukar säga att konkurrens mellan regeringsalternativ är ett av de säkraste sätten att driva upp valdeltagandet är konkurrens mellan enskilda kandidater ett viktigt sätt att få ett högt valdeltagande.

På samma sätt är personvalet ett verktyg för mobilisering. Jag tycker att Björn von Sydow hade kloka poäng om perspektiv som delvis har blivit utelämnade i diskussionen – regeringens roll i vår demokrati, regeringen som styr riket. Det är flera perspektiv som har blivit utelämnade. Ett centralt är väljarnas möjlighet till ansvarsutkrävande. För alla dem som gillar ansvarsutkrävande är personval ett verktyg att stärka väljarnas makt och möjlighet att på valdagen utse de kandidater som de vill ska representera dem i riksdagen och på det sättet utkräva ansvar av de sittande riksdagsledamöterna.

Anf. 107 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Om vi hade ett verkligt personvalssystem i Sverige av den modell som finns i exempelvis Irland där väljaren får ranka kandidaterna kan man utkräva ansvar även av ledamöter i de större partierna. Då är det möjligt för människor att ta ställning till vem man tycker är bäst, och då kan inte en liten minoritet på 5 procent av ett litet partis väljare ändra den ordning som ett parti med vissa genomtänkta procedurer ändå har fastställt.

Personvalssystemet så som det fungerar i dag och som det kommer att fungera enligt detta förslag har vissa nackdelar. Det innebär att ledamöter och kandidater kommer att vara tvungna att kämpa mot sina egna

partikamrater mitt under valrörelsen, som ändå ska vara den bästa delen av hela det partipolitiska livet. Då ska man kämpa mot varandra. Jag har sett så mycket bitterhet som det kan skapa.

En annan nackdel med personvalssystemet är att kandidater i jakten på medier profilerar sig, säger kontroversiella saker och skrämmer bort väljare från sitt eget parti i jakten på att skaffa sig nog med kryss för att komma över femprocentsspärren.

Det är en fråga för varje parti att försöka se till att den sortens agerande inte premieras eller uppskattas. Men det är ett systemfel med den sorts personval som vi i dag har. Det vore bättre med en irländsk modell.

Anf. 108 HENRIK VON SYDOW (m) replik:

Fru talman! Systemfelet består väl i stor utsträckning i att partierna i dag bestämmer för mycket över vilka som ska vara representanter i Sveriges riksdag. Det ökar partimakten och gör att väljarnas roll i det avseendet kommer på undantag när den ska vara som störst, på valdagen. Det blir i stället viktigt för kandidater att ta det bråk som du beskrev och visa de tuffa sidorna tidigare i ett annat läge inne i partierna. Det är viktigare att det kan göras i en mer öppen process vänd mot väljarna.

Vi vet att det finns ett starkt principiellt stöd hos svenska folket för personvalet. Det som har varit invändningen mot det är att det har varit för svårt att få det att verkligen ge avtryck. Det finns ett principiellt stöd, men det är svårt att se de praktiska konsekvenserna av det. När vi nu tar steg framåt, lättar på spärren och ökar genomslaget för väljarnas val på valdagen möter vi detta genom att öppna upp för ett större praktiskt utfall. Detta förändrar dynamiken. Det stärker och förbättrar incitamenten, drivkraften, för kandidaten att driva personval. Det är ett steg på vägen som jag tror kan ha en positiv och god effekt vad gäller att stärka banden mellan väljare och valda.

Anf. 109 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tror inte att man får den positiva effekten att folket får bestämma mer med en sådan liten reform som att sänka spärren från 8 till 5 procent. Det kommer inte heller att innebära att ledamöter börjar rösta som de vill här i kammaren.

Däremot kommer det att bli mer och hårdare kampanjer internt. Det kommer att bli mer fulspel, och det kommer att skrämman människor från politiken.

När personvalskampanjer fungerar, när saker och ting sköts på rätt sätt och när folket verkligen får inflytande är det bra. Jag tror dock inte att det är den kompromissen vi har landat i.

Vi borde gå tillbaka till ritbordet och se om det inte finns ett riktigt personvalssystem som skulle kunna funka i Sverige med våra traditioner, våra valkretsar och vår politiska kultur.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

12 § Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU21
Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen
(skr. 2009/10:75).

Anf. 110 MARGARETA CEDERFELT (m):

Fru talman! KU21 är ett enigt betänkande med ett särskilt yttrande från s, v och mp. Betänkandet handlar om en viktig del i konstitutionsutskottets uppdrag, nämligen granskningsarbetet.

Jag ska lyfta fram ett par frågor som är angelägna i betänkandet. Den första handlar om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen om hur det ser ut med behandlingen av riksdagens skrivelser. Det finns en skrivelse som vilar sedan riksdagsåret 1994/95. Det har hållits fyra val sedan denna skrivelse lades fram.

Det är på sin plats att det sker en hantering av riksdagens skrivelser och tillkännagivanden av den anledningen att det är riksdagen som har fattat ett beslut. Dessutom ändras politiken under årens lopp. Majoriteter kommer och går, aktuella frågeställningar i samhället ändras och beslut i kammaren påverkar tidigare tillkännagivanden.

Därför är det otroligt angeläget att de skrivelser som görs i riksdagen också bereds och att behandlingen av hur de har hanterats återkopplas till riksdagen.

Fru talman! Den andra frågan handlar om att de författningsändringar som görs kan tydliggöras på ett bättre sätt med hjälp av den teknik som finns. I dag tillämpas det tryckta ordet när det gäller att tillkännage regeringens författningsändringar, men vi i konstitutionsutskottet vill gärna se att det också görs på elektronisk väg. Tänk så smidigt att på ett enkelt och miljövänligt sätt kunna söka och hitta de ändringar som har gjorts.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

13 § Säkerhetskopiors rättsliga status

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU23
Säkerhetskopiors rättsliga status (prop. 2009/10:58).

Anf. 111 MARIANNE BERG (v):

Fru talman! Jag representerade Vänsterpartiet i den utredning som i stort ligger till grund för den proposition som regeringen har lagt fram i frågan. När alla remissinstanser hade lämnat sina yttranden och regeringen sagt sitt fick man tänka ett varv till. En poäng med remissförfarandet är att ta till sig nya resonemang och aspekter på tänkta lagändringar och givetvis också kunna förbättra lagförslag.

I mitt anförande vill jag framför allt belysa förslaget till ändring i ofentlighets- och sekretesslagen. Det är ett förslag som regeringen har tagit fram och som inte fanns med i utredningen. Vänsterpartiet anser att förslaget undergräver allmänhetens tilltro till det demokratiska samhället. Det handlar om att de så kallade tsunamibanderna ska kunna sekretessbeläggas i upp till 70 år, vilket Vänsterpartiet anser vara helt oacceptabelt.

Fru talman! En sekretess på upp till 70 år är ingen kort tid, och det är inte nog med det. När sekretessen i denna bestämmelse har upphört kan andra sekretessbestämmelser som stadgar sekretess under en längre tid fortfarande vara tillämpliga på vissa uppgifter på banden.

Fru talman! Låt mig ta lite historik så att man förstår sammanhanget. Allt började den 26 december 2004 då tsunamin tog tusentals och åter tusentals liv. Bland de döda fanns 543 svenskar. Många var de som befann sig på semester i Thailand. Här hemma fick den dåvarande socialdemokratiska regeringen mycket kritik från alla håll för sitt agerande eller icke-agerande de första dagarna efter denna tragiska händelse som satte mer eller mindre djupa spår hos var och en av oss.

Under den granskning som KU då gjorde om krisberedskapen och hanteringen frågades hela tiden efter sparade data. KU fick till svar att alla loggor gallrats bort. Det fick en konsekvens som hette duga. Nästan hela Sverige började undra hur något sådant kunde ske och var dessa loggor fanns. Frågetecknen var många.

Den 12 oktober 2006 hittades över 100 band – 119 blev det till slut, om jag inte minns fel – i ett kassaskåp i källaren till Regeringskansliet. Det visade sig att dessa så kallade tsunamiband innehöll en totalbackup av regeringens loggor över e-post, data, Internetuppkopplingar och dokument från tiden 21 december 2004 till den 20 januari 2005. På banden finns material som motsvarar ca 10 miljarder A4-sidor.

Arbetet med kommissionen fortsatte. I juni kom ytterligare kritik, denna gång inte bara mot regeringen utan även mot statssekreterare Lars Danielsson och flera andra tjänstemän.

I samma veva, mina vänner i KU, kommer ni ihåg att ett papper damp ned på KU:s bord. Det var en överenskommelse mellan sex partiledare, dock inte Vänsterpartiets partiledare Lars Ohly. Handlingen gick ut på att med sex partiernas goda minne kunde regeringen Reinfeldt föreslå 70 års absolut sekretess för banden.

Efter initiativ från KU beslutade riksdagen att absolut sekretess skulle gälla endast fram till den 31 december 2007. Senare beslutade riksdagen att sekretessen för tsunamibanderna skulle gälla till den 30 juni 2011, men inte med absolut sekretess.

Den utredning som jag började referera till och som jag själv satt med i tillsattes. Den 4 februari i år lämnade vi över betänkandet *Säkerhetskopiors rättsliga status* till justitieminister Beatrice Ask.

Fru talman! Nu är vi vid något som Vänsterpartiet absolut motsätter sig, nämligen att det kan vara upp mot 70 års sekretess på tsunamibanderna. Det får vi om vi röstar ja till det lagförslag om sekretessbestämmelser som i dag ligger på bordet.

Ska vi aldrig riktigt få veta vad som skedde i Regeringskansliet i samband med denna katastrof? Har vi inte rätt till det? Har inte de anhöriga, som mist nära och kära i katastrofen, rätt till det? Har inte alla

som på något vis har blivit drabbade rätt till det? Har vi inte alla rätt till det? Svaret är för mig solklart. Jo, det har vi.

Offentlighetsprincipen är en hörnsten i ett demokratiskt samhälle. En grundläggande tanke med offentlighetsprincipen är att det ska råda insyn i samhällets verksamheter. En annan princip, nämligen likställighetsprincipen, innebär att medborgarna ska ha tillgång till samma information som myndigheterna. Det är två oerhört viktiga principer som vi verkligen måste ta på allvar och leva upp till.

Fru talman! Många är de som miste sina nära och kära annandagen 2004. Det har fört med sig stor sorg och saknad som de fått lära sig att leva med livet ut. Ska allt det som hände här hemma i samband med katastrofen verkligen – jag menar *verkligen* – få ett slut kan vi inte besluta om den sekretessbestämmelse som nu är på förslag. Det kan resultera i att tsunamibanden sekretessbeläggs i upp till 70 år.

Fru talman! Vi måste få tillgång till allt som kan ge svar på det vi undrar över. Vi måste få klarhet i det som vi hittills inte har fått klarhet i. Varför? För att vi måste förstå det, annars fortsätter spekulationerna. Vad hände? Vad gjordes? Vad gjordes inte? Varför får vi inget veta? Det ligger sannolikt en hund begraven. Så kommer det att låta även i fortsättningen om lagförslaget röstas igenom.

Till detta anser Vänsterpartiet att ytterligare en utredning ska tillsättas för att se över möjligheten att säkerhetskopiera på ett sådant sätt att allmän handling och icke allmän handling kan hållas åtskilda.

Fru talman! Jag yrkar härmed bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 112 PER BILL (m):

Fru talman! Det är roligt att så många vill debattera konstitutionella frågor i dag med sådan intensitet och gärna en bra bit över den tid man har satt upp sig på i kammaren. Jag ska försöka hålla mig inom mina minuter.

Jag börjar med att tacka Marianne Berg för att hon är en sådan ärlig politiker och talar om att hon först var med i utredningen, att vi var överens och att hon sedan har tänkt om. Det är hedrande. Ett stort tack också för redogörelsen! Den del som handlar om tsunamibanden kommer Annie Johansson att tala om.

Utöver detta finns det något som är viktigt. Det finns ett ordspråk som säger att det alltid kommer ut något gott av elände. Det goda som kom ut av det här eländet är att vi satte fingret på något som vi inte tidigare hade behandlat rent legalt. Vad innebär de olika backupkopiorna? Vad innebär det med olika filter? Innebär det att någon kan gå in till ett departement och säga att man vill ha alla uppgifter som har gått igenom ett visst filter eller alla uppgifter som har gått igenom ett visst backupsystem? Nu fick vi verkligen titta på vad de olika backuperna är.

Vi kom fram till att syftet är att om det händer en olycka i datormiljö – ett åsknedslag eller en elektromagnetisk puls – kan man återställa datormiljön med hjälp av banden. Vi kom fram till att så länge band och andra backupmöjligheter används enbart till detta ska de inte anses vara allmän handling. Om de däremot börjar användas för andra saker, vilket teoretiskt skulle kunna hända, förvandlas det som finns på banden eller backupmagnetdiskarna till något annat.

Jag tror att det har varit nyttigt och viktigt för vårt digitala samhälle att vi har fått tänka igenom detta i lugn och ro och i E-offentlighetskommittén fundera över detta i två betänkanden. Det är vårt första betänkande som vi nu beslutar om. Det andra kommer senare.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget.

Anf. 113 ANNIE JOHANSSON (c):

Fru talman! Man kan säga mycket om det här betänkandet. Vi är väl många som plågsamt påminns om tsunamikatastrofen när detta ideligen tas upp i riksdagens kammare.

Jag vill inledningsvis instämma i Per Bills anförande. Jag satt, liksom Per Bill och Marianne Berg, i den utredning som tillsattes i mars 2008 med uppdrag att överväga säkerhetskopiors rättsliga status, som det så konstitutionellt heter. Vårt delbetänkande och remissrundan har legat till grund för den proposition som vi i dag debatterar. Personligen vill jag säga att det var en av de mest komplexa utredningar som jag har suttit med i med svåra juridiska överväganden och diskussioner innan vi slutligen landade i ett enigt betänkande i E-offentlighetskommittén. Vägen fram till den nuvarande propositionen har varit lång. Det har främst handlat om två frågor. Det är dels hur man ska se på säkerhetskopiors rättsliga status, dels hur man framöver ska se på tsunamibanden och den sekretess som rör dem och som upprättades under den socialdemokratiska regeringen.

Låt oss börja med två viktiga utgångspunkter. Öppenhet och en stark offentlighetsprincip är grundläggande i det svenska samhället. En så vid öppenhet som möjligt är det vi värnar i alla sammanhang, såväl på hemmaplan som inom EU. Det är alldeles självklart att allmänna handlingar ska lämnas ut om det inte föreligger någon sekretessgrund. Det är också viktigt att markera att inte alla handlingar är offentliga. Inte alla handlingar är allmänna handlingar. Säkerhetskopior är inte samma sak som allmänna handlingar. Den ena delen av propositionen handlar om att undanta säkerhetskopior från begreppet allmän handling. Det görs genom ett tillägg i 2 kap. 10 § i tryckfrihetsförordningen där just detta stadgas.

Vad är då säkerhetskopior? Det är handlingar som en myndighet förvarar endast i syfte att kunna återskapa information som har gått förlorad i myndigheternas ordinarie system. Det är dessa kopior som finns i form av ettor och nollor och som har återskapas till ett fullödigt dokument den gång det exempelvis sker ett systemhaveri. Säkerhetskopian ersätter då den tidigare originalhandlingen. För att tydliggöra är det samma information på säkerhetskopian som i det dokument som finns i den verkliga världen. Så länge den verkliga världen fungerar är det den verkliga kopian man prövar för att se om den är offentlig eller sekretessbelagd.

Om den verkliga kopian av någon anledning förstörs, återskapas den genom att säkerhetskopian träder in i dess ställe. Då prövas om denna, som då blir verklig, är sekretessbelagd eller offentlig.

Här blir det ett tydligt ställningstagande när det gäller vilken rättslig status en säkerhetskopia har, och den slutsatsen välkomnar jag. Ett tydligt tillägg i tryckfrihetsförordningen skapar ordning och reda i den stundtals förvirrade begreppsdiskussionen.

Fru talman! Den andra delen rör den känsliga tsunamibandsdiskussionen som vi hanterat många gånger under den nuvarande mandatperi-

oden. I oktober 2006 hittade man ett drygt hundratal magnetband som innehöll säkerhetskopierat material på Regeringskansliets IT-system från tiden för den tragiska flodvågskatastrofen. Dessa band hade undanhållits och inte varit föremål för Katastrofkommissionens granskning. Katastrofkommissionen sammankallades igen och kom bland annat fram till slutsatsen att vår svenska offentlighetsprincip inte är anpassad till den tekniska miljö vi nu lever i. De föreslog därför att vi skulle se över säkerhetskopior generellt, vilket vi också gjort, och nu har vi ett förslag som jag omnämnde tidigare.

Samma dag nåddes också en bred politisk överenskommelse om att tsunamibanderna under en begränsad tid skulle få absolut sekretess, den hårdaste graden av sekretess. Efter något år blev det en mildare grad av sekretess, så kallat omvänt skaderekvisit, där huvudregeln är sekretess men under vissa premisser kan det vara offentligt. Även denna tidsbegränsades.

Nu står vi inför faktum att vi återigen ska bedöma hur vi ska hantera tsunamibanderna. Propositionen delar inte E-offentlighetskommitténs slutsats utan föreslår en fortsatt särbestämmelse vad gäller tsunamibanderna i 18 kap. 14 § i offentlighets- och sekretesslagen. Men det omvända skaderekvisitet ska fortsatt gälla. Det betyder att det kommer göras en bedömning av behovet av sekretess vid varje begäran under tidens gång. I enskilda fall kan det leda till att uppgifter från tsunamibanderna kan offentliggöras långt före utgången av 70-årsperioden.

Lagrådet har granskat förslagen, och regeringen har beaktat Lagrådets synpunkter vid utformningen av förslagen.

Fru talman! Med den redogörelsen och med hänvisning till Per Bills anförande yrkar jag bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

14 § Nya villkor för stödet till dagspressen

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU42
Nya villkor för stödet till dagspressen (prop. 2009/10:199).

Anf. 114 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Fru talman! Presstödet är viktigt för spridning av det fria ordet, för mångfald inom dagstidningsbranschen, för fri åsiktsbildning och för demokratin. Det är viktigt att slå fast.

En stor mängd tidningar runt om i landet får på något sätt ta del av det statliga stödet. Men presstödet är ifrågasatt. Kritiker menar att man inte får en tidning att bära sina egna kostnader får man väl lägga ned. Staten ska inte gå in och subventionera en del tidningar och inte andra. Stödet medverkar till otillbörlig konkurrens tidningar emellan och bör avskaffas.

Men varför tycker vi då att det är så viktigt att bevara stödet och ta striden mot EU-kommissionen för att få ha det kvar? Varför är det så

viktigt att ha många tidningar och inte bara ett fåtal? Vad är det vi riskerar att förlora om presstödet försvinner?

Svaret på dessa frågor är otvetydigt. Vi riskerar att den mångfald på dagstidningsmarknaden som finns tillgänglig för hela landets invånare försvinner. En möjlighet för fler röster att höras och en möjlighet för fler att kunna sprida sina åsikter och öppna för debatt försvinner.

Till och med EU-kommissionen själv har uppmärksammat behovet av mångfald inom medierna för att få ett brett meningsutbyte, stärka det fria ordet och den fria åsiktsbildningen. Ändå lyckades inte regeringen försvara hela stödet utan fick ge efter på ett antal punkter, främst nivån på det särskilda stödet till storstadspresen.

Under de senaste fyra åren har presstödet varit en återkommande fråga, både under konstitutionsutskottets granskningar och som ärende både i utskottet och här i kammaren. Nu är vi vid vägs ände för denna gång, men redan höjs röster för nya översyner och utredningar. Det ger en otrygg tillvaro för de tidningar som lever på marginalerna och som kämpar för att nå upp till det antal prenumeranter som krävs och det antal sidor som ska publiceras för att få stöd och som kämpar för att ge läsarna möjlighet att ta del av fler åsikter och analyser.

I detta betänkande har vi i utskottets majoritet accepterat att stödnivån för storstadstidningarna kommer att minska och att redovisningarna av vad stödet används till ska vara mer omfattande, men vi är mycket kritiska till den del i propositionen och betänkandet som innebär att stödet i princip med automatik ska omprövas av regeringen och därmed kommissionen vart sjätte år. Stödet är inte och har aldrig varit ett livstidsstöd, som en del hävdar.

Tyvärr ser mediemarknaden inte bättre ut i dag än när stödet infördes, utan tvärtom. Behovet är större. De stora förstatidningarna tar mer mark, och andratidningarna har svårare och svårare att klara sig.

Stödet har förändrats under årens lopp, och det kommer säkert att vara i behov av justeringar, uppdateringar och förändringar i och med den teknikutveckling och utveckling av mediemarknaden som vi ser. Men det ska vara ett behov som påkallar en översyn och en utredning. Det ska inte göras bara för att kommissionen kräver det. Vi hävdar fortfarande att EU inte ska ha detta inflytande över en fråga som redan avgjordes i samband med förhandlingarna inför EU-inträdet 1995.

Fru talman! När Presskommittén lämnade sitt betänkande i januari 2006 fanns det fler frågor än driftsstödet för regeringen att ta tag i. Dessa frågor har helt fått stå tillbaka under fyra år på grund av regeringens bristfälliga hantering av driftsstödsfrågan och därmed en onödig strid med kommissionen. Dessa frågor har också ett behov av att lösas.

Distributionsfrågan med bland annat stödet till de elektroniskt distribuerade tidningarna och samdistributionssystemet är en av delarna. Stödet till minoritetspressen är en annan.

Under fyra år det inte hänt någonting förutom att det första regeringen gjorde var att ta bort det särskilda stödet till lördagsdistribution. Det enda regeringen nu kommer med är att man ska ta initiativ till ett samarbete med de berörda aktörerna och myndigheterna i Norge och Finland för att finna en lösning för minoritetspressen. Dessa diskussioner hade väl regeringen kunnat initiera för länge sedan och inte väntat i fyra år.

Under ett flertal år har Sverige fått kritik av Europarådet för att det inte finns någon dagstidning på meänkieli eller samiska.

Utredningen hade förslag, bland annat det som regeringen nu efter fyra år tar tag i, som var värda att gå vidare med. Men finns inte intresset händer det inget. Då är det skönt att luta sig tillbaka och skylla på EU-kommissionen.

Distributionen är ett problem som måste uppmärksammas. Det räcker inte med att Presstödsnämnden får i uppdrag att följa frågan. Det måste hända något, annars kommer de prenumeranter som finns på landsbygden inte att få några tidningar i framtiden, eller också kommer man att få betala avsevärt mycket mer för prenumerationserna än vad man gör i storstäderna. Kostnaderna är mycket stora för att få fram tidningar i vissa delar av landet, men det finns också komplikationer när förstatidningsägaren även driver distributionsföretaget och på så sätt har en stor påverkan på kostnader, distributionsvägar, tider och transportsätt. Även om samdistributionen är en förutsättning för att få distributionsstöd över huvud taget har Presstödsnämndens utredningar visat på problem, och man har också pekat möjliga lösningar.

Ska vi alla ha tillgång till en tryckt tidning måste villkoren vara lika i hela landet. Även här måste det finnas långsiktiga och kända spelregler. Därför anser vi bland annat att flera delar i distributionskedjan ska omfattas i den så kallade likaprisprincipen.

Det finns som sagt fler delar inom distributionen som regeringen bör gå vidare med i stället för att inta den passiva hållning som regeringen nu intar i denna proposition och som utskottets majoritet har tillstyrkt i betänkandet.

Det här var inte första gången vi debatterade presstödet och säkert inte den sista, men det kanske är den sista för denna mandatperiod. Jag hoppas innerligt att nästa mandatperiod blir betydligt mer aktiv när det gäller mediepolitiken än vad denna har varit. Det är ett område som är oerhört viktigt för ett demokratiskt land som Sverige.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservationen.

I detta anförande instämde Marianne Berg (v) och Mikael Johansson (mp).

Anf. 115 ANNA TENJE (m):

Fru talman! Detta är dagens sista KU-betänkande, och det handlar om presstödet. Till grund för denna debatt ligger den proposition som har kommit från regeringen som heter *Nya villkor för stödet till dagspressen*.

Helene Petersson har redogjort för att turerna kring presstödet den här mandatperioden har varit många, och informationen till utskottet har varit gedigen. Kulturdepartementet och kulturministern själv har varit hos oss i utskottet vid minst åtta tillfällen och redovisat sina och kommissionens synpunkter. Jag tycker därför att det känns mycket befriande att vi nu står här i dag med en proposition framför oss och förslag att ta ställning till.

Jag vill därför börja med att yrka bifall till propositionen samt avslag på samtliga motioner, fru talman.

Presstödet har funnits i Sverige sedan början av 1970-talet, och stödet fördelas av Presstödsnämnden som är en statlig myndighet. Det består i

dag av huvudsakligen två delar, nämligen driftsstödet och distributionsstödet.

Driftsstödet är ett direkt stöd till andratidningar, det vill säga tidningar som har en konkurrent med en större upplaga på utgivningsorten. Distributionsstödet lämnas för samverkan inom tidningsdistributionen förutsatt att det finns minst två dagstidningar som deltar. Därutöver får även dagspressen ett indirekt stöd i form av reducerad mervärdesskatt, det vill säga moms.

Fru talman! Fria och självständiga medier är en förutsättning för den mångfald i nyhetsförmedlingen och opinionsbildningen som är en mycket central del av vår demokrati. Mediepolitikens viktigaste uppgift är att garantera yttrande- och tryckfriheten samt etableringsfriheten och därmed mångfalden.

Konkurrensen inom medierna har hårdnat de senaste åren, och en teknisk utveckling har förändrat hela medielandskapet den senaste tiden. Morgontidningen spelar dock fortfarande en mycket viktig roll när det gäller medborgarnas möjlighet att hålla sig informerade om omvärlden och delta i diskussioner kring frågor av betydelse för samhällslivet. Utskottet instämmer därför i regeringens åsikt att det behövs särskilda stöd till marknadsmissigt svagare tidningar för att säkerställa att läsarna får en reell valfrihet. Det har också varit skälet till att regeringen försvarat det svenska presstödet gentemot kommissionen.

Fru talman! Propositionen som vi debatterar i dag är ett resultat av flera års diskussioner mellan regeringen och EU-kommissionen, vilket Helene Petersson också redogjorde för. Bakgrunden till dessa diskussioner har varit den kritik som kommissionen riktade gentemot det riksdagsbeslut som kom år 2006 om att höja presstödet.

Regeringen gör nu bedömningen, och utskottet instämmer i regeringens bedömning, att det behövs en del förändringar av det nuvarande presstödet för att säkerställa att förordningen inte står i strid med EU:s statsstödsregler.

Sammanfattningsvis kan man säga att det handlar om att högfrekventa storstadstidningar ska vara berättigade till det allmänna driftsstödet och att de utöver det allmänna driftsstödet även har rätt till ett extrastöd som motsvarar maximalt 40 procent av de nettokostnader som uppkommer. Det sammanlagda driftsstödet till storstadstidningar får dock inte överstiga 45 miljoner kronor. Men minskningen som nu inträffar sker etappvis under fem år med början i januari 2011, och det är viktigt att poängtera.

Regeringen föreslår även att gränser ska införas för hur stor del av tidningsföretagets kostnader som får täckas av driftsstödet. Detta instämmer utskottet i.

Reglerna ska börja gälla den 1 januari 2011. Det är dock viktigt att poängtera att de först och främst ska godkännas av den europeiska kommissionen, men förhoppningsvis bör det inte vara några problem med det.

Regeringen har även föreslagit i propositionen att en period om sex år införs efter vilken man prövar presstödsfrågan igen och gör en översyn. Detta välkomnar utskottet.

Prot. 2009/10:127
27 maj

*Nya villkor för stödet
till dagspressen*

Det är också viktigt att man gör den här översynen i god tid så att eventuella ändringar kan träda i kraft innan den 1 januari 2017 då nästa period påbörjas.

Fru talman! Den reservation som finns i betänkandet rör just den aktuella tidsbegränsningen och översynen av presstödet som jag har varit inne på. Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet accepterar inte den tidsbegränsning på sex år som anförs.

Jag anser likt regeringen och kommissionen att denna tidsgräns är mycket bra och ger möjlighet till analys och eftertänksamhet. Om sex år får vi alltså en förnyad möjlighet att diskutera presstödet nödvändighet och proportionalitet samt genomföra en översyn av stödets inverkan på mediemångfalden och konkurrensen. Detta tycker jag är viktigt, inte minst med tanke på den tekniska utveckling som medieområdet genomgår. Mycket kan hända på sex år, och det är då viktigt att man får möjlighet att göra en ny översyn.

En sådan översyn kan även ge möjlighet att titta närmare på andra områden som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet också tar upp i sin reservation. Utan en översyn ges det inte möjlighet att rätta till de fel och brister som kanske har uppkommit. Det är inte heller någonting konstigt med detta sexårsintervall. Det är helt och hållet enligt kommissionens praxis. Normalt godkänner de statliga stöd till exempelvis tidningssektorn för en begränsad tid, och de har också föreslagit en tidsfrist på sex år för Sverige. Det är det som vi nu föreslår.

Det är också viktigt att poängtera att om vi inte inför den här tidsgränsen finns det en risk, eller chans beroende på hur man ser på presstödet, att kommissionen öppnar ett formellt granskningsförfarande. Det skulle i sin tur kunna medföra en risk för att betydligt större förändringar av presstödet påkallas från kommissionen än vad vi har på bordet i dag – kanske till och med ett totalt avskaffande.

Anf. 116 STEFAN TORNBERG (c):

Fru talman! Vi närmar oss slutet på en lång KU-dag. Förutom våra vanliga övningar, som också var lite mer omfattande i dag, har vi ägnat oss åt debatter. Vi har både lappat och lagat i befintliga grundlagar, till exempel i tryck- och yttrandefrihetslagstiftningen när det gäller digitalbio, men också diskuterat den nya grundlagen och det första beslutet.

Det är dags för en annan viktig aspekt i det KU har att behandla som hänger ihop med tryck- och yttrandefriheten men som handlar om den grundläggande offentlighetsprincipen i Sverige om öppenhet och yttrandefrihet. Det handlar om presstödet och dess betydelse för mediemångfald och mediekonsumtion.

Det är som tidigare talare har sagt ingen ny fråga. Det är en fråga som har följt oss under hela mandatperioden. Egentligen började det redan före valet med det beslut riksdagen fattade våren 2006 som sedan skulle notifieras av den nya regeringen som en av de första åtgärderna under denna mandatperiod. Det har också varit en återkommande fråga både här i kammaren och i konstitutionsutskottet där vår kulturminister har varit en flitig gäst och rapporterat om processen gentemot EU-kommissionen.

Man kan konstatera att vad den här processen har visat är att det nu finns ett brett stöd såväl i regeringen som i riksdagen för ett presstödet och dess betydelse för demokratin och utvecklingen i Sverige.

Därför tycker jag att oppositionens agerande under den här tiden varit något förvånande. Man har ifrågasatt själva processen. Man har inte haft tillit till de besked som getts både i kammaren och inför konstitutionsutskottet när det gäller överläggningarna med EU-kommissionen. Vi ser nu att propositionen, KU:s betänkande och de skrivelser som kommer från kommissionen till hundra procent bekräftar de uppgifter vi har fått föredragna för oss.

Helene Petersson talar om en onödig strid med EU-kommissionen. Jag tycker att oppositionen fört en onödig strid med regeringen i denna fråga. I stället för att ägna kraft åt att utveckla och ta vara på de andra frågorna i Presskommitténs förslag har det nu blivit en diskussion med gissningar och förväntningar kring presstödet. Det tycker jag är mycket synd.

Besynnerligt är också att processen landar i ett ifrågasättande av det minst kontroversiella av EU-kommissionens krav, översynen av presstödet. Det är ingen hemlighet att just statsstöden ses över av EU-kommissionen kontinuerligt och regelbundet.

Det finns anledning att se över presstödet både med tanke på de förändrade medievanor vi står inför och den snabba teknikutvecklingen på medieområdet, och inte minst med tanke på det som lyfts fram i reservationen, nämligen vikten av att titta på hur vi går vidare för att garantera de nationella minoriteternas möjligheter att utveckla egna tidningar, där vi i Sverige ju har ett särskilt ansvar, och hur vi kan garantera mångfalden av medier över hela landet.

Det framgår tydligt av reservationen att här finns behov av ytterligare analys. Därför är det rimligt att vi senast till 2017 gör en översyn av presstödet för att se hur vi kan anpassa det till den moderna utvecklingen och se till att de återstående förslagen från Presskommittén kan förverkligas.

Det är viktigt att utgångspunkten i den översynen är mediemångfald och konkurrens på medieområdet, inte krav på innehållet. Det har utifrån Presstödsnämndens senaste sammanträde rests frågor om att det skulle finnas anledning att även lyfta upp sådant som rör innehållet. Det är oerhört viktigt att vi, så länge vi har ett presstödsystem, inte värderar innehållet i det systemet. Det har vi en särskild ordning för att hantera. I presstödet ska vi alltså inte hantera frågor om innehållet.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 117 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Fru talman! Tack, Stefan Tornberg, för det du sade i slutet av anförandet! Vi är helt överens om att presstödet inte ska gälla innehållet. Där var vi väldigt överens också i Presstödsnämnden. Det gläder mig att du även nämner det i kammaren.

Jag har alltid hållit Centerpartiet för att vara det parti som tillsammans med oss starkt värnat om presstödet. Därför är jag lite förvånad när ni går med på den skrivning som finns i betänkandet beträffande utskottets ställningstagande; det var därför jag begärde replik. Det står att ”en

viss osäkerhet om de framtida villkoren kan ha den positiva effekten att ett visst effektivitetsstryck skapas hos stödmottagaren". Är det Stefan Tornbergs åsikt att vi ska ha den osäkerheten för tidningsbranschen? Vi har ju tvärtom hela tiden diskuterat att vi behöver långsiktiga och trygga spelregler, att man ska veta vad som händer på lång sikt. Nu skriver utskottet i sitt ställningstagande att det är bra med en osäkerhet.

Det andra jag vill ta upp gäller minoritetspressen. Den behöver inte hålla på att utredas. Presskommittén 2004 hade en mängd förslag som legat helt stilla. Varför inte gå vidare med de förslagen? När en utredning lämnar förslag måste man gå vidare med dem. De ska beredas i Regeringskansliet, skickas ut på remiss och jobbas vidare med. Det finns en hel del förslag. Under resans gång har ett antal frågor dykt upp i Presstödsnämnden.

Anf. 118 STEFAN TORNBERG (c) replik:

Fru talman! Det är ett hot mot både presstödet och de enskilda medieföretagen, själva systemet, om vi betraktar presstödet som ett livstidsstöd, någonting som inte är föränderligt. Det vore att dra undan grunden för presstödet. Det finns inga oföränderliga stöd. Presstödet måste anpassas till medieutvecklingen, förändringarna, konkurrensen inom medieområdet, teknikutvecklingen och så vidare. Även det enskilda företaget måste vara berett att ständigt se över sin verksamhet både för att presstödet kan förändras och för att omgivningarna förändras. Därför tror jag att det är bra att veta att det finns anledning för mig som enskild medieföretagare att se över verksamheten, effektivisera och inte lita på att presstödet är utformat på ett visst sätt för all framtid.

När det gäller frågan om minoriteterna tar regeringen ett första steg i kontakterna med våra grannländer. Det är en av många gemensamma utmaningar. Övriga delar passar mycket väl in i den fortsatta beredningen som sedan ska resultera i en översyn av presstödet. Det borde välkomnas av oppositionen att detta kommer att göras senast till 2017.

Anf. 119 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Fru talman! Vår kritik handlar inte om att vi inte välkomnar att det kommer, men varför har det dröjt fyra år? Det är där vår kritik ligger. Det har under dessa fyra år inte hänt någonting på de två andra stora områdena, distribution och minoritetspress.

Jag vill dock gå tillbaka till osäkerheten för företagen. Tror Stefan Tornberg verkligen att man i ett medieföretag bara sätter sig ned med armarna i kors och säger att nu har vi fått presstöd, nu låter vi det rulla på? Under åren vi jobbat med dessa frågor har vi, både Stefan Tornberg och jag, lärt oss att mediemarknaden är aktiv. Där vill man givetvis utveckla sina tidningar, få en bredare läsarskara, kunna ta helt andra debatter, fördjupa journalistiken och analyserna, göra det hela bättre.

Stödet är en bra hjälp på vägen men förvisso inte allt. För många tidningar är presstödet den sista biten, så att säga. Jag tycker att det vore illa om ni skickade signaler som innebar att de med ett tryggt presstödsystem kunde sätta sig ned med armarna i kors och låta det rulla på. Det är inte den synen jag har på mediebranschen och på tidningsägarna i detta land.

Anf. 120 STEFAN TORNBERG (c) replik:

Fru talman! Det där är någonting som Helene Petersson läser in i utskottsbetänkandet. Där finns ingenting om att medieföretagen skulle sätta sig ned med armarna i kors. Självklart är det en bransch med stora utmaningar, med aktiva och engagerade företagare och ägare som utvecklar branschen och står inför ständiga utmaningar. Det kräver en förändring av stödet och ger dem utvecklingsmöjligheter.

Samtidigt vet både Helene Petersson och jag att det finns en anpassning till stödet. Vi vet hur man till exempel försöker dela upp tidningar i olika editioner för att effektivisera och få möjlighet att nyttja presstödet på ett sätt som det inte var tänkt, på ett sätt som inte bidrar till att öka mediemångfalden. Därför är det rimligt att vi politiker ger besked om att vi ständigt är beredda att se över stödet för att inte uppmuntra till att stödet i sig blir poängen. Syftet med stödet är mediemångfald.

Anf. 121 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Behövs det statliga presstödet? Hur ska det i så fall utformas? Dessa frågor har diskuterats och utretts vid flera tidigare tillfällen. Regeringarna har under åren kommit med olika förslag.

Vad som nu inträffat är att Europeiska kommissionen har slagit fast i brev till regeringen att det svenska presstödsystemet måste förändras, eftersom det nuvarande systemet snedvrider konkurrensen. Kommissionens beslut baseras på EU:s förbud mot statliga subventioner till företag. Detta markerar en ny milstolpe i den snart 40 år långa debatten om presstödet.

Kommissionen konstaterar att presstödet ger en extra snedvridning av konkurrensen i storstadsområdena. Det innebär att storstadsstödet pekas ut som den problematiska delen av presstödet och att stödets konkurrenspåverkan i de här områdena inte kan negligeras. Kommissionen konstaterar också att presstödet marknadsdefinition inte är relevant. Vidare slår kommissionen fast att det svenska storstadsstödet varken är nödvändigt eller lämpligt. Detta ska ses mot bakgrund av att konkurrensnedvridningen anses vara särskilt problematisk i storstadsområdena.

Ett presstöd som bidrar till ökad mediemångfald kan enligt kommissionen vara legitimt om det utformas på rätt sätt. Men kommissionen anser att det svenska presstödet i sin nuvarande form strider mot fördraget. Däremot accepterar kommissionen stödet till landsortstidningar och stödet till låg- och medelfrekventa tidningar, det vill säga tidningar som kommer ut med ett till två nummer per vecka respektive tre till fem nummer per vecka.

Kommissionen anser också att hänsyn bör tas till storstadstidningar med stor upplaga som behöver få tid att anpassa sig till de ändrade stödbeloppen och kan tillåta en gradvis utfasning av stödbeloppet. Men kommissionen vill samtidigt ha en tidsfrist för stödsystemet på upp till sex år.

Regeringen har naturligtvis tagit den hårda kritiken från kommissionen på största allvar och gör bedömningen att vissa av bestämmelserna i presstödsförordningen som reglerar stödet måste ändras för att säkerställa att förordningen inte står i strid med EU:s statsstödsregler. I den proposition som vi nu behandlar lämnar regeringen förslag till olika ändringar och redovisar sin bedömning av olika frågor.

Fru talman! Särskilt intressant är hur regeringen hanterar storstadsstödet, det vill säga det bidrag på drygt 62 miljoner kronor för 2010 som utgår till vardera Svenska Dagbladet och Skånska Dagbladet. Regeringen gör bedömningen att dessa tidningar även fortsättningsvis måste få ett driftsstöd. Annars skulle det innebära en överhängande risk för att de tvingas lägga ned. Kvarvarande tidningsföretag på tidningsmarknaden skulle då, befarar regeringen, få en monopolställning.

Regeringen menar också att det finns skäl att göra driftsstödet till högfrekventa storstadstidningar mer proportionerligt. Men de bör också kunna få ett extra stöd för de extra kostnader som tidningarna har på grund av sin konkurrenssituation på sina marknader.

Regeringen föreslår också att gränser ska införas för hur stor del av tidningsföretagens kostnader som får täckas av driftsstödet. Det här är ett väldigt klokt förslag, menar jag. Klokt är också att regeringen bedömer att presstödsförordningens giltighet bör begränsas till att gälla till och med utgången av 2010 och att en ny översyn av presstödet bör göras med nödvändiga ändringar, så att detta kan träda i kraft 2017. Jag vill rekommendera regeringen att sätta i gång med det här arbetet omedelbart, för det här är en mycket komplex fråga, som vi har märkt, och det finns många starka intressenter.

Regeringen har alltså tagit till sig EU-kommissionens kritik. Hade man inte gjort det hade det funnits risk för att frågan om det svenska presstödet skulle hamna i EU-domstolen. Den risken hade inte varit värd att ta.

Nu återstår det att se om regeringens föreslagna ändringar kommer att godkännas av Europeiska kommissionen, som genomför en prövning av presstödet. Innan dess kan vårt beslut inte träda i kraft. Men vad jag har hört ryktesvägen är att Europeiska kommissionen lär komma att godkänna det nya förslaget.

Fru talman! Det ska i alla fall bli mycket intressant att följa de fortsatta turerna kring presstödet. Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 122 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Helena Bargholtz. I anförandet pratar Helena mycket om vad EU säger, vad kommissionen säger och vad regeringen säger. Det hade inte varit värt att ta risken för en strid i EU-domstolen. Vad tycker Helena Bargholtz och Folkpartiet om presstödet i dag?

Anf. 123 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Det är ingen hemlighet att jag har varit tveksam till presstödet och uttryckt det i talarstolen. Jag gör ändå, när man nu har gått in i de här diskussionerna, bedömningen att det är värt att behålla presstödet som det nu ser ut.

Anf. 124 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Fru talman! I framtiden kommer Folkpartiet och Helena Bargholtz – om hon finns kvar i riksdagen – alltså att stå upp och plädera för presstödet?

Anf. 126 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Den proposition som regeringen lagt fram innehåller vissa justeringar av det svenska presstödet för att det ska vara förenligt med EU:s regler för statligt stöd till företag, vilket mina vänner från Alliansen redan redogjort för.

För mig känns det väldigt bra att vi nu har lagt fram ett slutligt förslag, som vi bedömer också kommer att accepteras av kommissionen. Därmed kan vi bevara det svenska presstödet och äntligen lägga denna fråga bakom oss. Det är, vill jag betona, en stor framgång i förhållande till läget 2006, då hela presstödet ifrågasattes.

Regeringens proposition innehåller framför allt förändringar när det gäller stödet till storstadstidningarna. Det maximala stödet sänks från ca 60 miljoner till 45 miljoner kronor per år, vilket berör Svenska Dagbladet och Skånska Dagbladet. Stödet är villkorat av de extrakostnader tidningarna har för att kunna verka på en storstadsmarknad. Dessa ändringar gör vi för att det svenska presstödet ska vara förenligt med EU:s regler om statligt stöd. De nuvarande stödnivåerna för mindre och medelstora tidningar berörs däremot inte.

I presstödsförordningen införs också ett antal generella regler om att tidningarna varje år ska redovisa hur stödet används. Redovisningarna ska granskas av Presstödsnämnden, och en rapport ska skickas till EU. Presstödet godkänns för en period om sex år och kan förnyas efter en översyn.

Alternativet till att genomföra dessa totalt sett ändå ganska små förändringar av det svenska presstödet hade varit att välja ett handlingsalternativ som i grunden hade kunnat ompröva hela stödet. Då hade kommissionen inlett en fördjupad granskning av presstödet förenlighet med EU:s statsstödsregler. En sådan granskning kan leda till en process i EU-domstolen, vilket innebär en lång period av osäkerhet för tidningsföretagen. Dessutom kan EU-domstolen besluta om mer genomgripande ändringar i stödet än vad kommissionen i dagsläget anser nödvändigt. Detta kan även drabba landsortsstödet, som inte är ifrågasatt i dag.

Vår inställning har därför hela tiden varit att genom diskussioner med kommissionen bedöma vilka förändringar i presstödet som behöver ske.

Jag är också glad över den enighet vi nått i riksdagens konstitutionsutskott om hanteringen av denna mycket komplexa fråga. Det har varit många möten, och de överläggningar vi haft om regeringens ståndpunkt vad gäller kommissionens förslag till ändringar i presstödet har bidragit till att vi framgångsrikt kunnat nå fram till en lösning.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis tacka för ett gott samarbete.

Anf. 127 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Fru talman! Som jag sade i mitt anförande är detta ett ärende som vi har hållit på med i fyra år. Den kritik som vi har mot hanteringen är väl känd för kulturministern, så jag ska inte nu uppehålla mig vid den.

Jag vill plocka upp två frågor. Det gäller framför allt minoritetspressen. När jag fick propositionen blev jag lite förvånad: Oj, där dök det upp lite fler frågor än vad vi hade haft på samrådet och i konstitutionsutskot-

*Nya villkor för stödet
till dagspressen*

tet! Jag såg fram emot läsningen, men hittade bara att regeringen passar i de frågorna.

När det gäller minoritetsfrågorna tar ni nu ett initiativ tillsammans med Norge och Finland att börja diskutera. Varför, kulturministern, har inte detta initiativ kunnat tas innan? Även om det hade hanterats en driftstödsfråga i en diskussion med EU-kommissionen så hade regeringen kunnat lyfta upp frågan om minoritetspressen.

Under dessa fyra år har vi fått kritik från Europarådet för att det inte finns någon dagstidning på samiska och meänkieli. Det är min huvudfråga. Varför har inte detta initiativ tagits innan, kulturministern, utan släpats med i fyra år?

Den andra frågan gäller översynen som ska vara klar 2017. Här ligger enligt propositionen och utskottets majoritet fler frågor i denna översyn. Min fråga är: Är detta också frågor som nu ska släpa i sex år innan de kommer till en lösning eller tills det kommer förslag?

Anf. 128 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Vi har redan tagit ett antal steg när det handlar om just minoriteternas rätt till exempelvis en tidning genom att sänka kravet från 2 000 till 1 500 exemplar, vilket underlättar och också har varit ett önskemål.

Sedan är minoriteternas ställning och språket en fråga för flera departement. På integrations- och jämställdhetsområdet finns en proposition om minoritetsspråken. Vi har också antagit en språklag som i sin tur ger ett ökat stöd till minoritetsspråken, bland annat samiskan och meänkieli.

Som flera i debatten tidigare framhållit när det gäller kontakterna med Norge och Finland är detta ett första steg. Det är också en fråga som jag har tagit upp med mina nordiska kolleger på ministermötena.

Det är givet att det finns många frågor som man behöver se över när det handlar om dagspressens framtid. Här går utvecklingen oerhört fort inte minst tekniskt. Det är säkert ett antal frågor utöver dem vi behandlar i dag som kommer att bli föremål för diskussioner framöver.

Jag har haft många möten med dagspressföreträdare på olika redaktioner nu under det senaste året när jag rest runt i Sverige. Jag vet att det finns en intensiv debatt och att man också diskuterar hur man ska kunna värna såväl papperstidningens framtid som nyhetssidorna.

Jag tror att vi egentligen inte har en aning om hur det kommer att se ut om sex år. Men vi är alla måna om att vi ska bevara mångfalden. Vi är överens om att nyhetsrapporteringen är viktig och också att papperstidningen är viktig.

Anf. 129 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Fru talman! Det är just det som gör mig så bekymrad, kulturministern. Här fanns en utredning som presenterades 2006. Trappan med 1 500 är jättebra. Men det har de facto inte hjälpt minoritetstidningarna att kunna ha en dagstidning, eftersom det finns för litet underlag. Därför är diskussionerna med Norge och Finland väldigt viktiga.

Jag fick inget svar av kulturministern om varför det har dröjt fyra år innan ni tagit initiativet, ett par månader innan mandatperioden går ut. Ni har haft fyra år på er att ta det. Diskussionerna hade kunnat vara i full

gång. Det hade kunnat finnas förslag i denna proposition om de frågorna. Ni har i stället glidit på dem i fyra år.

I de andra frågorna finns det också förslag i denna utredning. Det har undan för undan kommit frågor från Presstödsnämnden om förslag. Vi har själva i Presstödsnämnden gjort utredningar bland annat om samdistributionen och tittat vidare på det. Det finns konkreta förslag, och man har sett problemen.

Det finns ett underlag. Men nu upplever jag att detta kommer att skjutas framåt i sex år. Vid den kommande behandlingen i konstitutionsutskottet i höst, nästa år, året därpå, året därpå och året därpå när frågor om presstöd kommer upp kommer man att hänvisa till en utredning som presenteras och kommer att vara klar till år 2017.

Jag tycker inte att det är acceptabelt i dessa frågor. De fordrar en snabbare lösning än så.

Anf. 130 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Jag har respekt för att Helene Petersson måste leta för att hitta sådant som hon är missnöjd med. Det sitter lite långt inne att erkänna att detta är bra och att Helene Petersson i själva verket är mycket nöjd med det förslag som nu finns. Då gäller det att leta upp det där man möjligen kan hitta någon blotta.

Samtidigt säger Helene Petersson att det är jättebra med sänkningen från 2 000 till 1 500 exemplar. Vi har tagit ett första steg genom de diskussioner som handlar om minoritetsspråken. Men det är inte det enda sättet för dem som talar exempelvis meänkieli eller samiska att få del av information.

Radio och tv har också ett starkt uppdrag på det här området. Vi har översättning av litteratur, och det finns skolundervisning. På alla dessa områden har det blivit betydligt bättre än tidigare.

Anf. 131 HANS WALLMARK (m):

Fru talman! Som dagens sista talare, i varje fall som det ser ut nu på talarlistan, känner man sig lite grann som en tredjeopponent vid en doktorsdisputation med de förväntningar som just ligger på tredjeopponenten.

Fru talman! Vi har att diskutera propositionen *Nya villkor för stödet till dagspressen*. Jag skulle inte vara trogen mina grundläggande uppfattningar om jag inte kände viss sorg över att det blir denna proposition som ska debatteras och beslutas om i stället för en som burit namnet *Avskaffat presstöd*.

Dock kan vissa små steg sägas ha tagits genom den begränsningsregel som nu införs för så kallade storstadstidningar som innebär att ingen kan få mer än 45 miljoner kronor om året. Dessutom ska ordningen prövas av Europeiska kommissionen före ikraftträdandet. Dagens ordning gäller fram till den 31 december 2016, och innan dess ska en översyn och analys göras.

Fru talman! För egen del ser jag helst ett avskaffande av presstödet. Det uppfyller inte det syfte för vilket det en gång infördes. Marknaden har förändrats, och i grunden är jag emot statsstöd till näringslivet. Euro-

peiska kommissionen har också att vaka över att länder inte förser egna företag med statsstöd.

Exempel på snedvridande konkurrens kan iakttas. I Skåne noteras hur ett tryckeri som ägs av en presstödstidning trycker danska gratistidningar. Det ses av konkurrenterna som illojalt. Den norska Schibstedskoncernen med ägarintressen i Aftonbladet och Svenska Dagbladet redovisar miljardvinster samtidigt som vi svenska skattebetalare årligen ska förse ägarna med miljonstöd till en tidning. Men det framlagda lagförslaget begränsar den norska miljardkoncernens ägares möjligheter att få del av de svenska skattebetalares pengar till 45 miljoner kronor om året.

Den fråga man rimligtvis kan ställa är om inte pengarna hade kunnat användas bättre. Stödet till dagspressen kostar årligen ungefär 500 miljoner kronor. Hur många fler områden inom kultur och medier hade inte kunnat stödjas med hjälp av hela eller delar av den summan? Det hade kunnat handla om både den fria radions koncessionsavgifter och reklamskattens avskaffande.

Presstödet infördes för ungefär 40 år sedan för att förhindra den så kallade tidningsdöden. Då på 1950- och 1960-talet fanns ofta två eller rent av tre tidningar på större orter. I dag har i praktiken alla tredjetidningar försvunnit och så även många andratidningar. Så lustigt är det att på sina håll har förstatidningen köpt sin konkurrent och fortsatt att ge ut den samtidigt som man tar ut presstöd för att ge ut andratidningen.

Kanske har presstödet rent av medverkat till utslagningen av tidningar. Man har vant sig vid intäkter i stället för att genomföra ordentliga och genomgripande förändringar av tidningens material, ledning, organisation eller utformning. Stödet kan ha medverkat till att sakta kväva, samtidigt som konkurrenter på andra sidan gatan på förstatidningens redaktion har fått se hur samma typ av nyhetsbevakning, samma typ av grävande journalistik eller kulturanalyser belönats med återkommande överföringar av statliga pengar till andratidningen mitt över gatan.

I dag har också konkurrensen ökat för papperstidningarna. Det finns så många fler nyhetskanaler i dag jämfört med för 20–30 år sedan. Den fråga som ständigt måste ställas är om 500 miljoner till dagspressen med dagens presstöd inte kan användas bättre och mer effektivt till nytta för medier, kultur och opinionsbildning.

Fru talman! Propositionen är en kompromiss mellan olika intressen. Regeringens bärande ambition har varit att inom ramen för EU:s regler säkra presstödet. Det är en uppfattning man kan respektera, även om jag själv personligen har en annan uppfattning. Så är det att vara en del av ett regeringsunderlag. Det är ett givande och ett tagande. För egen del uppfattar jag presstödet och de nya villkor som föreslås i propositionen som ett givande. Ifall EU accepterar och anser det vara förenligt med statsstödsreglerna accepterar jag de politiska spelreglerna och har för avsikt att fortsätta att bedriva opinionsbildning inför det kommande beslut som måste fattas då dagens system gäller till den 31 december 2016.

Jag är glad över exempelvis energiöverenskommelsen! Men jag tycker att det är principiellt felaktigt med propositionen om presstöd. Sänkningen av storstadsstödet kan dock ses som en liten, mycket liten, nedtrappning.

Fru talman! Diskussionen om presstöd i vårt land har flammats upp genom beslutet om stöd till Nationaldemokraternas tidning. Samtidigt

kan jag bara notera att Presstödsnämnden följer gällande regelverk. Det finns där ute fler tidningar som jag politiskt vänder mig lika starkt emot som Nationaldemokraternas tidning.

Märkligt finner jag det att alla som i dag är så upprörda har varit tysta så länge, för presstödet pumpas redan in i ett antal tvivelaktiga tidningar som på goda grunder kan ifrågasättas för sitt politiska innehåll. Enligt Presstödsnämndens egna uppgifter fick år 2009 oberoende socialistiska Flamman 2 910 000 kronor, trotskisternas Internationalen 1 679 000, marxist-leninistiska Proletären 2 239 000 samt trotskistiska Offensiv 2 239 000. Det har möjliggjort publiceringen av artiklar som *Kubanska revolutionen 50 år*, vidare *Endast socialism kan säkra revolutionen i Venezuela* och avslutningsvis *Hos Marx och Lenin i London*.

Fru talman! Gärna en granskning med anledning av att Nationaldemokraternas tidning nu blivit bidragsberättigad, men det bygger på en tydlig kvalitetströskel som omöjliggör all form av extremism. I sak kommer det att bli mycket svårt. Alternativet tror jag i så fall är avskaffat presstöd.

Fru talman! Visst hade jag hoppats att ett regeringsskifte skulle ha inneburit något annat och mer än det vi nu har att behandla, *Nya villkor för stödet till dagspressen*. Men sådant är det politiska livet.

Anf. 132 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Fru talman! Eftersom mina repliker till kulturministern var slut och hon tyvärr var tvungen att gå får jag framföra detta till protokollet.

Kulturministern sade att det var den borgerliga regeringen som införde trappan på 1 500 exemplar. Det vill jag bestämt motsäga. Det var den socialdemokratiska regeringen som våren 2006 som lade fram den propositionen, och den behandlades i riksdagen. Sedan har detta trätt i kraft under den borgerliga regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

15 § Uppehållstillstånd för skyddspersoner

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU19
Uppehållstillstånd för skyddspersoner (prop. 2009/10:190).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)

16 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition
2009/10:227 Fiskevårdsområden

Prot. 2009/10:127
27 maj

*Nya villkor för stödet
till dagspressen*

Motion
med anledning av prop. 2009/10:216 Ny postlag
2009/10:T10 av Lena Hallengren m.fl. (s, v, mp)

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 27 maj

2009/10:839 Ökat cyklande till skolan

av *Karin Svensson Smith* (mp)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:840 Miljökrav vid tillverkning av läkemedel

av *Thomas Nihlén* (mp)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:841 Polisens utredning av arbetsmiljöbrott

av *Lena Olsson* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:842 Abort i Sverige för utländska kvinnor

av *Elina Linna* (v)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:843 Assisterad befruktning för ensamstående kvinnor

av *Elina Linna* (v)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 1 juni.

18 § Kammaren åtskildes kl. 18.03.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 §
anf. 18 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.55 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Uppföljning av riksrevisionsreformen	4
Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU17	4
Anf. 1 BILLY GUSTAFSSON (s)	4
Anf. 2 INGVAR SVENSSON (kd)	5
Anf. 3 ANNE-MARIE PÅLSSON (m)	6
Anf. 4 EVA FLYBORG (fp)	9
Anf. 5 ELISABETH SVANTESSON (m).....	12
Anf. 6 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	15
Anf. 7 ELISABETH SVANTESSON (m) replik	16
Anf. 8 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	16
Anf. 9 ELISABETH SVANTESSON (m) replik	16
(Beslut fattades under 10 §.).....	17
5 § Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor.....	17
Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU18	17
Anf. 10 MARGARETA CEDERFELT (m)	17
(Beslut fattades under 10 §.).....	17
6 § En reformerad grundlag	18
Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU19	18
Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (s).....	18
Anf. 12 PER BILL (m).....	22
Anf. 13 MORGAN JOHANSSON (s) replik	25
Anf. 14 PER BILL (m) replik.....	26
Anf. 15 MORGAN JOHANSSON (s) replik	26
Anf. 16 PER BILL (m) replik.....	26
Anf. 17 TREDJE VICE TALMANNEN	26
Anf. 18 ANNIE JOHANSSON (c).....	26
Anf. 19 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp)	29
(forts. 8 §).....	31
Ajournering.....	31
Återupptagna förhandlingar	31
7 § Frågestund.....	31
Anf. 20 ANDRE VICE TALMANNEN.....	31
<i>Skattesänkningarna och regionalpolitiken</i>	<i>31</i>
Anf. 21 PETER ERIKSSON (mp)	31
Anf. 22 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	32
Anf. 23 PETER ERIKSSON (mp)	32
Anf. 24 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	32
<i>Arbetslösheten</i>	<i>33</i>
Anf. 25 LARS JOHANSSON (s)	33
Anf. 26 Finansminister ANDERS BORG (m).....	33

Anf. 27 LARS JOHANSSON (s).....	34
Anf. 28 Finansminister ANDERS BORG (m)	34
<i>Djurskyddet i EU</i>	34
Anf. 29 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	34
Anf. 30 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp).....	35
Anf. 31 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	35
Anf. 32 Statsrådet BIRGITTA OHLSSON (fp).....	35
<i>Företagandet bland unga</i>	36
Anf. 33 ANNIE JOHANSSON (c).....	36
Anf. 34 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c).....	36
Anf. 35 ANNIE JOHANSSON (c).....	36
Anf. 36 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c).....	36
<i>Försäkringskassans opartiskhet</i>	37
Anf. 37 BJÖRN VON SYDOW (s).....	37
Anf. 38 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c).....	37
Anf. 39 BJÖRN VON SYDOW (s).....	37
Anf. 40 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c).....	38
<i>Intäkterna från statliga utförsäljningar</i>	38
Anf. 41 ELSE-MARIE LINDGREN (kd).....	38
Anf. 42 Finansminister ANDERS BORG (m)	39
Anf. 43 ELSE-MARIE LINDGREN (kd).....	39
Anf. 44 Finansminister ANDERS BORG (m)	39
<i>Förtroendet mellan Sida och regeringen</i>	39
Anf. 45 KENT HÄRSTEDT (s).....	39
Anf. 46 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c).....	40
Anf. 47 KENT HÄRSTEDT (s).....	40
Anf. 48 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c).....	40
<i>Kilometerskatten</i>	41
Anf. 49 ANNA TENJE (m).....	41
Anf. 50 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c).....	41
<i>Koldioxidskatten</i>	41
Anf. 51 HELENA LEANDER (mp).....	41
Anf. 52 Finansminister ANDERS BORG (m)	42
Anf. 53 HELENA LEANDER (mp).....	42
Anf. 54 Finansminister ANDERS BORG (m)	42
<i>Svenskt stöd till euroländer i kris</i>	43
Anf. 55 ANNE-MARIE PÅLSSON (m).....	43
Anf. 56 Finansminister ANDERS BORG (m)	43
Anf. 57 ANNE-MARIE PÅLSSON (m).....	43
Anf. 58 Finansminister ANDERS BORG (m)	44
<i>Uranbrytning i Sverige</i>	44
Anf. 59 PATRIK BJÖRCK (s).....	44
Anf. 60 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c).....	45
Anf. 61 PATRIK BJÖRCK (s).....	45
Anf. 62 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c).....	45
<i>Idrottens betydelse för integration och jämställdhet</i>	46
Anf. 63 HELENA BOUVENG (m)	46

Anf. 64 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	46
Anf. 65 HELENA BOUVENG (m).....	46
Anf. 66 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m)	46
<i>Sociala företag</i>	47
Anf. 67 KENNETH JOHANSSON (c)	47
Anf. 68 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	47
Anf. 69 KENNETH JOHANSSON (c)	47
Anf. 70 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	48
<i>Det småskaliga och kustnära fisket</i>	48
Anf. 71 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp)	48
Anf. 72 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	48
<i>Utredning av våldtäkter</i>	49
Anf. 73 EVA-LENA JANSSON (s)	49
Anf. 74 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	49
Anf. 75 EVA-LENA JANSSON (s)	49
Anf. 76 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	50
<i>Transportstyrelsens handläggning av körkortsfrågor</i>	50
Anf. 77 KRISTER ÖRNFJÄDER (s)	50
Anf. 78 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	50
Anf. 79 KRISTER ÖRNFJÄDER (s).....	51
Anf. 80 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	51
Anf. 81 ANDRE VICE TALMANNEN.....	51
8 § (forts. från 6 §) En reformerad grundlag (forts. KU19)	51
Anf. 82 INGVAR SVENSSON (kd)	51
Anf. 83 PETER ERIKSSON (mp)	54
Anf. 84 ANNE-MARIE PÅLSSON (m)	57
Anf. 85 MORGAN JOHANSSON (s) replik	60
Anf. 86 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	61
Anf. 87 MORGAN JOHANSSON (s) replik	61
Anf. 88 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	62
Anf. 89 PETER ERIKSSON (mp) replik	62
Anf. 90 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	63
Anf. 91 PETER ERIKSSON (mp) replik	63
Anf. 92 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	64
(forts. 11 §).....	64
Ajournering	64
Återupptagna förhandlingar	64
9 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 26 maj	64
SoU21 Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet	64
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	65
KU17 Uppföljning av riksrevisionsreformen	65
KU18 Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor	65
11 § (forts. från 8 §) En reformerad grundlag (forts. KU19)	65

Anf. 93 HENRIK VON SYDOW (m).....	65
Anf. 94 MORGAN JOHANSSON (s) replik	68
Anf. 95 HENRIK VON SYDOW (m) replik	69
Anf. 96 MORGAN JOHANSSON (s) replik	69
Anf. 97 HENRIK VON SYDOW (m) replik	70
Anf. 98 HANS WALLMARK (m).....	71
Anf. 99 TREDJE VICE TALMANNEN.....	72
Anf. 100 MORGAN JOHANSSON (s) replik	72
Anf. 101 HANS WALLMARK (m) replik	72
Anf. 102 MORGAN JOHANSSON (s) replik	73
Anf. 103 HANS WALLMARK (m) replik	73
Anf. 104 BJÖRN VON SYDOW (s).....	74
Anf. 105 MAX ANDERSSON (mp).....	75
Anf. 106 HENRIK VON SYDOW (m) replik	76
Anf. 107 MAX ANDERSSON (mp) replik	76
Anf. 108 HENRIK VON SYDOW (m) replik	77
Anf. 109 MAX ANDERSSON (mp) replik	77
(Beslut skulle fattas den 2 juni.).....	77
12 § Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen	78
Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU21	78
Anf. 110 MARGARETA CEDERFELT (m)	78
(Beslut skulle fattas den 2 juni.).....	78
13 § Säkerhetskopiors rättsliga status	78
Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU23	78
Anf. 111 MARIANNE BERG (v).....	78
Anf. 112 PER BILL (m).....	80
Anf. 113 ANNIE JOHANSSON (c).....	81
(Beslut skulle fattas den 2 juni.).....	82
14 § Nya villkor för stödet till dagspressen	82
Konstitutionsutskottets betänkande 2009/10:KU42	82
Anf. 114 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s)	82
Anf. 115 ANNA TENJE (m).....	84
Anf. 116 STEFAN TORNBERG (c).....	86
Anf. 117 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	87
Anf. 118 STEFAN TORNBERG (c) replik	88
Anf. 119 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	88
Anf. 120 STEFAN TORNBERG (c) replik	89
Anf. 121 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	89
Anf. 122 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	90
Anf. 123 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	90
Anf. 124 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	90
Anf. 125 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	91
Anf. 126 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	91
Anf. 127 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	91
Anf. 128 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	92

Anf. 129 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	92	Prot. 2009/10:127
Anf. 130 Kulturminister LENA ADELSON		27 maj
LILJEROTH (m) replik	93	<hr/>
Anf. 131 HANS WALLMARK (m)	93	
Anf. 132 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s)	95	
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)	95	
15 § Uppehållstillstånd för skyddspersoner.....	95	
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2009/10:SfU19	95	
(Beslut skulle fattas den 2 juni.)	95	
16 § Bordläggning.....	95	
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	96	
18 § Kammaren åtskildes kl. 18.03.....	96	

